

MILITAIRE JURISPRUDENTIE

GEDRUKT EN UITGEGEVEN OP
LAST VAN DE DEPARTEMENTEN
VAN MARINE EN VAN OORLOG.

DEEL I.

's-GRAVENHAGE. — MOUTON & Co.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 9 Mei 1902.

President Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BAFON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Jhr. H. LAMAN TRIP en C. J. G. DE BOOIJ.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal: Mr. L. M. ROLLIN COUQUERQUE.

Verdediger: Mr. Dr. W. A. VAN ZIJST.

Is het verkoopen van een werkbroek door een voor Rijksrekening gekleede milicien eene krijgstuchtelijke overtreding, een misdrijf vallende onder art. 193 Crim. Wetb. v. h. Kr. te Lande of wel verduistering? — Niet beslist.

Eene disciplinaire afdoening van eene zaak ingevolge artikel 13 R. L. sluit eene latere strafrechtelijke afdoening uit, ook al is dat feit in de opgemaakte klacht vermeld.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den waarnemenden Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 21^{en} Maart 1902 geautoriseerd aan den Hove te provooceren van het vonnis, door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 12^{den} Maart 1902 gewezen in de zaak tegen een milicien bij de 2^e compagnie hospitaal-soldaten, gedetacheerd bij de Ziekenkamer te Zutphen, gedetineerd te Arnhem, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 159 en 137 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, der Wet van 14 Februari 1887 (Staatsblad no. 35), der artikelen 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64), 130 der Wet van 19 Augustus 1861 (Staatsblad no. 72) (117 Militiewet 1901) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan tweede desertie in tijd van vrede, door zonder verlof langer dan twee dagen afwezig te zijn van zijn korps, na vroegere bestraffing wegens eerste desertie, zonder de reden zijner afwezigheid ten genoegen des rechters te bewijzen, met vrijwillige aangifte binnen vier weken, en veroordeeld tot eene militaire detentie voor den tijd van twee maanden, alsmede verwezen in de kosten en misen der

Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter tauxatie en moderatie van den krijgsraad.

Welke Advocaat-Fisikaal met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de navolgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden: dat beklaagde op 1 Februari 1902 de ziekenkamer te Zutphen, waarbij hij als hospitaal-soldaat gedetacheerd was, en zijne garnizoensplaats Zutphen zonder verlof heeft verlaten, voortdurend afwezig is gebleven en zich eerst op 12 Februari 1902 te Hengelo bij den wachtheester der marechaussée weder heeft aangemeld, en zulks na reeds op 9 Juni 1901 met provooststraf gestraft te zijn geweest wegens eerste desertie;

dat die feiten, zoomede de schuld van beklaagde daaraan, door de bewijsmiddelen waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend zijn bewezen;

dat de opgelegde straf, naar het Vertoon voorkomt, in juiste verhouding staat tot de zwaarte van het gepleegde misdrijf en wel — gelet op de omstandigheid dat de desertie heeft plaats gehad met verbreking van een opgelegd arrest — zonder aftrek van de preventieve hechtenis;

dat voorts uit het vonnis en het extract-strafregister blijkt, dat beklaagde ter zake van het verkoopen van een werkbroek (klein equipmentstuk), hem van gouvernementswege in gebruik gegeven, disciplinair is gestraft;

dat deze krijgstuchtelijke straf ten onrechte is opgelegd;

dat toch een werkbroek gelijk staat met de linnen pantalon, welke behoort tot de goederen, die in artikel 169 van het Provisioneel Reglement op de monsteringen, de betaling en administratie der landmacht, vastgesteld bij besluit van Zijne Koninklijke Hoogheid der Souverein Vorst der Vereenigde Nederlanden van 14 Februari 1814, n°. 71, dat bij de invoering van de vigeerende militaire strafwetgeving van kracht was (R. M. 1814 I blz. 190 v. v.) voor dien tijd werden aangeduid als kleine uitrusting-, alias monteeringstukken, welke goederen destijds, in tegenstelling met de lakensche kleeding, ransel, schako enz., in eigendom aan den man werden verstrekt en uit de zoogenaamde reserve, analoog aan het latere kleeding- en reparatiefonds, werden onderhouden en aangevuld;

dat dit onderscheid in verstrekking zijn terugslag vond in artikel 193 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te Lande en artikel 19 van het Reglement van krijgstucht voor het krijgsvolk te lande;

dat toch eerstgemeld artikel straf bedreigt tegen het verkoopen enz. van equipmentstukken, aan den man van gouvernementswege ten gebruike gegeven, terwijl genoemd artikel 19 het verkoopen van kleine monteeringstukken tot eene krijgstuchtelijke overtreding stempelt;

dat het criterium van die verschillende wijze van bestraffing was gelegen in het in eigendom verstrekken der verschillende goederen;

dat sedert 1819, tengevolge van de invoering van het kleeding- en reparatiefonds, alle goederen, zoowel groote als kleine equipementstukken, aan den man in eigendom toebehoorden, weshalve artikel 193 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande niet meer toegepast kon worden;

dat thans op grond van het Koninklijk Besluit van 19 Februari 1901, no. 61 (R. M. 1901, blz. 58), aan miliciens der lichting 1901 als regel *alle* kleeding- en uitrustingsstukken door het Rijk in bruikleen worden gegeven;

dat ook de werkbroek, door beklagde verkocht, op deze wijze onder zijne berusting was;

dat nu ter beoordeeling van de strafbaarheid van de hierbedoelde handeling tweeërlei moet worden in het oog gehouden:

a. dat artikel 193 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande niet met zooveel woorden onderscheid maakt tusschen groote en kleine equipementstukken;

b. dat artikel 19 van het Reglement van krijgstucht voor het krijgsvolk te lande niet met zooveel woorden het eigendomsrecht van den man vermeldt;

dat mitsdien die beide artikelen, in onderling verband beschouwd, in deze opzichten uit elkander behooren te worden aangevuld en artikel 193 dus straf bedreigt tegen verkoop enz. van *grote* equipementstukken, aan den man ten gebruike gegeven, terwijl de overtreiding van artikel 19 bestaat in het verkoopen enz. van kleine aan den man in eigendom toebehoorende monteeringstukken;

dat derhalve het onderwerpelijk vergrijp — zijnde het verkoopen van een hem van Rijkswege in bruikleen gegeven klein monteeringstuk — niet valt onder het bereik van een van beide bijzondere strafbepalingen;

dat echter dit vergrijp alle kenmerken vertoont van hetgeen het Wetboek van Strafrecht als verduistering, gepleegd door iemand, die het goed uit hoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft, beschouwt;

dat toch de beklagde, die uit hoofde van zijne positie als milicien der lichting 1901 en alzoo anders dan door misdrijf de aan het Rijk in eigendom toebehoorende werkbroek in quaestie ten gebruike onder zich had, door dat kleedingstuk zonder machtiging van de betrokken autoriteiten opzettelijk te verkoopen, zich aan wederrechtelijke toeëigening daarvan heeft schuldig gemaakt;

dat dus beklagde ook te dezer zake alsnog met de op bedoeld misdrijf gestelde straf zal behooren te worden gestraft;

Verzocht en bij Resolutie van den 15^{en} April 1902 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten betee-kend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot correctie van het vonnis, voor zooveel betreft de overweging, dat beklagde wegens het verkoopen van zijn werkbroek, aan hem van Rijkswege ten gebruike gegeven, terecht door den Garnizoenscommandant te Zutphen krijgstuchtelijk is gestraft, en dat de ge-

daagde alsnog, met aanhaling van de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), 58, 321 en 322 van het Wetboek van Strafrecht, en weglating der aanhaling van artikel 130 der Wet van 19 Augustus 1861 (Staatsblad no. 72) — als sedert 1 Januari 1902 vervangen door het medeaangehaalde artikel 117 der Militiewet 1901 — bovendien worde schuldig verklaard aan verduistering, gepleegd door een tot de gewapende macht behoorend persoon, die het goed uithoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich had, en te dier zake veroordeeld worde tot eene gevangenisstraf van *veertien dagen*, met instandhouding overigens van het vonnis en verdere veroordeeling van den gedaagde in de kosten van den processe, in appèl gevallen, desnoods ter tauxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandement van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden milicien, gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde voor wien voor antwoord in appèl, bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat gedaagde ten aanzien van de vraag of het verkoopen van een werkbroek door een milicien van de lichting 1901 moet beschouwd worden als eene krijgstuchtelijke overtreding gelijk de Krijgsraad heeft aangenomen, dan wel als een geval van verduistering gepleegd door iemand, die het goed uithoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich had, voorzien en strafbaar gesteld bij de artikelen 321 en 322 van het Wetboek van Strafrecht, welke meening door den Heer Advocaat-Fiscaal wordt verdedigd, een paar eenvoudige opmerkingen wenscht te maken;

dat, welk oordeel men ook moge hebben over de verhouding van artikel 193 van het Crimineel Wetboek en artikel 19 van het Regiment van Krijgstucht voor het krijgsvolk te Lande, en welke argumenten men ook aan de historische ontwikkeling en vroegere toepassing dezer artikelen moge ontleenen, dit als vaststaande kan worden aangenomen, dat de Wetgever het door een militair verkoopen of verpanden van zijne wapenen, kleederen of equipment heeft willen onttrekken aan de vigueur van de burgerlijke strafwet en heeft willen stempelen tot een militair strafbaar feit, hetzij dan militair delict, hetzij krijgstuchtelijke overtreding;

dat zulks op zich zelf reeds voortvloeit uit de redactie dier artikelen en den aard der militaire stafwetgeving, doch dit te meer in het oog springt, wanneer men let op de zonderlinge gevolgen van het systeem van den Advocaat-Fiscaal om een geval als het onderhavige onder de vigueur van de burgerlijke strafwet te brengen;

dat toch, volgens dat systeem, de milicien van de lichting 1901

die een *groot* equipementstuk, hem van gouvernementswege ten gebruike gegeven, verkooft of verpand, zou gestraft worden met *militaire detentie* van hoogstens acht maanden, doch dezelfde militair die datzelfde doet met een *klein* stuk van zijn equipement, zou gestraft worden met *burgelijke gevangenisstraf* van ten hoogste vier jaren, welk zonderling gevolg nog duidelijker aan het licht treedt, wanneer men er op let, dat een cavalerist, die zijn gouvernementspaard verkooft of verpand, zal gestraft worden met militaire gevangenisstraf van hoogstens één jaar, en de militair die kazerneerings- of kampementsgoederen ontvreemdt met militaire gevangenisstraf van hoogstens een en een half jaar, hoewel het vaststaat, dat deze beide delicten veel zwaarder zijn, dan het verkoopen of verpanden van een ten gebruike ontvangen *klein* equipementstuk;

dat er dan ook, naar gedaagdes meening, geen sprake kan zijn van toepassing van de artikelen 321 en 322 van het Wetboek van Strafrecht op het onderhavige geval, doch de krijgsraad, waar artikel 19 van het Reglement op de krijgstucht voor het krijgsvolk te lande niet onderscheidt of de *kleine* monteeringstukken eigendom zijn van den man dan wel door hem in gebruik zijn ontvangen, en derhalve *letterlijk* op het geval in quaestie slaat, terecht heeft aangenomen, dat gedaagdes overtreding krijgstuchtelijk kon en moest worden afgedaan;

dat ten slotte — wil men meer letten op den *geest* en de *bedoeling* der strafbepalingen, dan op de letter der artikelen — dan de toepassing van artikel 193 van het Crimineel Wetboek, hetzij al dan niet met behulp van artikel 17 voor de hand ligt;

dat toch de reden der strafbepaling van artikel 193 van het Crimineel Wetboek niet ligt, zooals Mr. Pols in zijne Toelichting (uitgave 1876, pag. 535) zeer terecht schrijft, in den aard van het goed, in het onderscheid tusschen ondergoed en bovenkleederen, groote of kleine equipementstukken, maar *uitsluitend* in den aard van het recht, dat de militair op dat goed heeft; dat artikel 193 straft het verkoopen van goed, dat aan een ander toebehoort, het nadeel, dat de eigenaar, het Rijk, daardoor lijdt, en dat waar dit kenmerk ontbreekt, de verkooper niet geschonden heeft eens anders eigendomsrecht, doch alleen heeft gehandeld in strijd met een reglementair verbod;

en is geconcludeerd, dat het den Hove behage, het vonnis waarvan appèl te bevestigen.

HET HOF,

Gelet op de verklaring der beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe, aan het Hof overgelegd;

Overwegende, dat beklaagde naar den krijgsraad is verwezen ter zake:

dat hij op 1 Februari 1902 de militaire ziekenkamer te Zutphen waarbij hij als hospitaal-soldaat gedetacheerd was, en zijne garnizoens-

plaats Zutphen zonder verlof heeft verlaten, voortdurend afwezig is gebleven en zich eerst op 12 Februari 1902 te Hengelo bij den wachtmeester der marechaussée weder heeft aangemeld, zulks na reeds op 9 Juni 1901 met provoostraf gestraft te zijn geweest wegens eerste desertie;

Overwegende, dat deze feiten bij het vonnis terecht wettig en overtuigend bewezen zijn verklaard door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis uitvoerig is opgenomen; dat de daaraan bij het vonnis gegeven qualificatie is, overeenkomstig de wet en de opgelegde straf in goede verhouding staat tot het misdrijf, maar dat het wenschelijk en billijk is, den tijd der voorloopige hechtenis in mindering te brengen van de opgelegde straf;

Overwegende, dat bij de klacht, den 13^{en} Februari 1902 ingediend door den Officier van Gezondheid 1^e klasse Dr. S., aan den beklaagde, boven de voormelde desertie, ook is ten laste gelegd het verkoopen van eene werkbroek, die hem, als behoorende tot de lichte der Nationale Militie van 1901, ingevolge Koninklijk Besluit van 19 Februari 1901, n°. 61, van Rijkswegen ten gebruik was verstrekt en niet in eigendom overgedragen;

dat echter de Majoor Garnizoenscommandant te Zutphen, bij schrijven van 4 Maart 1902, n°. 61, aan den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement heeft bericht, dat de beklaagde door hem naar den krijgsraad werd verwezen ter zake van tweede *desertie*, uit welke verwijzing, in verband met de aangehaalde klacht, blijkt, dat die commandeerende-officier het verkoopen van de werkbroek heeft bevonden eene zaak „van die natuur dat dezelve buiten krijgsraad kan worden afgedaan”;

dat dientengevolge bij de garnizoens-informatie Officieren-Commissarissen den beklaagde wel hebben ondervraagd over dat verkoopen van de werkbroek maar dat feit den beklaagde bij zijn verhoor voor Officieren-Commissarissen uit den krijgsraad niet is ter laste gelegd;

Overwegende dat — daargelaten de vraag, of dit oordeel van den Commandeerende-Officier van het Garnizoen tegenover de bepalingen van het Koninklijk Besluit van 19 Februari 1901 juist is, en of het niet beter ware geweest, door den Rechter te doen beslissen, of de nieuwe bepalingen omtrent het verstrekken van kleeding die handeling van beklaagde onder de strafwet doen vallen — de Rechter zich aan de beslissing van de bij artikel 13 der Rechtspleging bij de Landmacht aangewezen autoriteit behoort te houden, weshalve de krijgsraad niet geroepen was om, zooals in de achtste overweging van het vonnis voorkomt, te overwegen, dat dat oordeel juist is, evenmin als het Hof in staat is, naar het bewezene en het strafbare van deze den beklaagde niet ten laste gelegde handeling te onderzoeken en daarover een oordeel uit te spreken;

Overwegende, dat derhalve het vonnis behoort te worden bevestigd, aangevuld met de toerekening der voorloopige hechtenis;

Gezien artikel 27 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis, den 12^{en} Maart 1902 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, tegen den beklaagde geweest;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde sedert 12 Maart 1902 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering in mindering zal worden gebracht van de opgelegde straf;

De kosten in hooger beroep te dragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 16 Juni 1902.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BRON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, Jhr. H. LAMAN TRIP en
C. J. G. DE BOOIJ.

Advocaat-Fiscaal: Mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Verdediger: Mr. Dr. J. E. MILLARD.

Behoort in de beschikking, waarbij een militair naar den krijgsraad wordt verwezen, te worden vermeld het feit, dat hem wordt ten laste gelegd, of is het voldoende, dat dit uit het bij die verwijzing behoorend dossier, afkomstig uit een klachtproces genoegzaam blijkt? — Niet beslist.

Is het geoorloofd, dat eene krijgstuchtelijk afgedane zaak, ongeacht den rechtsregel non bis in idem, opnieuw door den militairen rechter wordt onderzocht, ook wanneer over eene reclame omtrent de opgelegde disciplinaire straf door den hooger en militairen chef nog niet is beslist, of staat daaraan in den weg het feit, dat daardoor aan den gestrafte wordt ontnomen de bevoegdheid, om na die beslissing een onderzoek door den krijgsraad te verlangen? — Niet beslist.

Staat het reclame-proces naast en geheel onafhankelijk van het militaire strafproces, of moet een zoodanig onderscheid tusschen tucht- en strafprocesrecht worden verworpen en is krijgstuchtelijke afdoening van overtredingen eene delegatie van strafrechtelijke bevoegdheid op militaire autoriteiten, onder contrôle van den krijgsraad? — Niet beslist.

Mag het „beteren” van „gedaan ongelijk” al dan niet bestaan in het opleggen van eene straf aan den strafoplegger wegens gemaakt misbruik van de hem op grond van het Reglement van Krijgstucht toegekende bevoegdheid tot straffen? — Niet beslist.

Is de Commandant van een in Nederlandsch-Indië verblijvend eskader al dan niet verplicht een van den Commandant der Zeemacht aldaar ontvangen bevel tot verwijzing van eene zaak naar den Krijgsraad op te volgen? — Niet beslist.

Is het noodzakelijk, dat aan eene verwijzing naar den Krijgsraad ingevolgt artikel 15 der Rechtspleging bij de Zeemacht voorafgaat een onderzoek als in den eersten titel van dat wetboek bedoeld? — Niet beslist.

Een niet in behoorlijken vorm bevolen verwijzing van een beklagde

naar den krijgsraad kan niet leiden tot onbevoegdverklaring van den militairen rechter om van de zaak kennis te nemen.

Indien de Commandant van een schip op grond van artikel 7 van de Rechtspleging bij de Zeemacht heeft beslist, dat eene zaak krijgstuuchtelijk wordt afgedaan, kan de Commandant van het eskader, waartoe dat schip behoort, later niet meer de verwijzing van die zaak naar den krijgsraad gelasten.

Een krijgsraad in de reclame-procedure is een ander rechter dan een krijgsraad, benoemd na verleende rechtsingang.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fisikaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 19^{en} Januari 1900 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis, door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits fregat „Koningin Emma der Nederlanden” te Oleh-leh den 17^{en} October 1899 gewezen in de zaak tegen een Officier van administratie der 2^e klasse, gerequireerde in persoon, bij welk vonnis, met aanhaling der artikelen 226 en 232 der Rechtspleging bij de Zeemacht, Officieren-Commissarissen, Fungeerend Fisikaal en Fungeerend Secretaris, benoemd bij beschikking van den Commandant der Atjeh-Divisie dd 25 September 1899 n°. 100^a, zijn verklaard onbevoegd den gerequireerde te verhooren, aangezien over de zaak bij de wet een ander rechter is gesteld;

Welke Advocaat-Fisikaal, met betoog:

dat, naar zijn meening, voorschreven beslissing onjuist is;

dat tegen genoemden Officier, bij beschikking van den Commandant der Atjeh-Divisie tevens Stations-Commandant van Noordelijk Sumatra dd. 25 September 1899, rechtsingang is verleend ter zake van „een feit, vallende onder artikel 97 van het Crimineel Wetboek „voor het krijgsvolk te water”, wegens welk feit, blijkens de in die beschikking aangehaalde missive van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië dd. 11 September 1899, n°. 9583, ten processe in afschrift aanwezig, onder Lett. C., genoemde Officier, naar het oordeel van dezen Commandant, den 9^{en} Juli 1899 ten onrechte door den Commandeerenden Officier van Harer Majesteits flottieljevaartuig „Bali” disciplinair was gestraft met acht dagen hutarrest met waarneming van dienst;

dat deze straf den beklagde was opgelegd ter zake van „overtreding van artikel 6 van het Reglement van Krijgstucht voor het „Krijgsvolk te water, door den 8^{en} Juli 1899 in een oogenblik van „zenuwachtigheid niet te gehoorzamen de order, hem door den Eerste-Officier gegeven, oorspronkelijk in den vorm van een verzoek, daarna „in den vorm van een bepaalden last — om in een sloep met gewapende roeiers buiten de reeds ingeladen tochtvivres voor 24 uren „koffie en suiker mede te geven — en deze order eerst doen uitvoeren „nadat de Commandant, door den Eerste-Officier van dit niet-gehoor-

„zamen gewaarschuwd, hem, Officier van Administratie, dit bevel „persoonlijk had gegeven”;

dat beklagde zich over die straf beklaagd heeft bij de hogere militaire autoriteit (den Commandant der Atjeh-Divisie), die echter, bij beschikking van 3 Augustus 1899, met handhaving der straf, beklagde nog bovendien, wegens het ongegrond en lichtvaardig indienen der klacht, disciplinair heeft gestraft;

dat beklagde zich daarop over deze beide disciplinaire straffen beroepen heeft op de hogere militaire autoriteit, den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch Indië, die, zonder op dit beroep eene beslissing te nemen, den Commandant der Atjeh-Divisie, bij voormeld schrijven van 11 September 1899, heeft uitgenoodigd, tegen beklagde rechtsingang te verleenen ter zake van het feit, waarvoor hij disciplinair was gestraft;

dat hieraan door den Commandant der Atjeh-Divisie bij voormelde beschikking van 25 September 1899 is voldaan, met benoeming van Officieren-Commissarissen, Fungeerend Fiskaal en Fungeerend Secretaris, ten einde de zaak, ingevolge de bepalingen der Rechtspleging bij de Zeemacht te onderzoeken;

dat, bij het daarop gevolgde verhoor van den beklagde dd. 2 October 1899, deze de onbevoegdheid heeft beweerd van de benoemde Officieren om over zijne zaak informatiën te nemen, en wel: 1° omdat, op onwettige wijze en met schending der wet, rechtsingang in zijne zaak is verleend, terwijl in de beschikking, waarbij zulks geschiedde, niet staat vermeld het feit, hem in hoofdzaak ten laste gelegd, zoodat z. i. uithoofde van artikel 1 der Rechtspleging bij de Zeemacht, en artikel 1 van het Wetboek van Strafvordering, geen vervolging wegens misdaad naar aanleiding van den verleenden rechtsingang kan plaats hebben; 2° omdat hij tot nu toe geen afstand heeft gedaan van zijn recht om te verzoeken, dat zijne zaak door een Krijgsraad, in casu het Hoog Militair Gerechtshof, worde onderzocht, welke Krijgsraad bevoegd is, hem naar gelang van zijne bevindingen, ingevolge de wet te straffen, van welken rechter hij, ingevolge artikel 156 der Grondwet, tegen zijn wil niet kan worden afgetrokken;

dat, wat het eerste punt betreft, artikel 15 der Rechtspleging bij de Zeemacht voorschrijft, dat de Commandeerende Officier, indien deze na onderzoek der zaak bevindt, dat over de daad of overtreding, aan den beklagde ten laste gelegd, door een Krijgsraad moet worden rechtgesproken, twee Commissarissen zal benoemen om den beklagde te hooren en de noodige informatiën te nemen;

dat het in den aard der zaak ligt, dat de beschikking, waarbij die benoeming plaats heeft, eene aanduiding moet inhouden van het feit, dat aan den beklagde wordt ten laste gelegd, doch dat de wet, geen voorschriften geeft omtrent de wijze waarop of den vorm waarin zulks moet geschieden, weshalve moet worden aangenomen, dat het voldoende is, dat het feit zóódanig in de beschikking wordt aangeduid, dat Officieren-Commissarissen weten, waarop zij den beklagde hebben te hooren, en omtrent welke feiten zij informatiën moeten nemen;

dat aan dezen eisch geheel is voldaan door de beschikking van den Commandant der Atjeh-Divisie van 25 September 1899;

dat toch daarbij niet alleen het misdrijf is aangeduid, waaraan beklagde zich naar het oordeel van gemelden Commandant heeft schuldig gemaakt, maar dat tevens, uit de aanhaling in de voorzegde beschikking van de missive van den Commandant der Zeemacht dd. 11 September 1899, n°. 9583, met drie bijlagen, welke stukken bij die beschuldiging waren gevoegd, met zekerheid vaststaat, welke de feiten zijn, waarvan beklagde wordt beschuldigd, namelijk die, ter zake waarvan hij op 9 Juli 1899 krijgstuuchtelijk was gestraft;

dat echter, al ware die aanduiding in de beschikking onvoldoende geweest, dat in geen geval grond zou kunnen opleveren tot onbevoegdverklaring van de benoemde Officieren-Commissarissen, daar hiervan alleen dan sprake kan zijn, indien de kennismeming der zaak tot de bevoegdheid van andere rechterlijke ambtenaren dan de aangewezenen behoorde;

dat evenmin opgaat de verwerping van den beklagde, dat de benoemde Commissarissen onbevoegd zijn, zijne zaak te onderzoeken op grond van artikel 156 der Grondwet, hetwelk bepaalt, dat niemand tegen zijn wil kan worden afgetrokken van den rechter, dien de wet hem toekent, en beklagde zich ten onrechte tot staving van dit beweren beroept op het feit, dat hij, ter zake van hetzelfde feit disciplinair gestraft zijnde, zich daarover beklagd heeft bij den hoogereren chef, den Commandant der Atjeh-Divisie, die, nadat hij de klacht ongegrond had verklaard en klager ter zake van het indienen daarvan disciplinair had gestraft en nadat de klager daarop van de beide hem opgelegde disciplinaire straffen in beroep was gekomen bij den Commandant der Zeemacht in Nederlands Indië, vóórdat door deze eene beslissing was genomen op dit hooger beroep, op diens last wegens hetzelfde feit rechtsingang tegen hem heeft verleend;

dat beklagde hierbij, evenals de krijgsraad, die beklagdes verzoek tot onbevoegdverklaring van Officieren-Commissarissen toewees, ten onrechte uitgaat van de meening, dat, zoolang op een beroep van een disciplinair gestrafte bij den hoogereren chef geene beslissing is genomen, het instellen eener strafvervolging ter zake van hetzelfde feit is buitengesloten, welke meening hierop gegrond is, dat, wanneer de gestrafte ook door den hoogereren chef in het ongelijk werd gesteld, hem altijd nog het recht zou toekomen, om, ingevolge artikel 9 der Rechtspleging bij de Zeemacht, de zaak door een krijgsraad te doen onderzoeken;

dat toch het recht, den disciplinair gestrafte bij artikel 9 der Rechtspleging bij de Zeemacht toegekend, om ingevolge dat artikel de beslissing, of hem door het opleggen der disciplinaire straf „ongelijk” is aangedaan, aan het oordeel van een krijgsraad te onderwerpen, niet kan verkorten het recht van den Staat om tegen hem, die een misdrijf heeft gepleegd, eene strafvervolging in te stellen, en dat dan ook het recht daartoe bij herhaling door het Hoog Militair Gerechtshof is erkend door te beslissen, dat het feit, dat een militair ter zake van eenig feit disciplinair is gestraft, het instellen eener strafvervolging ter

zake van hetzelfde feit niet uitsluit en dus hier door den beklaagde niet de rechtsregel „*non bis in idem*” kan worden ingeroepen (zie o. a. in dien zin 's Hofs Sententie van 25 Juni 1847 in de zaak tegen H. W. D.);

dat dit noodzakelijk volgt uit het wezen van het strafproces, dat geheel in aard en strekking verschilt van het proces in klachtzaken;

dat dit laatste is een geding, tusschen twee partijen — tusschen den Officier namelijk, die zijn mindere heeft gestraft, en den gestraften militair, die zich door de hem opgelegde straf verongelijkt acht — gevoerd, en de krijgsraad daarbij niet optreedt als rechter in strafzaken maar krachtens eene speciale opdracht der Wet, en dat het doel, dat door den gestrafte met dit geding wordt beoogd, is „dat aan hem het geleden ongelijk behoorlijk gebeterd worde” (artikel 11 Rechtspleging bij de Zeemacht), terwijl daarentegen het strafproces, berustende op het recht van den Staat om door een openbaar ambtenaar straf te doen eischen tegen ieder, die zich aan een feit bij de Wet verboden heeft schuldig gemaakt, ten doel heeft den dader in het publiek belang, ter zake van dit feit te straffen;

dat het eigenaardig karakter van het proces in klachtzaken, als zijnde een middel dat de Wet den ten onrechte disciplinair gestraften militair geeft om herstel van het hem aangedane onrecht te verkrijgen en wel in dien zin, dat de militaire rechter, geroepen om kennis te nemen van de tegen den strafoplegger ingebrachte klacht, de bevoegdheid heeft, zelfs laatstgenoemde disciplinair te straffen, wanneer hij bevindt, dat deze zijn mindere lichtvaardig heeft gestraft, steeds als zoodanig zoowel door het Hoog Militair Gerechtshof als door het Belgische Hof van Cassatie is erkend;

dat o. a. bij een arrest van laatstgenoemd Hof van 29 Juni 1868 (Belgique Judiciaire XXVI, 1868, blz. 870,) ten aanzien van dit punt het volgende werd overwogen: „que la réclamation dont s'occupent „les art. 15, 16, 17 et 18 précités (= art. 16, 17, 18 en 19¹) der „Rechtspleging bij de Landmacht) ne peut être considérée comme un „appel interjecté de la mesure disciplinaire, mais qu'elle constitue „comme cela résulte du texte même de la loi, une plainte contre „l'officier, qui est accusé d'avoir abusé de son autorité et qui peut „être appelé à rendre compte, même devant un conseil de guerre, des „actes qu'il a posés dans l'exercice de son pouvoir disciplinaire;

„que cela est autant moins contestable que, lorsque la plainte est „reconnue fondée, l'officier qui a abusé de son pouvoir, peut, comme „sous les lois de 1790 et de brumaire an IV, être lui-même l'objet „d'une punition disciplinaire en vertu de l'article 17 du code de „procédure militaire, qui charge le conseil de guerre d'avoir soin que „le tort, fait au plaignant, soit convenablement réparé;”

dat, wat het Hoog Militair Gerechtshof betreft, inzonderheid vóór 1830, herhaaldelijk beschikkingen zijn genomen op dusdanige klachten, waarbij de hoofdofficier-strafoplegger disciplinair werd gestraft op grond dat hij van de hem bij het Reglement van Krijgstucht toegekende

1) Lees: = art. 15, 16, 17 en 18.

bevoegdheid tot straffen misbruik had gemaakt (zie 's Hofs resoluties van 28 Januari 1820, 29 Maart 1821, 21 Maart en 21 December 1822, 18 April 1826 en 6 Augustus 1827); zoo werd bij resolutie van 29 Maart 1821 den Luitenant Kolonel V., die den Tweede-Luitenant G. C. ten onrechte had gestraft, „tot betering van dit ongelijk” een arrest voor den tijd van eene maand zonder accès opgelegd;

dat, waar het klachtproces alzoo een geheel ander doel beoogt als het strafproces en door geheel andere regelen beheerscht wordt, zoodanig proces, bij den rechter aanhangig gemaakt zijnde, niet kan verhinderen, dat tegen denzelfden persoon ter zake van hetzelfde feit eene strafvervolgning worde ingesteld, terwijl dit a fortiori niet kan geacht worden het geval te zijn wanneer zoodanig geding, zooals in casu, nog niet gevoerd wordt;

dat de dwaling, waarin de krijgsraad is vervallen, door Officiëren-Commissarissen onbevoegd te verklaren om de zaak te onderzoeken, blijkbaar hierin haar oorsprong vindt, dat de kennismeming van klachtprocessen is opgedragen aan den militairen rechter, doch dat de Krijgsraad daarbij uit het oog verliest, dat die opdracht niet het uitvoeisel is van den werkring van den krijgsraad als strafrechter, maar berust op eene speciale wetsbepaling; dat de taak aan den krijgsraad bij artikel 15 en volgenden der Rechtspleging bij de Zeemacht opgedragen, zelfs ten eenenmale vreemd is aan den eigenlijken werkring van den strafrechter en, zonder schending van eenig rechtsbeginsel, aan eenig ander College had kunnen zijn opgedragen, zooals in Frankrijk vóór het Decreet van 4 Brumaire an IV het geval was, toen de beslechting van dusdanige geschillen berustte bij speciaal daarvoor in het leven geroepen „conseils de discipline”;

dat de Commandant der Zeemacht in Nederlandsch Indië, oordeelende dat de onder zijne bevelen staande Officier van administratie ter zake van het feit, waarvoor hij op 9 Juli 1899 disciplinair was gestraft, voor een Krijgsraad behoorde te worden gebracht, zonder eenigen twijfel, krachtens het hem verleende commando, bevoegd was den Commandant der Atjeh-Divisie te gelasten, alsnog ter zake van ditzelfde feit tegen genoemden officier rechtsingang te verleenen;

dat derhalve de Officiëren-Commissarissen, benoemd bij beschikking van den Commandant der Atjeh-Divisie dd. 25 September 1899, zullen behooren te worden gequalificeerd tot het nemen der verdere informatiën in de tegen den beklaagde aanhangige strafzaak;

verzocht en bij resolutie van den 31en Januari 1902 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten teekenend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis en dat het Hof de Officiëren-Commissarissen, benoemd bij beschikking van den Commandant der Atjeh-Divisie dd. 25 September 1899, zal qualificeeren tot het nemen der verdere informatiën in de tegen den gedaagde aanhangige strafzaak;

alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ten eenre

en

genoemden gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien voor antwoord in appèl, bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven :

dat gedaagde ontkent, dat de Commandant der Atjeh-Divisie gerechtigd en bevoegd was op den 25en September 1899, op last van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch Indië, tegen hem rechtsingang te verleenen ter zake van een feit, vallende onder artikel 97 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water, nadat genoemde Commandant der Atjeh-Divisie de disciplinaire straf, ter zake van hetzelfde feit den beklagde door den Commandeerenden Officier van het schip op 9 Juli 1899 opgelegd, had gehandhaafd en eene andere disciplinaire straf had toegevoegd;

dat immers de rechtsregel: „*non bis in idem*” daardoor is geschonden;

dat toch, volgens de artikelen 7 en 8 van de Rechtspleging voor de Zeemacht, alleen de Commandeerende Officier van het schip, ingeval iemand aan boord van zijn schip zich aan een aanmerkelijke fout of eenige misdaad heeft schuldig gemaakt, bevoegd is te beslissen, of de zaak van dien aard is, dat zij buiten Krijgsraad, derhalve disciplinair, kan worden afgedaan, dan wel ter kennis van den Commandeerenden Officier van het Eskader moet worden gebracht ter beoordeeling door dezen, of de zaak al dan niet naar een Krijgsraad moet worden verwezen;

dat de Wet derhalve den Commandeerenden Officier van het schip nadrukkelijk de keuze heeft gelaten tusschen disciplinaire afdoening of strafrechtelijke vervolging, met volstreekte uitsluiting van het niet gekozen middel;

dat dit ten duidelijkste blijkt uit de bewoordingen van artikel 7, dat de Commandant van het schip „de” straf (dus niet ’n straf) zal bepalen en de artikelen 7 en 8, dat de zaak buiten Krijgsraad kan worden „afgedaan”, hetgeen bewijst, dat de Wetgever het vervolgen van dezelfde zaak en het opleggen van nog een straf, als ondenkbaar heeft beschouwd;

dat het onmogelijk de bedoeling van den Wetgever heeft kunnen zijn, om een Commandeerenden Officier de bevoegdheid te geven, in één zelfde zaak twee beslissingen te geven, lijnrecht in strijd met elkaar, waardoor het gezag ondermijnd en in discrediet zou worden gebracht, het rechtsbewustzijn en vertrouwen geschokt, wrevel en ontevredenheid van den mindere opgewekt;

dat de Staat ongetwijfeld het recht heeft, zooals door den impetrant van mandament van appèl is gesteld, om eene strafvervolging in te stellen tegen hem, die zich heeft schuldig gemaakt aan een feit, bij de Wet verboden, maar dat dat recht vervalt, wanneer de ambtenaar,

aan wien krachtens de wet de beslissing daarover is toegekend (in casu de Commandant van het Eskader) oordeelt, dat het feit geen termen tot strafvervolgving oplevert, zooals in casu de Commandant van de Atjeh-Divisie heeft geoordeeld, die immers, naar aanleiding van de klacht van beklagde, bij beschikking van 3 Augustus 1899 n°. 55, Geheim, de mutatie van de disciplinaire straf heeft gehandhaafd en een strafrechtelijke vervolgving dus niet noodig heeft geoordeeld;

dat er ongetwijfeld eene ernstige leemte in de Wet bestaat, daar, ten gevolge van de stellige bepalingen van de Wet op de Rechtspleging bij de Zeemacht, in artikel 5 en artikel 8, een Commandant zijn mindere tegen strafvervolgving kan vrijwaren door hem eene disciplinaire straf op te leggen, maar dat het niet de taak van den rechter is om de leemten in de Wet aan te vullen maar om de bestaande wetten te handhaven;

dat de meening, dat het opleggen van eene disciplinaire straf het instellen eener strafvervolgving ter zake van hetzelfde feit niet uitsluit, gebaseerd is op eene onderscheiding tusschen disciplinair recht en strafrecht, die nóch in theorie nóch in practijk is vol te houden;

dat immers de disciplinaire macht veeleer moet worden beschouwd als een delegatie van de rechtsmacht der Krijgsraden aan de tot straffen bevoegde Officieren;

dat zoowel volgens de tegenwoordige practijk als in het aanhangige wetsontwerp en ook volgens de Deutsche „Disziplinar Strafordnung,” een zeer belangrijk aantal feiten, ofschoon in het militair strafwetboek als misdrijven omschreven, krijgstuchtelijk kunnen worden gestraft, indien de tot straffen bevoegde meerdere oordeelt dat de zaak buiten strafrechtelijke behandeling kan worden afgedaan, onder welke feiten ook het aan beklagde ten laste gelegde zou vallen (krachtens artikel 99 van het Ontwerp-Wetboek van Militair Strafrecht in verband met artikel 2, 2° van de Ontwerp-Wet op de Krijgstucht) en dat § 45 van genoemde Strafordnung wel voorschrijft „Ist eine „strafbare Handlung welche gerichtlich hätte bestraft werden sollen, „nur mit einer Disziplinairstrafe geendet worden, so ist dadurch die „Strafbarkeit nicht getilgt, sondern. . . die gerichtliche Untersuchung „einzuleiten,” maar dat door § 157 der „Militär-Strafgerichtsordnung” is bepaald, dat een dergelijke strafrechtelijke vervolgving na disciplinaire bestraffing, alleen mogelijk is wanneer het geldt een misdrijf, niet behoorende tot die misdrijven, die ook krijgstuchtelijk kunnen worden afgedaan;

dat derhalve ook volgens de Deutsche wet in de zaak van den gedaagde geen rechtsingang had mogen verleend worden;

dat het Hoog Militair Gerechtshof dan ook zelf, in zijne Resolutie van 15 October 1897 het beginsel heeft gehuldigd, dat na een militair-rechtelijke geen disciplinaire straf ter zake van hetzelfde feit, kan worden opgelegd, derhalve den rechtsregel „*non bis in idem*” in deze heeft gehandhaafd (al volgden de straffen in omgekeerde volgorde dan in de zaak van den gedaagde) en mitsdien de zeer

terloops geuite meening in 's Hofs Sententie van 25 Juni 1847, dus 50 jaren geleden, geen gewicht in de schaal legt;

dat, in de tweede plaats, de rechtsingang door den Commandant der Atjeh-Divisie ook daarom onwettig is verleend, omdat hij, ofschoon in den vorm van hem uitgaande, in werkelijkheid is verleend op last van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch Indië;

dat immers de Commandant van de Atjeh-Divisie, evenzeer als alle officieren, die tot straffen bevoegd zijn, en alle leden van een krijgsraad in hun justitieele functie geheel onafhankelijk zijn van hunne meerderen en dat hij zelfstandig moest beslissen, krachtens artikel 8 der Rechtspleging bij de Zeemacht, over het al of niet verleenen van rechtsingang;

dat, volgens de stellige bepalingen der Wet op de Rechtspleging bij de Zeemacht, de Commandant van de Zeemacht alzoo volstrekt onbevoegd was, krachtens zijn commando in de justitieele functiën van den Commandant der Atjeh-Divisie in te grijpen en dezen te gelasten in de zaak van gedaagde een krijgsraad bijeen te roepen, waardoor ook artikel 1 van de Rechtspleging bij de Zeemacht is geschonden, dat voorschrijft, dat geen militair wegens misdrijf in rechten mag betrokken worden, dan volgens de Wet in de gevallen en volgens de wijze door dezelve voorgeschreven;

dat in de derde plaats bij het verleenen van rechtsingang artikel 15 der Rechtspleging bij de Zeemacht is geschonden, daar geen onderzoek, zooals in den eersten titel is omschreven, ooit heeft plaats gehad vóór het benoemen der Officiëren-Commissarissen, zoodat de beschikking van den Commandant der Atjeh-Divisie van 25 September 1899 dan ook niet de steeds gebruikelijke vermelding kon bevatten van eenig rapport, dat bij hem door den Commandeerenden Officier van het schip is ingediend, en van de resultaten van eenig onderzoek, dat hij daarop heeft doen instellen; het onderzoek immers, dat den 27^{en} Juli 1899 voor Officiëren-Commissarissen is gehouden, diende niet tot voorlichting van den Commandant der Atjeh-Divisie over de vraag, of de zaak al dan niet naar den krijgsraad behoorde te worden verwezen, maar had plaats naar aanleiding van de reclame van den gedaagde bij genoemden Commandant, ingevolge artikel 9 ingediend, en kon dus niet dienen tot grondslag van strafrechtelijke vervolging;

dat, in de vierde plaats, de rechtsingang door den Commandant der Atjeh-Divisie onwettig is verleend, vermits in de beschikking waarbij zulks geschiedde, niet duidelijk is vermeld het feit, dat den beklaagde werd ten laste gelegd;

dat, in strijd met de meening van den impetrant van mandament van appèl, in die beschikking geen misdrijf wordt aangeduid waaraan beklaagde zich naar het oordeel van den Commandant der Atjeh-Divisie zou hebben schuldig gemaakt, vermits immers, volgens diens cordeel (blijkens zijn missive van 3 Augustus 1899), het feit geen misdrijf opleverde, maar dat de Commandant der Atjeh-Divisie, in zijn beschikking van 25 September 1899, slechts het oordeel van den Commandant der Zeemacht uitdrukte;

dat de impetrant van mandament van appèl voorts schijnt te meenen, dat, bij de beschikking van den Commandant der Atjeh-Divisie, waarin rechtsingang werd verleend, ook gevoegd was de missive van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch Indië, uit welke missive de Officiëren-Commissarissen inderdaad eenig licht hadden kunnen doen schijnen over het punt van beschuldiging, maar dat in werkelijkheid de eenige stukken, die bij de missive van den Commandant der Atjeh-Divisie dd. 25 September 1899 gevoegd waren, bestonden uit één proces-verbaal en twee memories, afkomstig uit het onderzoek der door den beklagde ingediende klacht, dus volkomen dezelfde stukken op grond van welke de Commandant van de Atjeh-Divisie, bij beschikking van 3 Augustus 1899, de disciplinaire straf had gehandhaafd en welke dus niet konden gebruikt worden om Officiëren-Commissarissen licht te verschaffen aangaande het misdrijf dat den beklagde ten laste werd gelegd;

dat wel is waar de Wet op de Rechtspleging bij de Zeemacht geen voorschriften geeft over den vorm, waarin de beschuldiging moet worden ingekleed, maar, aangezien in zeer vele andere punten, waar de Rechtspleging bij de Zeemacht zwijgt, steeds het Wetboek van Strafvordering wordt toegepast (zooals bijv. ter zake van het hooren van getuigen onder eede of buiten eede, en over het zich kunnen verschoonen tot afleggingen en verklaringen onder eede en buiten eede), ook in dit zeer belangrijk punt het Wetboek van Strafvordering, speciaal artikel 143 van dat Wetboek, behoorde te worden toegepast;

dat, zelfs indien de Officiëren-Commissarissen konden weten of veeleer gissen wat den beklagde werd ten laste gelegd, door de zeer vage aanduiding van „feit vallende onder artikel 97 van het „Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water,“ ook de beklagde recht had, stellig te weten, waarvan hij werd beschuldigd, hetgeen ook uit artikel 56 der Rechtspleging bij de Zeemacht blijkt, terwijl het hem thans duister is gebleven, welk van de tallooze feiten, die onder het vee'omvattende artikel 97 van bedoeld Wetboek vallen, hem ten laste is gelegd;

dat de gedaagde bij mandament van appèl derhalve het Hoog Militair Gerechtshof eerbiedig verzoekt om, krachtens zijne bevoegdheid, bij Resolutie te verklaren:

dat de rechtsingang door den Commandant der Atjeh-Divisie op den 25^{en} September 1899 tegen gedaagde op last van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch Indië verleend, in strijd met de stellige bepalingen der Wet, en op last van een niet-bevoegde autoriteit, op onwettige wijze is verleend; dat mitsdien de beschikking van den Commandant der Atjeh-Divisie dd. 25 September 1899 geen gevolg kan hebben; dat de krachtens dezelfde beschikking benoemde Officiëren-Commissarissen niet wettig benoemd waren en dat derhalve het appèl van den impetrant van mandament tegen het vonnis van den Krijgsraad dd. 17 October 1899 niet ontvankelijk is;

dat voorts, wat betreft de eigenlijke vraag der onbevoegdheid, de

Krijgsraad aan boord van Harer Majesteits fregat „Koningin Emma der Nederlanden,” bij vonnis van 17 October 1899 volkomen terecht de Officieren-Commissarissen, fungeerenden Fiskaal en fungeerenden Secretaris onbevoegd heeft verklaard om den gerequireerde te verhooren, als zijnde over de zaak bij de Wet een ander rechter gesteld, aangezien gerequireerde een klacht had ingediend bij de bevoegde autoriteit en nog steeds het recht had te verzoeken, dat zijn zaak voor een Krijgsraad, in casu het Hoog Militair Gerechtshof, zoude worden onderzocht, door-welk Hof de zaak dus behoorde te worden afgedaan;

dat immers het recht van reclame, door artikel 9 der Rechtspleging bij de Zeemacht aan een gestrafte toegekend, is een recht waardoor deze in de gelegenheid wordt gesteld, zijn zaak voor een militair strafrechterlijk college te brengen; dat de Krijgsraad dus geenszins een geschil beslist tusschen den strafoplegger en den gestrafte, zooals ten onrechte door den impetrant van mandament van appel is beweerd, maar de zaak zelf behandelt, zooals duidelijk blijkt uit artikel 11 der Rechtspleging bij de Zeemacht, dat den gestrafte het recht toekent om te verzoeken, dat zijn zaak, d. i. zijne overtreding (niet zijne klacht) door een Krijgsraad worde onderzocht;

dat dan ook duidelijk uit het communicatoir proces, bij reclamezaken door het Hoog Militair Gerechtshof gevolgd, blijkt, dat geenszins de strafoplegger als beklagde wordt beschouwd of zelfs als een partij in een geding, maar dat de gestrafte feitelijk de beklagde blijft;

dat het Hoog Militair Gerechtshof dan ook in de laatste 10 jaren, de usantie heeft afgeschafte om den strafoplegger „beklagde” te noemen;

dat artikel 12 der Rechtspleging bij de Zeemacht den Krijgsraad uitsluitend het recht geeft om den reclamant ingevolge de Wet te straffen en niet den strafoplegger, weshalve het Hoog Militair Gerechtshof dan ook sedert vele jaren, nà 1830, geoordeeld heeft, niet bevoegd te zijn, in een klachtzaak den strafoplegger wegens misbruik van zijn macht te straffen;

dat derhalve blijkt, dat het klachtproces allermint is een geding tusschen strafoplegger en gestrafte;

dat integendeel door een reclame een summier door een chef afgehandelde zaak als een rechtszaak aanhangig wordt gemaakt en een disciplinair gestrafte zich door zijn beroep op een krijgsraad vrijwillig in de positie van beklagde stelt;

dat er wel is waar een formeel verschil bestaat tusschen een klacht-en een strafproces, maar dat in het wezen der zaak de Krijgsraad, benoemd naar aanleiding van een reclame, volkomen dezelfde zaak behandelt als de Krijgsraad, benoemd nà 't verleenen van rechtsingang;

dat ook uit de overeenkomst van artikel 16 van de Rechtspleging voor de Landmacht (dat voorschrijft dat de klager in arrest moet blijven) met artikel 12 dier Rechtspleging (dat voorschrijft, dat wanneer een zaak naar een Krijgsraad wordt verwezen, de beschuldigde in arrest wordt gehouden) blijkt, dat de Wetgever hetzelfde beginsel

heeft wilen toepassen ten gevolge van de overeenkomst tusschen een klacht- en een strafproces;

dat uit volstrekt niets blijkt, allerminst uit eene vergelijking met de bron van de tegenwoordige bepalingen: „Het Reglement van Krijgstucht of Crimineel Wetboek voor de Militie van den Staat” van 26 Juni 1799, dat de Krijgsraden in reclamezaken hunne bevoegdheden aan eene speciale wetsbepaling zouden ontleenen, maar dat de wet deze Krijgsraden geheel op één lijn stelt met de Krijgsraden, de crimineele justitie uitoefenende;

dat, indien de meening van den impetrant van mandament juist ware, het recht van reclame, aan den gestrafte door de Wet toegekend, geheel illusoir kon gemaakt worden en de gestrafte aan zijn door de Wet gegeven rechter steeds kon onttrokken worden, door het enkel verleenen van rechtsingang tegen klager door hem, op wiens hulp als scheidsrechter is vertrouwd;

dat de impetrant van mandament van appèl ten onrechte meent, dat door den gedaagde geen klachtproces bij den rechter is aanhangig gemaakt, aangezien hij zich, naar aanleiding van het stilzwijgen van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch Indië, tot den Minister van Marine heeft gewend, met verzoek zijne zaak bij den Krijgsraad, in casu het Hoog Militair Gerechtshof, aanhangig te maken ¹⁾;

dat derhalve, nu gedaagde zijn verzoek bij de bevoegde autoriteit heeft ingediend om de zaak voor het Hoog Militair Gerechtshof aanhangig te maken, geen ander rechter bevoegd is, van dezelfde zaak kennis te nemen, aangezien gedaagde alsdan, met schending van artikel 156 der Grondwet, van den rechter zou worden afgetrokken, dien de Wet hem toekent;

dat, zelfs wanneer het verschil tusschen klacht- en strafproces bestond, door den impetrant van mandament van appèl beweerd, en wanneer derhalve Officiëren-Commissarissen bevoegd waren den beklagde te verhooren, en wanneer een krijgsraad alsdan, krachtens artikel 108 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, benoemd ware, deze dan, juist uit hoofde van dat verschil, niet kon voortbouwen en recht doen op grond van stukken, voortgekomen uit het klacht-onderzoek, door het overleggen van welke de klachtzaak ten onrechte in eene strafrechtelijke vervolging is verwrongen en op welke stukken immers juist volgens het stelsel van den impetrant van mandament van appèl, alleen het Hoog Militair Gerechtshof, als Krijgsraad in de klachtzaak oordeelende, recht kan spreken;

dat derhalve, zelfs indien de rechtsingang niet onwettig ware verleend, zooals door gedaagde is beweerd, de Krijgsraad aan boord van Harer Majesteits fregat „Koningin Emma der Nederlanden” volkomen terecht in zijn vonnis van 17 October 1899 Officiëren-Commissarissen, fungerend-Fiscaal en fungerend-Secretaris onbe-

1) Zie n°. 5.

voegd heeft verklaard, den beklagde, thans gedaagde in appèl, te verhooren;

en is geconcludeerd dat de Impetrant r. o. zal worden verklaard bij het vonnis te wezen niet bezwaard, met de kosten van deze en vorige instantie.

HET HOF,

Gehoord de pleidooien;

Gezien de stukken van den processe, aan het Hof overgelegd;

Overwegende dat uit de stukken is gebleken:

dat beklagde, dienende als Officier van administratie 2de klasse aan boord van Harer Majesteits „Bali” in Oost-Indië, den 9^{en} Juli 1899 door den Commandant van dien bodem is gestraft met acht dagen hutarrest met waarneming van dienst, ter zake: „Overtreding van „artikel 6 van het Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk „te water, door den 8sten Juli in een oogenblik van zenuwachtigheid „niet te gehoorzamen aan de order, hem door den eerste-officier „gegeven, oorspronkelijk in den vorm van een verzoek, daarna in „den vorm van een bepaalden last — om in eene sloep met gewapende „roeiers, buiten de reeds ingeladen tochtvires, voor 24 uren koffie „en suiker mede te geven — en deze order eerst doen uitvoeren „nadat de Commandant, door den eerste-officier van dit niet gehoor- „zamen gewaarschuid, hem, officier van administratie, dit bevel „persoonlijk heeft gegeven”;

dat de feiten, ter zake waarvan die straf is opgelegd, hadden plaats gehad den 8sten Juli 1899;

dat beklagde op 9 Juli 1899 bij den Commandeerenden Officier van Harer Majesteits „Bali” zijne bezwaren tegen die straf schriftelijk uitvoerig heeft medegedeeld en verklaard dat hij zich daarover wenschte te beklagen bij de hoogere militaire autoriteit, in dit geval de Commandant der Atjeh-Divisie;

dat deze den 24sten Juli 1899 eene Commissie heeft benoemd tot onderzoek van het op 8 Juli t. v. voorgevallene, welke Commissie den 27sten Juli de betrokken personen en den klager heeft gehoord, waarna de Commandant der Atjeh-Divisie den 3^{den} Augustus 1899, bij gemotiveerde schriftelijke beschikking, de klacht heeft verklaard ongegrond, de straf gehandhaafd en aan den klager eene straf van twee dagen hut-arrest met waarneming van dienst heeft opgelegd ter zake van het lichtvaardig indienen zijner klacht;

dat klager den 11^{den} Augustus 1899 aan den Commandant van Harer Majesteits „Bali” schriftelijk heeft bericht, dat hij zich met de beschikking van 3 Augustus niet kon vereenigen en zich over de daarbij opgelegde straf en over die van 9 Juli 1899 wenschte te beklagen bij den Commandant der Zeemacht te Batavia;

dat de Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement van Marine in Nederlandsch Indië reeds in Juli 1899 kennis had bekomen van de op 9 Juli opgelegde krijgstuchtelijke straf en,

door toezending der stukken, van de zaak kennis genomen hebbende, den 11^{den} September 1899 den Commandant der Atjeh-Divisie heeft uitgenoodigd, tegen beklaagde, ter zake van het voorgevallene op 8 Juli 1899 alsnog rechtsingang te verleenen, waarop de Commandant der Atjeh-Divisie den 25^{st-en} September 1899 tegen beklaagde rechtsingang heeft verleend „als staande onder verdenking zich te hebben „schuldig gemaakt aan een feit, vallende onder artikel 97 van het „Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water;” en tevens Officiëren-Commissarissen, een fungeerend Fiskaal en een fungeerend Secretaris heeft benoemd;

dat beklaagde, bij zijn eerste verhoor voor Officiëren-Commissarissen den 2^{den} October 1899, overeenkomstig het bepaalde bij artikel 226 der Rechtspleging bij de Zeemacht, heeft beweerd dat Officiëren-Commissarissen onbevoegd waren hem te hooren op grond:

1°. dat op onwettige wijze en met schending der Wet rechtsingang in zijne zaak was verleend, terwijl in de beschikking, waarbij zulks geschiedde, niet in hoofdzaak stond vermeld het feit dat hem was ten laste gelegd;

2°. dat hij nog geen afstand had gedaan van zijn recht om te verzoeken, dat zijn zaak door een Krijgsraad, in casu het Hoog Militair Gerechtshof, worde onderzocht, welk Hof, ingevolge artikel 12 der Rechtspleging bij de Zeemacht, bevoegd is hem, naar gelang van zijne bevindingen, ingevolge de Wet te straffen;

dat daarop de Commandant der Atjeh-Divisie den 2^{en} October 1899, ingevolge het bepaalde bij artikel 226 voormeld, een Krijgsraad heeft benoemd met bepaling dat die zou zitting houden aan boord van Harer Majesteits fregat „Koningin Emma der Nederlanden”, voor welken Krijgsraad beklaagde de vermeende onbevoegdheid nader schriftelijk heeft betoogd, waarna de krijgsraad bij vonnis van 17 October 1899, waarvan beroep, de Officiëren-Commissarissen, fungeerend-Fiskaal en fungeerend-Secretaris onbevoegd heeft verklaard den beklaagde te verhooren, aangezien over de zaak bij de Wet een ander rechter is gesteld;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht bij het vonnis niet is ingegaan op den eersten grond door beklaagde voor de onbevoegdheid aangevoerd, vermits het daarin vermelde nooit zou kunnen leiden tot onbevoegdheid van den rechter;

Overwegende ten aanzien van beklaagdes beweren dat over zijne zaak een ander rechter bij de Wet is gesteld:

dat uit de betrekkelijke bepalingen van de Wet op de Rechtspleging bij de Zeemacht blijkt, dat de beslissing, of een tot het krijgsvolk te water behoorend militair ter zake van een door hem gepleegd feit strafrechtelijk zal worden vervolgd, is opgedragen aan den Commandeerenden Officier van het schip, waartoe de dader behoort;

dat toch artikel 3 aan iederen meerdere den plicht oplegt om, wanneer aanvankelijk blijkt, dat een schepeling zich aan eene aanmerkelijke fout of aan eenige misdaad heeft schuldig gemaakt, den dader het arrest aan te zeggen en daarvan (artikel 4) aan den Commandeerenden Officier van het schip rapport te maken, welke Com-

mandeerende Officier daarop (artikel 5) de zaak zal onderzoeken; dat dit onderzoek er toe kan leiden, dat de verdachte onschuldig blijkt, of dat de zaak buiten krijgsraad kan worden afgedaan, of dat zij niet buiten krijgsraad kan worden afgedaan;

dat in het eerste geval de gearresteerde terstond moet worden ontslagen; in het tweede geval de Commandeerende Officier de zaak disciplinair afdoet en de straf bepaalt, en hij in het derde geval van zijn oordeel kennis geeft aan den Commandeerenden Officier van het eskader of minder smaldeel, aan wien alsdan de beslissing staat, of de gearresteerde voor een krijgsraad moet worden gesteld dan of de zaak buiten Krijgsraad kan worden afgedaan;

dat de wet deze verschillende gevallen duidelijk onderscheidt en dat uit den samenhang van de aangehaalde bepalingen volgt, dat, blijkens de tegenstelling in de artikelen 5 en 8 bepaaldelijk uitgedrukt, de woorden „Commandeerende Officier” in artikel 7 geen andere beteekenis hebben dan die van Commandeerende Officier van het schip, aan wien in de twee eerstgenoemde gevallen de beslissing wordt opgedragen, zonder dat er sprake is van eenige tusschenkomst van den Commandeerenden Officier van het eskader, wiens beslissing eerst moet worden ingeroepen wanneer de scheepscommandant oordeelt, dat de zaak niet buiten Krijgsraad kan worden afgedaan;

dat deze regeling wel aan den Commandeerenden Officier van het schip eene ver strekkende bevoegdheid toekent, maar nu zulks in de wet zonder eenige beperking is geschied, de rechter daarvan niet mag afwijken nòch op grond van utiliteit, nòch op gronden ontleend aan de militaire hiërarchie;

dat trouwens het door de Wet gehuldigde stelsel is in overeenstemming met het beginsel, dat de Commandant van een schip voor de handhaving der orde aan boord van zijn schip aansprakelijk is; dat wel van dit beginsel door de bepaling van artikel 8 in zóóver wordt afgeweken, dat de eskader-commandant, in afwijking van den scheepscommandant, kan beslissen, dat de zaak buiten Krijgsraad zal worden afgedaan, in welke bevoegdheid een waarborg is gelegen, dat de verdachte niet zonder voldoende grond „wegens misdaad in rechten zal worden betrokken”, maar dat daaruit niet in omgekeerden zin kan worden afgeleid de bevoegdheid van de hoogere militaire autoriteit om eene rechterlijke vervolging te gelasten in de gevallen waarin de door de Wet aangewezen Officier heeft geoordeeld, dat daartoe geene gronden aanwezig zijn;

dat zoodanige bevoegdheid van den hooger geplaatsten ook niet kan worden afgeleid uit de hiërarchische verhouding tusschen hem en de onder zijne bevelen staande Officieren, daar deze verhouding wel medebrengt het recht van gene om aan laatstgenoemden in of naar aanleiding van dienstangelegenheden bevelen te geven en van hem gehoorzaamheid te vorderen, maar daarom niet, dat aan genen de bevoegdheid toekomt om in de gevallen, waarin de wet bepaaldelijk aan dezen de beslissing opdraagt, zich middellijk of onmiddellijk in zijne plaats te stellen;

dat — had de wetgever zoodanig gevolg willen verbinden aan de hiërarchische verhouding in den dienst — hij zulks in de wet zou hebben uitgedrukt en niet, zooals in de artikelen 6 en 7 is geschied, de beslissing aan den Commandeerenden Officier van het schip overgelaten, zonder van eenige hoogere autoriteit te gewagen;

Overwegende dat in deze de Commandeerende Officier van het schip waartoe beklaagde behoorde, na onderzoek van het op 8 Juli 1899 tusschen den Eerste-Officier v. H. en beklaagde voorgevallene, heeft geoordeeld, dat tot strafrechtelijke vervolging geen voldoende grond aanwezig was, en dat, na die beslissing, beklaagde bevoegd bleef tegen die straf zijne bezwaren in te brengen bij den Commandant der Atjeh-Divisie, na wiens beslissing van 3 Augustus 1899 hem de bevoegdheid toekwam om zich bij de hoogere militaire autoriteit te beklagen of te verzoeken, dat de zaak door een Krijgsraad worde onderzocht;

Overwegende dat de beschikking van den Commandant der Atjeh-Divisie van 25 September 1899, waarbij deze tegen beklaagde rechtsingang verleent en hem naar Officieren-Commissarissen verwees, is gegeven door de autoriteit, die geroepen zou zijn geweest ter zake van het op 8 Juli 1899 gebeurde tegen beklaagde rechtsingang te verleen;

dat derhalve de benoeming van Officieren-Commissarissen en het verleen van rechtsingang niet is geschied door eene niet tot die functie aangewezen autoriteit en de Krijgsraad, op beklaagdes beweren, dat Officieren-Commissarissen onbevoegd waren hem te verhooren, omdat bij de wet over zijn persoon een ander rechter is gesteld, verplicht was, de gegrondheid van dit beweren te onderzoeken;

Overwegende dat de Krijgsraad te recht dit beweren gegrond heeft geoordeeld, vermits nu eenmaal door den daartoe geroepen Commandeerenden Officier van het schip was beslist, dat de zaak buiten krijgstuchtelijk was afgedaan, die zaak wel kon worden onderzocht door een Krijgsraad maar alleen op verzoek van beklaagde en deze, op verzoek van beklaagde te benoemen Krijgsraad, een andere rechter is dan de Krijgsraad door den Commandant der Atjeh-Divisie op 25 September, met verleen van rechtsingang tegen beklaagde benoemd;

Gezien de artikelen 226, 232 en 233 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis, den 17en October 1899 door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits fregat „Koningin Emma der Nederlanden” geweest;

De kosten in beide instantiën te dragen door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 Juni 1902.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BAFON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, Jhr. H. LAMAN TRIP en
C. J. G. DE BOOY.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal: Mr. L. M. ROLLIN COUQUERQUE.

Diefstal door een soldaat van een voor de hand liggend stuk zeep op een onderofficierskamer, welke kamer hij had schoon te maken, is niet strafbaar volgens art. 191 j°. 17 C. W. L. doch volgens art. 310 j°. 44 Wetboek van Strafrecht.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den waarnemenden Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij Resolutie van den 9^{en} Mei 1902 geautoriseerd, aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, den 24^{en} April 1902 gewezen in de zaak tegen een soldaat bij het 5^e Regiment Infanterie, gedetacheerd bij het Instructie-Bataillon, eerst gedetineerd te Leeuwarden, doch, ingevolge 's Hof's Resolutie van den 9^{en} Mei 1902, den 24^{en} Mei d a v. bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 191 en 17 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 27 van het Wetboek van Strafrecht, 7, 15, 19 en 20 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan diefstal op de onderofficierskamer ten nadeele van een onderofficier, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met diefstal in de chambrée ten nadeele van een kameraad, en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van eene maand, met bepaling dat de tijd, na het wijzen van het vonnis in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de straf, die bij het vonnis is opgelegd, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, desnoods ter tauxatie en moderatie van den Krijgsraad ;

Welke Advocaat-Fisikaal, met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de navolgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden: dat beklaagde den 14^{en} April 1902, 's morgens omstreeks 8 uur, op de onderofficierskamer te Kampen een stuk zeep, toebehoorende aan den sergeant v. E. v. d. P., heeft weggenomen, *met het oogmerk zich dat voorwerp wederrechtelijk toe te eigenen*, zijnde de hier laatstelijk onderstreepte ¹⁾ woorden abusievelijk weggelaten in de overweging, waarbij beklaagdes schuld aan het gebeurde als wettig en overtuigend bewezen wordt aangenomen;

dat die feiten zoomede beklaagdes schuld daaraan wettig en overtuigend zijn bewezen;

dat echter de vraag rijst of de aan die feiten gegeven qualificatie juist is;

dat beklaagde, zooals uit zijne bekentenis en uit de verklaring van den sergeant J. Ph. K. blijkt, op 14 April 1902 was aangewezen om op de onderofficierskamer, waar het weggenomen stuk zeep zich bevond, vuil water te halen en daarvoor schoon water in de plaats te brengen;

dat hij dus, uit kracht van de hem opgedragen taak, op de kamer moest komen en moest worden toegelaten, tengevolge waarvan de op die kamer gehuisveste onderofficieren huns ondanks bloot stonden en moesten staan aan zoodanige gevolgen van beklaagdes karakter als nu gebleken zijn;

dat dit vertrouwen op beklaagdes eerlijkheid, waarop de onderofficieren, niet ingevolge vrije keuze maar als militairen ingevolge de dienstvoorschriften genoodzaakt waren te rekenen, den gepleegden diefstal van een op de onderofficierskamer thuis behoorend, voor de hand liggend en niet weggesloten voorwerp tot een militairen diefstal stempelt;

dat voor de beoordeeling en bestraffing van dergelijken militairen diefstal, met toepassing van artikel 17 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, in artikel 191 van dat Wetboek eene bijzondere strafbepaling bestaat, welke, ingevolge artikel 55, al. 2 van het Wetboek van Strafrecht, met uitsluiting van de algemeene strafbepaling betreffende diefstal, in aanmerking moet komen;

dat immers, luidens de woorden der Wet, het bestaan van eene bijzondere *strafbepaling* ten deze over de qualificatie moet beslissen, zonder dat enige invloed mag worden toegekend aan de zwaarte van de daarbij aangenomen maximale strafbedreiging;

dat toch b. v. een cavalierist, die zijn dienste paard verkoopt of verpand, zich schuldig maakt aan verduistering en wel aan eene zoodanige, waartegen bij artikel 192 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande eene bijzondere strafbepaling is gesteld, welke strafbepaling, ondanks het opzettelijk veel lager getaxeerde strafmaximum, in voorkomend geval op het gepleegde misdrijf toepasselijk moet worden verklaard;

dat zelfs, al neemt men aan dat voor de toepassing van eene bijzondere strafbepaling hetzij rechtstreeks, hetzij via artikel 17 van

1) Thans cursief gedrukte.

het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, vereischt wordt eene bijzondere bescherming, na de afschaffing van de bijzondere strafminima, uitsluitend bestaande in de bedreiging van een zwaarder strafmaximum tegen den delinquent, ook dan in casu tot die toepassing langs voormeld artikel 17 moet worden overgegaan;

dat wel is waar volgens de jurisprudentie van het Hof het maximum van de in artikel 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande bedreigde straf (nà 1886) bedraagt een en een half jaar, doch dat, naar het Vertooner voorkomt, die jurisprudentie op eene dwaling berust;

dat het Hof, in aanmerking nemende, dat bij artikel 152 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande tegen desertie, gepaard gaande met militairen diefstal, als maximum is bedreigd één en een half jaar militaire gevangenisstraf, van oordeel was, dat tegen militairen diefstal, afzonderlijk gepleegd, door denzelfden wetgever geen hooger maximum kon zijn bedreigd;

dat echter de aard en de graviteit van militairen diefstal — gelet op het vroeger in artikel 191 bedreigde zeer hooge strafmaximum — op zich zelf reeds het maken van die consequentie veroordeelt en de noodzakelijkheid zich opdringt naar een andere verklaring van die schijnbare tegenstrijdigheid om te zien;

dat, naar Vertooners meening, dergelijke verklaring zeer goed te vinden en alleszins aannemelijk is;

dat toch de bedoeling van artikel 152 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande is geweest, om alléén zoodanige desertie te treffen, waarbij als verzwarende omstandigheid rekening kon en moest worden gehouden met in samenloop daarmede gepleegden, doch afzonderlijk te berechten militairen diefstal;

dat immers aan artikel 152 voornoemd (in de aanvankelijk aangenomen redactie ontvreemding van eens anders goed als verzwarende omstandigheid stellende [Zie ontwerp 1807 kap. V art. 16 [Vreede blz. 85]; Ontwerp 1808 kap. VI art. 1 [Themis 1866 blz. 830]; Ontwerp 1814 art. 128 [v. d. Hoeven, Onze militaire Strafwetgeving blz. 214]]), in het Ontwerp 1810 nog eene alinea was toegevoegd, luidende: „De bepaling van dit artikel strekt geenzins om „te verminderen de straffe bij het Algemeen Crimineel Wetboek op „de misdaden van diefstal of roof vastgesteld” (v. d. Hoeven l. c. pg. 214 noot);

dat derhalve de met desertie „gepaard gaande” diefstal afzonderlijk en naar de voorschriften van de algemeene strafwet zou moeten worden berecht;

dat deze opvatting wordt bevestigd of bestendigd door:

a. art. 17 van kap. V van het Ontwerp 1808 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water (Themis 1868 blz. 485),

b. art. 144 van het Ontwerp 1810 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water (v. d. Hoeven, l. c. blz. 117) en

c. art. 167 van het Ontwerp 1814 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande (v. d. Hoeven, l. c. blz. 226) ook voorkomende in het Ontwerp 1810 van dat Wetboek;

dat nu wel is waar de Wetgever van 1815 de verzwarende omstandigheid van gewonen diefstal in militairen diefstal heeft veranderd, doch dat de uitdrukking „gepaard gaat met,” die de zooeven bedoelde uitlegging mogelijk maakte, onveranderd is behouden;

dat er dus ook thans geen bezwaar is om die opvatting te huldigen en er geen noodzaak is, tusschen artikel 152 en 191 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande een verband aan te nemen als door den Hove tot nu toe is geschied;

dat in dit licht beschouwd en gelet op de bepalingen van artikel 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad No. 191) en van artikel 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad No. 64) als strafmaximum voor artikel 191 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande moet worden aangenomen tien jaren militaire gevangenisstraf;

dat deze opvatting wordt gedeeld door den tegenwoordigen Luitenant-Kolonel G. J. W. Koolemans Beijnen, (textueel geciteerd bij „Abel, wetten en wetsbepalingen van belang voor de Landmacht (1894)” ad art. 65 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, blz. 497), wiens toelichting in dit opzicht door den Hoogleeraar Mr. H. van der Hoeven, volkomen afdoende wordt geacht (Abel t. a. p.);

dat dit maximum veel hooger is dan dat op gewonen diefstal, zelfs als die door een ambtenaar wordt gepleegd, bij artikel 310 j° 44 van het Wetboek van Strafrecht is gesteld;

dat derhalve, ook als men aanneemt dat voor de toepassing van eene bijzondere strafbepaling op een gepleegd misdrijf vereischt wordt bedreiging in die strafbepaling van een zwaarder strafmaximum dan de algemeene strafwet voor dit misdrijf aangeeft, in deze alle aanleiding is, de bepaling van artikel 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande langs den weg van artikel 17 van dat Wetboek toe te passen;

dat dus in ieder geval het vonnis, waarvan appèl, met juistheid is geweest, zijnde toch de opgelegde straf in goede verhouding tot de graviteit van den gepleegden militairen diefstal;

dat de Vertoonster r. o. dit verzoek echter alleen indient om daarmede te voldoen aan 's Hofs bovengemelde autorisatie en bij deze prosequeert het appèl aan den Hove van het voorschreven vonnis op den 10^{en} Mei 1902 geinterjecteerd;

Verzocht en bij Resolutie van den 16^{en} Mei 1902 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot bekrachtiging van het vonnis, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat;

alzo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden soldaat, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe aan het Hof overgelegd;

Overwegende dat beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake dat hij den 14^{en} April 1902 op de onderofficierskamer der kazerne te Kampen een stuk zeep, hetwelk hij wist dat hem niet toebehoorde, heeft weggenomen met het oogmerk om zich dat voorwerp wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat de Krijgsraad dit feit en beklagdes schuld daaraan terecht wettig en overtuigend bewezen heeft geoordeeld door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is weergegeven;

Overwegende echter dat de Krijgsraad dat feit minder juist heeft gequalificeerd als „diefstal op de onderofficierskamer ten nadeele van een onderofficier, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met diefstal in de chambree ten nadeele van een kameraad”;

Overwegende toch dat de sergeanten, die gehuisvest waren op de kamer waar beklagde den diefstal pleegde, niet waren de kameraden van beklagde, die, als soldaat, op die kamer kwam om daar waschwater te brengen en te halen, tot welken dienst hij wel als soldaat was aangewezen, maar in welken dienst hij met de daar aanwezige voorwerpen der onderofficiers zich niet had in te laten;

dat derhalve het door beklagde begane misdrijf als niet uitsluitend den militairen dienst betreffend en niet vallend onder een der strafbepalingen van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, niet, ingevolge de bepaling van artikel 191 in verband met artikel 17 van dat Wetboek moet worden gequalificeerd, maar, als in zich bevattende alle kenmerken van diefstal, volgens de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht, moet worden gestraft, terwijl uit de bewezen omstandigheid, waaronder het feit plaats had, volgt, dat beklagde den diefstal heeft gepleegd terwijl hij, als tot de gewapende macht behoorend persoon, toegang had tot de kamer der onderofficiers, dus gebruik heeft gemaakt van de gelegenheid hem door zijn ambt geschonken;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen, met weglating van de artikelen 191 en 17 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, 7, 19 en 20 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad N°. 191), en gezien de artikelen 13 van gemeld Wetboek, 1 der gemelde wet van 14 November 1879, 10, 41, 84 en 310 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het 5^e Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, den 24^{en} April 1902 tegen

beklaagde geweest, alleen voor zooveel betreft de bij het vonnis aan het bewezen feit gegeven qualificatie en de opgelegde straf;

En in zooverre opnieuw recht doende:

Verklaart den beklaagde schuldig aan diefstal gepleegd door een ambtenaar (tot de gewapende macht behoorend persoon) die bij het plegen daarvan gebruik heeft gemaakt van de gelegenheid hem door zijn ambt geschonken;

Veroordeelt den schuldig verklaarde tot gevangenisstraf van eene maand;

Bepaalt dat de tijd, door hem vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, sedert den 24^{en} April 1902, in mindering zal komen der opgelegde straf;

Heft op het ontslag onder handtasting;

Houdt overigens het vonnis in stand;

De kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 13 Juni 1902.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BAFON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, Jhr. H. LAMAN TRIP en
C. J. G. DE BOOLJ.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal: Mr. L. M. ROLLIN COUQUERQUE.

Een milicien heeft bij eenzelfde gelegenheid alléén aan iemand een slag toegebracht, doch deze persoon terstond daarna in vereeniging met een burger op nog andere wijze mishandeld. Beklaagde wordt voor het eerste feit veroordeeld en voor het tweede naar den Burgerlijken Rechter verwezen.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den waarnemenden Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij Resolutie van den 23^{en} Mei 1902 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, den 13^{en} Mei 1902 gewezen in de zaak tegen een milicien bij het 1^e Regiment Infanterie, eerst gedetineerd te Leeuwarden doch, ingevolge 's Hofs Resolutie van den 23^{en} Mei 1902, den 24^{en} Mei d. a. v. bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 300 en 27 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 15 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan mishandeling en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van veertien dagen, met bepaling dat de tijd, na het wijzen van het vonnis in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de straf, die bij het vonnis is opgelegd, alsmede verwezen in de kosten en misen van de justitie en die van den processe, desnoods ter tautaxie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiscaal met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de navolgende daarbij aange-

nomen feiten en omstandigheden: dat beklagde op Zondag 30 Maart 1902, 's namiddags omstreeks 6 uur, op den weg te Foxhol A. K., na het door dezen aan beklagde verschuldigde geld te hebben teruggevraagd, hevig tegen het achterhoofd heeft geslagen, hem tegen den muur en daarna op den grond heeft gegooid, met de schoenen op het hoofd heeft getrapt voornamelijk in de streek van het linkeroog, hetwelk bloederig werd, waarna K. vrij wat uit het achterhoofd bloedde en waarna geneeskundige hulp moest ingeroepen en verleend worden;

dat echter uit de verklaringen van de getuigen A. K. en J. W. blijkt, dat de eerstgenoemde is mishandeld door den beklagde in vereeniging met diens broeder, welke laatste K. gewelddadig aangegrepen, tegen een muur geworpen en op het hoofd getrapt heeft;

dat uit nader door Vertoonner ingewonnen informatiën van den Auditeur-Militair te Leeuwarden, dd. 21 Mei 1902, n°. 296, is gebleken dat genoemde broeder, van beroep scheepstimmerman, tijdens het plegen van de onderhavige mishandeling niet aan de jurisdictie van den militairen rechter was onderworpen;

dat die Auditeur wel is waar van meening is, dat, vermits het wettig en overtuigend bewijs van de aan dezen broeder ten laste te leggen mishandeling in rechten niet zal kunnen worden geleverd, geen toepassing van artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande geoorloofd was, doch dat, waar artikel 14 voornoemd spreekt van het aan den burgerlijken rechter overlaten van militairen, die in vereeniging met andere personen een commun delict hebben gepleegd of daarin zijn betrokken, de vraag, of het bewijs al dan niet te leveren zal zijn, niet bij de beoordeeling van de connexiteit mag worden gesteld, veel min opgelost, maar, na de verwijzing, ter beoordeeling staat van den burgerlijken rechter;

dat derhalve de veroordeeling voor den Krijgsraad van den beklagde met het oog op artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, niet had mogen geschieden, doch zijne be-rechting te gelijk met die van zijn broeder uithoofde van de connexiteit der door ieder hunner gepleegde feiten, aan den burgerlijken rechter had moeten zijn overgelaten;

Verzocht en bij Resolutie van den 30^{en} Mei 1902 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling van artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, zal worden vewezen naar den bevoegden burgerlijken rechter, de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appèl gevallen te dragen door den Staat;

alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaage ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe, aan het Hof overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde voor den krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake dat hij in den namiddag van 30 Maart 1902 omstreeks 6 uur op den weg te Foxhol, gemeente Hoogezand, aan A. K. een hevigen slag met de vuist tegen het hoofd heeft gegeven, hem gewelddadig heeft aangegrepen, tegen den muur van de woning van S. heeft gegooid en op den grond geworpen, dat hij hem herhaalde trappen met de voeten op zijn hoofd heeft toegebracht, waardoor hij bloedend verwond werd, zoodanig dat de hulp van een arts werd angevraagd en verleend;

Overwegende dat de beklaagde heeft ontkend op tijd en plaats vermeld A. K. te hebben getrapt, en verklaard heeft A. K. te hebben geslagen of gestooten en tegen een muur geworpen, nadat A. K. hem eerst had geslagen of gestooten;

Overwegende dat de na te noemen getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. A. K. fabrieksarbeider te Foxhol:

„Ik kwam op 30 Maart 1902 des namiddags omstreeks 6 uur van den kant van Hoogezand over de klapbrug te Foxhol; aldaar waren verscheidene personen bijeen, onder wie beklaagde, die op mij afkwam en mij vroeg om teruggave van 27 stuivers, die ik hem nog schuldig was; ik had zooveel geld niet bij mij, maar in den binnenzak van mijne jas had ik toch wel eenig geld; ik stak de hand in dien zak om er wat geld uit te nemen en het aan hem te geven, maar terwijl ik daarmede bezig was sloeg hij mij hevige met de hand tegen het achterhoofd aan den linkerkant; toen kwam ook zijn oudere broeder, die zich ook bij die personen bevond, op mij af en greep mij van achteren aan; beklaagde greep mij van voren aan en zoo gooide zij mij met hun beiden tegen den muur van het huis van S. en op den grond; zij hebben beiden mij meer dan eens met schoenen aan op het hoofd getrapt, voornamelijk in de streek van het linkeroog, hetwelk bloederig werd en waarmede ik drie keer naar den dokter geweest ben; de jongere broeder van beklaagde kwam intusschen ook en zeide tegen hem: „pas op je kleeven”; hij was namelijk gekleed in uniform; ik ben aan den rechterkant van het achterhoofd verwond geworden, zoodat er een weinig bloed uitvloeide, maar ik weet niet of dat een gevolg was van het vallen tegen den muur dan wel van het trappen”;

2°. J. W., fabrieksarbeider te Foxhol:

„Ik was op 30 Maart 1902 des namiddags ongeveer zes uur bij den getuige A. K.; al hetgeen door dien getuige is verklaard kan ook ik verklaren; ik moet echter opmerken, dat alleen beklaagde getuige

„A. K. tegen het oog heeft getrapt en dat dan diens broeder hem „trapte tegen het lichaam, ik ben één keer met hem naar den dokter „S. geweest, dat was de tweede maal dat K. den dokter bezocht; „A. K. bloedde nogal vrijwat uit het achterhoofd”;

Overwegende dat door de onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen A. K. en J. W. voormeld wettig en overtuigend is bewezen, dat de beklaagde in den namiddag van 30 Maart 1902 op den weg te Foxhol, gemeente Hoogezand, den fabrieksarbeider A. K. opzettelijk een slag tegen het hoofd heeft gegeven, terwijl die verklaringen voldoende aanleiding geven om den beklaagde en zijn broeder (zijnde een niet-militair, wonende te Foxhol) verdacht te houden, na bovengemeld door beklaagde gepleegd feit te zamen en in vereeniging voornoemden A. K. opzettelijk met geweld te hebben aangegrepen, tegen een muur en op den grond te hebben geworpen en herhaaldelijk te hebben getrapt;

Overwegende dat de Krijgsraad, bij vonnis van 13 Mei 1902 derhalve terecht den beklaagde ter zake van het aan dezen ten laste gelegde en wettig en overtuigend bewezen feit van in den namiddag van 30 Maart 1902 op den weg te Foxhol, gemeente Hoogezand, den fabrieksarbeider A. K. opzettelijk een slag tegen het hoofd te hebben gegeven, heeft schuldig verklaard aan mishandeling, doch ten onrechte recht heeft gesproken omtrent de aan den beklaagde mede ten laste gelegde feiten van op tijd en plaats voormeld, A. K. voornoemd opzettelijk met geweld te hebben aangegrepen, tegen een muur en op den grond te hebben geworpen en herhaaldelijk te hebben getrapt;

Overwegende toch dat door de onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen A. K. en J. W. voormeld voldoende aanleiding bestaat om den beklaagde, indien hij laatstgemelde feiten heeft gepleegd, verdacht te houden die te hebben gepleegd te zamen en in vereeniging met zijn broeder, zijnde een niet-militair, weshalve de militaire rechter volgens de bepaling van artikel 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, niet bevoegd is over beklagdes deelneming aan gemelde strafbare feiten recht te spreken;

Gezien de artikelen 117 der Militiewet 1901, 300 en 27 van het Wetboek van Strafrecht, 13 en 14 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, 1 en 15 van de Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), gewijzigd bij artikel 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64) en 185 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden den 13^{en} Mei 1902 in de zaak tegen den beklaagde gewezen;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, dat de beklaagde in den namiddag van 30 Maart 1902 op den weg te Foxhol gemeente Hoogezand, den fabrieksarbeider A. K. opzettelijk een slag tegen het hoofd heeft gegeven;

Verklaart den beklaagde deswege schuldig aan mishandeling;

Veroordeelt hem te dier zake tot eene gevangenisstraf voor den tijd van elf dagen, met bepaling dat de tijd door den beklaagde van 13—24 Mei 1902 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde gevangenisstraf;

Verklaart den Militairen Rechter onbevoegd om recht te spreken omtrent de aan den beklaagde ten laste gelegde feiten van in den namiddag van 30 Maart 1902 op den weg te Foxhol, gemeente Hoogezand, den fabrieksarbeider A. K. opzettelijk met geweld te hebben aangrepen, tegen een muur en op den grond te hebben geworpen en herhaaldelijk te hebben getrapt;

Verwijst den beklaagde ter zake van die feiten naar den bevoegden Burgerlijken Rechter;

Bepaalt, dat de kosten in eersten aanleg voor de helft zullen worden gedragen door den veroordeelde en voor de helft door den Staat en de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 30 Juni 1902.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
Mr. W. C. A. SCHOLTEN, Jhr. H. LAMAN TRIP en C. J. G. DE BOOIJ.*Een krijgstuchtelijk gestraft militair heeft de keus tusschen eene reclame bij de hoogere militaire autoriteit of bij den krijgsraad; hij kan die wegen na elkander doch niet gelijktijdig volgen.*

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien een schrijven van Zijne Excellentie den Minister van Marine van 16 Mei 1902, Bureau S/B., no. 57, daarbij aan het Hof overbrengende eene klacht, door een Officier van Administratie 2de klasse bij schrijven van den 16 Maart 1902 (in afschrift aan het Hof medegedeeld) aan Zijne Excellentie ingediend, over eene krijgstuchtelijke straf hem den 9^{den} Juli 1899 opgelegd door den Commandeerenden Officier van Harer Majesteits floteljevertuig „Bali”, en over eene krijgstuchtelijke straf wegens ongegrond en lichtvaardig klagen, hem den 3^{den} Augustus d. a. v. opgelegd door den Commandant der Atjeh-Divisie, en bij welk schrijven gemelde officier verzoekt, dat zijne zaak door een Krijgsraad worde onderzocht;

Gelet op 's Hofs sententie van den 27sten Juni 1902 in de zaak van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve tegen voornoemden Officier van Administratie in hooger beroep gewezen en op de in die procedure van weerszijden overgelegde stukken;

Overwegende dat uit een en ander blijkt:

dat de klager, thans op non-activiteit in Nederland, destijds dienende als officier van administratie der 2de klasse aan boord van Harer Majesteits „Bali” in Nederlandsch-Indië, door den Commandant van dien bodem op 9 Juli 1899 gestraft is met acht dagen hutarrest met waarneming van dienst ter zake: „Overtreding van art. 6 van „het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water, door den „8sten Juli in een oogenblik van zenuwachtigheid niet te gehoorzamen „de order hem door den Eerste-Officier gegeven, oorspronkelijk in den „vorm van een verzoek, daarna in den vorm van een bepaalden last — „om in eene sloep met gewapende roeiers, buiten de reeds ingeladen

„tochtvives voor 24 uren koffie en suiker mede te geven — en deze „order eerst doen uitvoeren nadat de Commandant, door den Eerste- „Officier van dit niet gehoorzamen gewaarschuwd, hem, officier van „administratie, dit bevel persoonlijk heeft gegeven”;

dat klager den 9^{den} Juli 1899 aan den straffer zijne bezwaren tegen die straf schriftelijk uitvoerig heeft medegedeeld en verklaard, dat hij zich wenschte te beklagen bij de hogere militaire autoriteit, in dit geval den Commandant der Atjeh-Divisie;

dat de Commandant der Atjeh-Divisie den 24^{stⁿ} Juli 1899, eene commissie van onderzoek heeft benoemd, welke den 27sten Juli d. a. v. de betrokken personen heeft gehoord en van dat verhoor proces-verbaal opgemaakt, waarna de Commandant der Atjeh-Divisie den 3^{den} Augustus 1899 eene gemotiveerde schriftelijke beschikking heeft gegeven, waarbij de klacht werd verklaard ongegrond en den klager werd opgelegd eene straf van twee dagen hutarrest met waarneming van dienst wegens het ongegronde en lichtvaardige der klacht;

dat klager den 11^{den} Augustus 1899 aan den Commandant van Harer Majesteits „Bali” schriftelijk heeft bericht, dat hij zich niet kon vereenigen met de beschikking van den Commandant der Atjeh-Divisie en zich over de daarbij opgelegde straf zoowel als over die van 9 Juli 1899 wenschte te beklagen bij den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië;

dat inmiddels, naar aanleiding van een schrijven van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van 11 September 1899 aan den Commandant der Atjeh-Divisie, deze laatste den 25sten September 1899 tegen klager ter zake van het feit, waarvoor hij disciplinair gestraft was, rechtsingang heeft verleend en Officieren-Commissarissen benoemd, waarop klager de onbevoegdheid van dezen heeft opgeworpen en de te dier zake benoemde Krijgsraad hen bij vonnis van 17 October 1899 heeft onbevoegd verklaard om van de zaak kennis te nemen, als zijnde daarover een ander Rechter gesteld;

dat deze beslissing van den krijgsraad bij Sententie van het Hof van 27 Juni 1902 is bevestigd;

Overwegende dat, blijkens schrijven van den Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië van 14 April 1902 aan Zijne Excellentie den Minister van Marine, in afschrift aan het Hof medegedeeld, de betrekking van Commandant der Atjeh-Divisie sedert is opgeheven en klager, blijkens zijn schrijven van 16 Maart 1902 is gerepatriëerd, weshalve, krachtens artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie, de behandeling der door hem ingediende klacht door het Hof behoort te geschieden;

Overwegende dat klager, bij zijn aangehaald schrijven van 16 Maart 1902, er op wijst, dat hij wegens de beide straffen schriftelijk zijne bezwaren heeft ingediend bij den Commandant der Zeemacht te Batavia, welke opmerking van klager bevestigd wordt door zijn schrijven van 11 Augustus 1899 aan den Commandant van Harer Majesteits „Bali”, hiervoren vermeld, terwijl hij in zijn eerstgenoemd

schrijven tevens opgeeft, dat op die klacht geen onderzoek of beslissing hem bekend, is gevolgd;

Overwegende dat bij artikel 9 der Rechtspleging bij de Zeemacht aan den krijgstuuchtelijk gestraften militair de bevoegdheid is toegekend, om over de hem opgelegde straf zijne klachten in te brengen en zelfs te verzoeken, dat zijne zaak door een Krijgsraad worde onderzocht;

dat hem derhalve twee wegen openstaan, n.l. beklag over de opgelegde straf bij de hoogere militaire autoriteit en — hetzij daarna, hetzij zonder dat hij dat beklag gedaan heeft — onderzoek van de zaak door een Krijgsraad;

dat het echter met eene behoorlijke behandeling van zaken niet verenigbaar is, beide middelen van redres tegelijk te beproeven of het onderzoek door een Krijgsraad te verzoeken, zoolang de hoogere militaire autoriteit over het gedaan beklag niet heeft beslist;

Overwegende, dat zoodanige beslissing, blijkens klagers opgave, niet is genomen en het ook uit den loop, dien de zaak heeft genomen, alleszins verklaarbaar is, dat de Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indië, na zijn aangehaald schrijven van 11 September 1899 de beslissing van den Krijgsraad heeft afgewacht;

Krachtens artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikende op de ingediende klacht;

Verklaart die niet-ontvankelijk.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 30 Juni 1902.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BAFON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, Jhr. H. LAMAN TRIP en
C. J. G. DE BOOIJ.

Het afrijden van een officierspaard door een paardenoppasser, die tot dat afrijden geene bijzondere vergunning had, doch meende, dat dit in het belang van het paard noodig was, is geene overtreding van de krijgstuicht. Gegrondverklaring van eene klacht met opheffing van het verleende ontslag onder handtasting.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht door een milicien bij de 2e compagnie, 4e bataillon, 1e Regiment Infanterie, den 28en Mei 1902 schriftelijk ingediend over eene straf van acht dagen provoost, om den anderen dag te water en te brood, hem 20 Mei 1902 opgelegd door den waarnemenden Commandant van genoemd Regiment, den Luitenant-Kolonel J. C. M., ter zake: „Paardenoppasser zijnde, zonder vergunning van den eigenaar diens paard gezadeld en gereden”;

Gelet op de mondelinge toelichting der klacht en op de schriftelijke mededeelingen van den klager, alsmede op de verklaringen der voor den Hove onder eede gehoorde getuigen;

Gelet op het advies van den waarnemenden Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot ongegrond verklaren der klacht;

Overwegende dat uit een en ander als vaststaande kan worden aangenomen:

dat klager sedert 2 Augustus 1901 in dienst was als paardenoppasser bij den Luitenant-Kolonel Th. G. K. te Assen;

dat hij op 19 Mei 1902, des namiddags omstreeks twee uur te Assen het paard van dien Luitenant-Kolonel heeft opgezadeld en daarop is gereden door de Broeklaan en over den Beilerweg tot voorbij de zweminrichting en omstreeks drie uur aan den stal is teruggekeerd;

dat de Luitenant-Kolonel K. hem omtrent het paardrijden geen instructies had gegeven, meenende dat hij die van zijn voorganger

had overgekregen, dat hij hem het afrijden van zijn paard niet verboden had maar hem er ook geen order toe had gegeven;

dat de korporaal L. belast was met het toezicht op de verzorging der paarden van de officieren; dat de instructies voor de oppassers dier paarden door de eigenaars van deze worden gegeven; dat de oppasser het paard van den Luitenant-Kolonel K. moest afstappen; dat klager wel eens in bijzijn van L. heeft verteld, dat hij het paard van zijn meester had bereden en dat L. daarop niet verder is ingegaan, begrijpende, dat zulks den Luitenant-Kolonel K. zelven aanging;

dat de straffer, op 20 Mei 1902 vernomen hebbende, dat klager het genoemde paard had bereden, daarnaar een onderzoek heeft ingesteld en, toen hem gebleken was, dat zulks was geschied, den Luitenant-Kolonel K. schriftelijk heeft gevraagd, of deze den dag te voren zijn oppasser had vergunning gegeven zijn paard af te rijden, waarop deze schriftelijk heeft geantwoord, die vergunning niet te hebben gegeven;

dat daarop de straf is opgelegd, nadat straffer den klager vergeefs aan den stal had gezocht;

Overwegende, dat klager zich door de opgelegde straf bezwaard gevoelt 1°. omdat die is opgelegd zonder dat hij gehoord is; 2°. omdat hij het paard, waarvan de oppassing aan hem was toevertrouwd, op den 19en Mei 1902 heeft bereden alleen omdat hij zulks in het belang van het paard wenschelijk achtte, hij zulks in de voorafgaande maanden wel meer had gedaan en het dien dag slecht weer was, zoodat het aan de hand afstappen over de modderige wegen, niet zoo goed was te doen;

Overwegende, dat de straffer het opleggen der straf grondt op de gewoonte, die medebrengt dat een oppasser het door hem verzorgde paard niet berijdt zonder last of vergunning van den eigenaar;

Overwegende ten aanzien van den eersten grond van beklag:

dat de straffer de zaak geheel had onderzocht, bij den Luitenant-Kolonel K. had doen informeerden, en getracht heeft den klager te spreken, maar, dezen niet vindende, de straf heeft opgelegd zonder hem te hooren, ten einde niet, door het vooraf opleggen van voorloopig arrest, de straf te verzwaren;

dat wel een onderzoek, als bij artikel 8 van de Rechtspleging bij de Landmacht voorgeschreven, niet naar eisch kan plaats hebben zonder dat de verdachte persoonlijk gehoord wordt, maar het nalaten van dat hooren niet ten gevolge heeft, dat de opgelegde straf moet vervallen;

Overwegende ten aanzien van den tweeden grond van beklag:

dat, blijkens de circulaire van den Generaal-Majoor, Inspecteur der Infanterie van 19 October 1895, de taak der paardenoppassers van bereden officieren der Infanterie zich bepaalt tot de verzorging der paarden en dat daaronder niet is gebracht het afrijden;

dat het dus geheel aan het inzicht van den officier, houder van het paard, is overgelaten, welke opdracht of order hij aan zijn paarden-

oppasser wenschte te geven, en of hij dezen het berijden of afrijden van zijn paard wil toevertrouwen;

dat nu wel de Luitenant-Kolonel K. aan klager niet had vergund of gelast zijn paard af te rijden, maar dat het niet onaannemelijk is, dat klager den indruk heeft gekregen, dat hij zulks — indien het voor het paard goed en wenschelijk was — mocht en moest doen;

dat toch klagers verklaring, dat hij gedurende de bijna tien maanden, die hij als oppasser bij den Luitenant-Kolonel K. werkzaam is geweest, diens paard herhaaldelijk heeft afgereden, niet bepaald door korporaal L. is weersproken, en de verklaring van dezen het wel aannemelijk maakt, dat hij zulks geweten heeft zonder er ooit rapport van te maken of den klager op het ongeoorloofde te wijzen;

dat zulks te meer aannemelijk is, daar de Luitenant-Kolonel K. geruimen tijd door ziekte verhinderd is geweest, zelf zijn paard te berijden;

dat nu wel de Luitenant-Kolonel K. door zijn antwoord op het briefje van den straffer, bij dezen de meening kan hebben gewekt, dat klager, door het berijden van het paard, de hem gegeven orders overschreed of niet nakwam, maar dat, uit de nadere verklaring, door den getuige K. afgelegd, blijkt, dat de orders door hem aan klager omtrent het paard gegeven, niet alleen niet inhielden een verbod om het af te rijden, maar dat hij het aannemelijk acht, dat klager zich, in het belang van eene goede verzorging van het paard geroepen achtte het af te rijden, en hij voor zich geen grond zou hebben gevonden om klager te straffen;

dat verder niet is gebleken, dat klager het paard te hard heeft laten loopen of op eenige wijze benadeeld;

Overwegende dat mitsdien kan worden aangenomen, dat klager, op 19 Mei 1902 het paard van den Luitenant-Kolonel K. gaande berijden, in de meening verkeerde zulks te moeten doen in het belang van het paard, en dat deze handeling te goeder trouw, nu zij niet eenig bepaald dienstvoorschrift overschreed of daarmee in strijd kwam, geen genoegzamen grond opleverde tot het opleggen van krijgstuchtelijke straf;

Krachtens de artikelen 15—18 van de Rechtspleging bij de Landmacht, in verband met artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart die *gegrond*;

Gelast dat de straf van 20 Mei 1902 met de strafreden in klagers strafregister worde doorgehaald;

Heft op het verband, waaronder klager zich door zijn ontslag onder handtasting bevindt.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 6 Februari 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Mr. P. VERLOREN VAN TREMAAT.

Afdwalingsgeval. Een milicien werpt een steen naar iemand, doch treft, tengevolge van het uitwijken van dien persoon, een ander. Opzet om eene groep van personen te treffen. De dader schuldig verklaard aan mishandeling.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij Resolutie van den 2^{en} Januari 1903 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 15^{den} December 1902 gewezen in de zaak tegen een milicien bij het 2^e Regiment Vesting-Artillerie, gerequireerde in persoon, bij welk vonnis niet strafbaar is geoordeeld het wettig en overtuigend bewezen verklaard feit dat beklagde, gekleed in zijne militaire uniform, op Maandag 16 Juni 1902 omstreeks 2 uur 's namiddags nabij het hôtel C. op Groeneveld te Baarn, moedwillig met een klinkersteen naar den kok W. heeft geworpen, met het opzet hem te raken, doch A. J. C. tegen het hoofd heeft geraakt en hierdoor bloedig verwond, en beklagde, met aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, mitsdien daarvan is vrijgesproken, met last tot opheffing van het ontslag onder handtasting en veroordeeling van den Staat in de proceskosten;

Welke Advocaat-Fiscaal met betoog:

dat de krijgsraad gemeld feit niet strafbaar heeft geoordeeld, op grond dat getuige W. wien beklagde uitsluitend de bedoeling had te mishandelen, den steen ontweken is en dat hier alzoo heeft plaats gehad poging tot mishandeling, doch deze niet strafbaar is;

dat wel getuige C., die kort achter hem stond, door den steen geraakt is, maar dat het raken van deze getuige, aangenomen dat dit aan de schuld van den beklagde is te wijten geweest, alleen dan strafbaar zoude kunnen zijn wanneer een der in artikel 308 van het Wetboek van Strafrecht genoemde gevolgen ware ingetreden hetgeen niet het geval is geweest;

dat Vertooncr zich met deze zienswijze niet kan vereenigen;

dat voor het bestaan van een strafbaar feit gevorderd wordt, dat de wil van den dader gericht was op het strafbare feit (in casu het toebrengen van lichamelijk letsel) en dat, waar als vaststaande moet worden aangenomen, dat bij den beklagde het bepaalde opzet heeft bestaan om zoodanig letsel toe te brengen en de door beklagde tot dat einde gepleegde handeling inderdaad lichamelijk letsel heeft veroorzaakt, zij het ook aan een ander persoon dan dien de dader op het oog had, het misdrijf bij artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht strafbaar gesteld, op het plegen van welk *misdrijf* de wil des daders was gericht, moet geacht worden aanwezig te zijn;

dat, zooals in overeenstemming hiermede bij arrest van den Hoogen Raad van 19 November 1888 (Weekblad van het Recht n°. 5637) werd beslist, het voor het misdrijf van mishandeling gevorderde opzet aanwezig is, ook dan wanneer vaststaat, dat de dader iemand getroffen heeft, wien het *niet* in zijne bedoeling lag te treffen (den burgemeester, in plaats van hen, die de rust kwamen verstoren);

dat door verschillende nieuwere schrijvers bij de behandeling dezer rechtsvraag onderscheid wordt gemaakt tusschen het geval van verwisseling van den persoon (error in objecto) en van afdwaling van het mes waarmede gestoken of den steen waarmede geworpen is (*aberratio ictus*), en deze tot de slotsom komen dat, indien, tengevolge van eene vergissing van den dader, een ander wordt getroffen dan de door den dader bedoelde, *wel*, doch indien ten gevolge van de onhandigheid van den dader hetzelfde geschiedt, *geen* mishandeling aanwezig is, maar dat, naar Vertooncrs meening, waar het opzet om te mishandelen vaststaat en werkelijk lichamelijk letsel is veroorzaakt, het uit een strafrechtelijk oogpunt onverschillig is, *wie* door den steenworp is getroffen, daar toch het doel van het strafrecht is het misdadig opzet te straffen in *alle* gevallen, waarin zich dit door daden, die de wet ongeoorloofd verklaart en mitsdien met straf bedreigt, naar buiten heeft geopenbaard;

verzocht en bij Resolutie van den 20en Januari 1903 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling van de artikelen 10 en 300 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad No. 191) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan mishandeling en te dier zake veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd

van twee maanden en verdere veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appèl gevallen, desnoods ter tautatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren;

alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden milicien, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring door den impetrant en eischer ambtshalve, mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende dat beklagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake dat hij, gekleed in zijne militaire uniform, in den namiddag van 16 Juni 1902 nabij het hôtel C. op „Groeneveld" te Baarn moedwillig met een klinkersteen naar den kok W. heeft geworpen, met het opzet dezen te raken, doch A. J. C. tegen het hoofd heeft geraakt en hierdoor bloedig verwond;

Overwegende, dat de Krijgsraad, bij vonnis van 15 December 1902, terecht wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard het feit, aan den beklagde ten laste gelegd, doch ten onrechte dit feit niet strafbaar heeft geoordeeld en daarom den beklagde heeft vrijgesproken, zulks op grond dat de beklagde, toen hij den steen wierp, de bedoeling heeft gehad, daarmede den kok W. te raken maar niet A. J. C., die hij geraakt heeft, zoodat de beklagde zou hebben gepleegd ten opzichte van den kok W. poging tot mishandeling en ten opzichte van A. J. C. veroorzaken door schuld, dat een ander lichamelijk letsel bekomt, zonder dat daaruit tijdelijke ziekte of verhindering in de uitoefening der ambten of beroepsbezigheden is ontstaan, welke beide feiten door het Wetboek van Strafrecht niet strafbaar zijn gesteld;

Overwegende toch dat, daargelaten dat de beklagde, op of aan den openbaren weg een steen tegen iemand werpende, zich heeft schuldig gemaakt aan de overtreding van straatschenderij, door op of aan den openbaren weg tegen personen baldadigheid te plegen, waardoor gevaar of nadeel kan worden te weeg gebracht, strafbaar gesteld in artikel 424 van het Wetboek van Strafrecht, de beklagde zich in de eerste plaats heeft schuldig gemaakt aan het misdrijf van mishandeling, strafbaar gesteld in artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende immers, dat beklagde wel heeft opgegeven met het werpen van den steen meer in het bijzonder den getuige W. te hebben willen treffen, en dat getuigen C., v. d. W. en P. verklaren, dat het werpen op W. gericht was, maar dat daardoor niet voldoende is

bewezen, dat hij uitsluitend dien getuige W. wilde treffen, maar veeleer uit de gebleken omstandigheden moet worden aangenomen, dat hij den menschen van het hôtél, die zich bevonden in de richting waarin hij den steen wierp, lichamelijk pijn of letsel wilde toebrengen, zoodat zijn wil, gericht op het toebrengen van pijn of letsel aan een of meer dier personen, zich geuit heeft in eene handeling, die dat gevolg heeft te weeg gebracht en mitsdien oplevert het misdrijf van mishandeling;

Overwegende, dat derhalve het vonnis van den Krijgsraad moet worden te niet gedaan;

Overwegende, dat de beklaagde heeft verklaard, dat in den namiddag van 16 Juni 1902 hij en een aantal andere, evenals hij, in uniform gekleede verlofgangers, van de inspectie te Baarn komende, in het hôtél C. op „Groeneveld” te Baarn verteringen hebben gemaakt; dat zij, na hun vertrek uit gemeld hôtél met twee bedienden van dat hôtél, van welke één als kok gekleed was, twist hebben gekregen over de betaling van de gemaakte verteringen; dat bij die gelegenheid de als kok gekleede bediende hem tegen het hoofd heeft geslagen en de andere bediende met een paal boven zijn hoofd heeft gezwaaid; dat hij daarop met een klinkersteen naar den als kok gekleeden bediende heeft geworpen, doch niet weet of hij dezen of een ander geraakt heeft;

Overwegende dat de na te noemen getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. A. J. C., dat zij in den namiddag van 16 Juni 1902 zich bevindende in het hôtél C. op het huis „Groeneveld” aan den Eemnesserweg te Baarn, vernam, dat er buiten het hôtél twist was; dat zij toen naar buiten is gegaan en zag dat een aantal militairen twist hadden met den hôtél-kok W.; dat die kok snel in de richting van het hek, waar zij stond, liep, achtervolgd door één van die militairen; dat zij gezien heeft, dat die militair een steen van den grond opnam en daarmee naar den kok wierp; dat de kok dien steen ontweek en zij door dien steen aan het hoofd boven het rechteroog is getroffen, waardoor zij eene bloedende wond heeft bekomen;

2°. de hôtél-kok R. J. A. M. W., dat in den namiddag van 16 Juni 1902 de kellner K. van het hôtél C. te Baarn en hij, die als kok in dat hôtél werkzaam was, met een aantal militairen, welke in gemeld hôtél verteringen hadden gemaakt, buiten dat hôtél in twist zijn geraakt over de betaling van die door de militairen gemaakte verteringen en daarop met die militairen handgemeen zijn geworden, dat één van die militairen vervolgens met een steen naar hem heeft geworpen; dat hij dien steen bijtijds is ontweken; dat die steen A. J. C., die kort achter hem stond, heeft getroffen; dat zij aan het voorhoofd geraakt werd en daardoor eene bloedende wond heeft bekomen;

3°. de arbeider W. P., dat hij in den namiddag van 16 Juni 1902 heeft gezien, dat buiten het hôtél C. te Baarn de hôtél-kellner

K. en de hôtél-kok W. twist hadden met een aantal militairen over betaling van door die militairen in het hôtél gemaakte verteringen; dat de kok W., die van cenige militairen trappen had bekomen, wegliep naar het hôtél; dat de beklagde een steen van den grond oprapte en dien steen met kracht naar den kok W. wierp; dat de kok W. dien steen ontweek; dat A. J. C., die nabij den kok W. stond, dien steen tegen het voorhoofd kreeg en dientengevolge bloedend is verwond;

4°. de lanbouwer C. J. v. d. W., dat hij in den namiddag van 16 Juni 1902 heeft gezien, dat er nabij het hôtél C. op „Groeneveld” te Baarn twist was tusschen een aantal militairen en den kok en den kellner van gemeld hôtél; dat, toen de kok hard terugliep naar het hôtél, de beklagde een voorwerp van den grond oprapte en daarmede naar den kok wierp, die echter ongedeerd is gebleven;

Overwegende, dat door de onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen A. J. C., den hôtél-kok R. J. A. M. W., den arbeider W. P. en den landbouwer C. J. v. d. W., in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen, dat de beklagde zich heeft schuldig gemaakt aan het feit, hem ten laste gelegd;

Overwegende, dat dit feit oplevert het misdrijf van mishandeling;

Gezien de artikelen 300 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, 1 der wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191) en 185 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 15^{en} December 1902 in de zaak tegen den beklagde gewezen;

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklagde is ten laste gelegd;

Verklaart den beklagde deswege schuldig aan het misdrijf van mishandeling;

Veroordeelt den beklagde te dier zake tot eene gevangenisstraf voor den tijd van veertien dagen;

Verwijst den veroordeelde in de kosten, die van eersten aanleg beperkt tot die der getuigen in het vonnis aangehaald, en in die van hooger beroep;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 Maart 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOIJ en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Een gearresteerde marinier ontvlucht uit de arrestkamer, houdt zich langer dan twee dagen schuil en meldt zich binnen vier weken vrijwillig aan. Beklaagde, die vroeger wegens desertie in tijd van vrede met toepassing van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water was gestraft, was uit dien hoofde door den Krijgsraad te 's-Gravenhage schuldig verklaard aan tweede desertie. Door het Hof wordt hij wegens eerste desertie in tijd van vrede ter disciplinaire correctie verwezen naar zijn Chef, als komende het vroeger vonnis bij de beoordeeling van de onderwerpelijke overtreding niet in aanmerking.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij Resolutie van den 27sten Januari 1903 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's-Gravenhage, den 7^{den} Januari 1903 gewezen in de zaak tegen een marinier 3e klasse bij het Korps Mariniers, als soldaat gedetacheerd bij het Algemeen Depôt van Discipline, gedetineerd te 's-Gravenhage, die bij gemeld vonnis met aanhaling der artikelen 17, 137 en 159 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, der wet van 14 Februari 1887 (Staatsblad no. 35), der artikelen 4, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad no. 64), 27 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan desertie in tijd van vrede, door, na wegens desertie te zijn gestraft, uit een arrestlokaal te zijn ontvlucht, misdrijf ten aanzien van het misdadige het meest overeenkomende met het zonder verlof verlaten van zijn korps en garnizoen en langer dan twee dagen onwettig afwezig te zijn gebleven, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des

rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd door vrijwillige aangifte binnen vier weken, in casu tweede desertie in tijd van vrede, en veroordeeld tot eene militaire detentie van zes maanden, met bepaling dat de tijd, na zijne arrestatie op den 3^{den} Januari 1903 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter tauxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fisikaal, met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de navolgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden: dat de beklaagde op den 16^{den} December 1902 te 's-Gravenhage zonder verlof de arrestkamer in de Oranje-kazerne, alwaar hij wegens achterblijven van verlof was opgesloten, heeft verlaten en zich vervolgens naar Rotterdam heeft begeven, alwaar hij zich op 20 December d.a.v. aan de kazernewacht der mariniers-kazerne vrijwillig heeft aangemeld, na bereids door den Zeekrijgsraad te Hellevoetsluis wegens desertie te zijn gestraft;

dat die feiten, zoomede de schuld van den beklaagde daaraan, door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend zijn bewezen, en terecht daarop artikel 159 j^o. 137 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande is toegepast;

dat, blijkens het bepaalde bij artikel 137 van dat Wetboek, de Wetgever het noodzakelijk heeft geoordeeld om zwaardere strafbepalingen vast te stellen ten aanzien van militairen die zich *bij herhaling* aan desertie schuldig maken, en in strijd met de bedoeling der Wet zoude worden gehandeld door aan te nemen, dat die zwaardere strafbepalingen niet van toepassing zijn op een marinier, die, na gedurende den loop *derzelfde* dienstverbintenis door een Zeekrijgsraad ter zake van desertie te zijn veroordeeld, ten tweeden male, tijdens hij aan den wal bij de Landmacht dienst doet, desertie pleegt;

dat beklaagde, de eerste desertie plegende, moet geacht worden niet alleen volgens artikel 145 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water, maar ook in den zin van artikel 159 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande te zijn „gedeserteerd”, nu de omschrijving, die in de strafwetboeken voor de Zee- en Landmacht van het misdrijf van desertie wordt gegeven, geheel dezelfde is, en beklaagde, die den 14^{den} Maart 1902 door een Zeekrijgsraad is schuldig verklaard aan desertie in tijd van vrede „door langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof afwezig te zijn gebleven van den bodem waarop hij diende zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen,” indien dit feit getoetst wordt aan de vereischten voor het misdrijf van desertie, zooals die bij artikel 159 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande zijn gesteld, zich ook in den zin van dit Wetboek aan die schending zijner militaire verplichtingen

heeft schuldig gemaakt, welke in het militair strafrecht met het woord „desertie” wordt aangeduid;

dat dan ook bij Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof van 9 September 1881 in de zaak tegen B. B., in afwijking van de Sententie, den 8^{en} December 1876 gewezen in de zaak tegen G. H. L., en de Sententie van denzelfden datum in de zaak tegen P. C. M., is beslist, dat een marinier, die onder dusdanige omstandigheden als de hier aanwezige desertie pleegt, zich schuldig maakt aan tweede desertie;

dat, naar de meening van Vertooncr, de opgelegde straf in juiste verhouding staat tot de graviteit van het gepleegde misdrijf, doch dat de aan het gepleegde feit gegeven qualificatie minder juist is, zijnde artikel 159 hier rechtstreeks en niet met behulp van artikel 17 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande van toepassing;

verzocht en bij Resolutie van den 6^{den} Februari 1903 verkregen hebbende 's Hof mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot correctie van het vonnis alleen voor zooveel de aan de gepleegde feiten gegeven qualificatie betreft en dat de gedaagde alsnog met verbetering dier qualificatie en weglating der aanhaling van artikel 17 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande zal worden schuldig verklaard aan tweede desertie in tijd van vrede door, na reeds eenmaal wegens desertie te zijn gestraft, zonder verlof langer dan twee dagen van zijn korps en garnizoen afwezig te zijn, met instandhouding overigens van het vonnis, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat;

alzo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden marinier, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hof dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat aan beklagde is ten laste gelegd:

dat hij op den 16^{en} December 1902 te 's-Gravenhage de arrestkamer in de Oranje-kazerne, alwaar hij wegens achterblijven van verlof was opgesloten, heeft verlaten en zich vervolgens naar Rotterdam heeft begeven, waar hij zich op 20 December 1902 aan de kazernewacht der mariniers-kazerne, vrijwillig heeft aangemeld, na bereids door den Zeekrijgsraad te Hellevoetsluis wegens desertie te zijn gestraft;

Gehoord den beklaagde in zijne verdediging, houdende: dat hij geene desertie heeft gepleegd omdat hij binnen acht dagen na het eindigen van zijn verlof zich vrijwillig heeft aangemeld;

Overwegende dat de feiten aan beklaagde ten laste gelegd, bij het vonnis terecht wettig en overtuigend bewezen zijn verklaard en daaraan terecht is gegeven de qualificatie van desertie;

dat toch beklaagde, hoewel te Vlissingen in garnizoen, terwijl hij was achtergebleven van zijn verlof, te 's-Gravenhage door de politie is aangehouden en naar de hoofdwacht gebracht en aldaar in de arrestkamer opgesloten;

dat hij daar vertoefde onder de bewaring en zorg van de militaire autoriteit, welke die uitoefende voor die van het korps waartoe hij behoorde, zoodat hij, vandaar zich verwijderende, gelijk hij den 16^{en} December 1902 deed, en gedurende twee dagen zich verwijderd houdende, als deserteur moest worden beschouwd en hij, den 20^{en} December d. a. v. zich anmeldende, derhalve binnen vier weken na de voltooide desertie zich vrijwillig heeft aangegeven;

Overwegende, dat de Krijgsraad de aldus bewezen desertie ten onrechte heeft gequalificeerd als tweede desertie, op grond dat beklaagde gedurende zijne nog loopende dienstverbintenis reeds eenmaal door den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Helvoetsluis wegens desertie in tijd van vrede is gestraft;

Overwegende, dat, om herhaling als verzwaring van misdrijf te kunnen aannemen bij toepassing van eene andere wet dan die, waaronder het vroegere misdrijf is gepleegd, vereischt wordt, dat de wet op die herhaling uitdrukkelijk verzwaring van straf stelt;

dat zulks inzonderheid het geval is bij toepassing der artikelen 134--138 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, waarbij zwaardere strafbaarheid wegens herhaling van desertie eerst wordt aangenomen wanneer de schuldige reeds „in voege voorschreven”, d. i. wegens desertie in voege als in dat Wetboek omschreven, is gestraft;

dat dit niet kan gezegd worden van een marinier, die, tijdens dezelfde dienstverbintenis, wegens desertie is gestraft krachtens de bepalingen van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water, vermits de desertie bij dat Wetboek op geheel andere wijze en met geheel andere gevolgen is strafbaar gesteld dan bij het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande;

Overwegende, dat beklaagde derhalve bij het vonnis ten onrechte is schuldig verklaard aan tweede desertie en hij, als hebbende zich binnen vier weken na de voltooide desertie vrijwillig aangegeven, ingevolge artikel 135 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande ter correctie aan de krijgstucht moet worden overgelaten;

Gezien de artikelen 135 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in hooger beroep, in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire

Arrondissement, standplaats 's-Gravenhage, den 7^{en} Januari 1903
tegen beklaagde geweest;

En opnieuw recht doende;

Spreekt den beklaagde vrij van de hem ten laste gelegde beschuldiging van tweede desertie in tijd van vrede;

Verwijst hem naar den Commandeerenden Officier van het Korps waartoe hij behoort, ter correctie ter zake van de door hem gepleegde ongeoorloofde verwijdering, bij welke correctie door dien Commandeerenden Officier rekening kan worden gehouden met den tijd, door beklaagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht;

Gelast zijn ontslag uit het arrest waarin hij zich bevindt;

De kosten in eersten aanleg en in hooger beroep te dragen door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 31 Maart 1903.

President Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BAFON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Artikel 7 der Grondwet van 1887 en de belangen van eene goede krijgsmacht. Publiceeren en doen publiceeren van „misstanden” bij de Zeemacht. Dwang tot het ondergaan van eene geneeskundige, niet-operatieve behandeling. Plaatsing in een voor afzondering bestemd vertrek van een militair hospitaal is een maatregel van orde, geen disciplinaire straf.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht door een matroos 3^e klasse, aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord dienende, den 5^{en} December 1902 ingediend over de straf van vermindering in klasse tot matroos 3^e klasse voor den tijd van vijf maanden, hem den 22^{en} November 1902 opgelegd door den Commandant van dien bodem, den Kapitein ter Zee H. G. J. W. om reden:

1° „het mededeelen van door hem ondervonden behandelingen als „verpleegde in het Marine-Hospitaal te Willemsoord — wetende dat „deze mededeelingen zouden worden gepubliceerd — op zoodanige „wijze, dat daaruit door oningewijden noodzakelijk de indruk moest „worden verkregen, dat de verpleegden in genoemd hospitaal waren „overgeleverd aan mishandeling, machtsmisbruik en willekeur van de „zijde hunner superieuren, terwijl een gehouden onderzoek heeft aan- „getoond, dat toestanden en feiten door hem *onjuist* zijn weergegeven, „zoodat ten gevolge van het publiceeren der op *deze* wijze door hem „gedane mededeelingen, zijne superieuren tegenover het publiek ten „onrechte zijn verdacht gemaakt;

2° „het in een weekblad publiceeren van een door hem in het „Marine-Hospitaal te Willemsoord van den Officier van Gezondheid „ondervonden behandeling, op eene ongepaste en oneerbiedige, alzoo „met eene goede krijgsmacht strijdige wijze”;

Gezien de nadere toelichting der klacht en de verantwoording van den bestraffer ter zake daarvan;

Gelet op de verklaringen der onder eede gehoorde getuigen en op de verder overgelegde stukken;

Gelet op het advies van den waarnemenden Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht strekkende tot ongegrond verklaren der klacht en tot het opleggen eener disciplinaire straf wegens het lichtvaardig indienen daarvan;

Overwegende, dat klager zich over de hem opgelegde straf heeft beklaagd bij de hogere militaire autoriteit, zijnde den Schout-bij-Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord, en dat deze bij beschikking van 28 November 1902, welke den 5den December 1902 ter kennis is gebracht van den klager, de straf heeft gehandhaafd;

dat derhalve de klacht tijdig is gedaan;

Overwegende, dat de straf is opgelegd naar aanleiding:

1° van een stuk voorkomende in het weekblad „HET ANKER”, n°. 28 van 1 November 1902, waarin de schrijver, de matroos 1^e klasse H. J. v. d. B., een verslag geeft van de behandeling, die klager in het Marine-Hospitaal te Willemsoord had ondervonden, en welk verslag de schrijver opgeeft als hem door klager te zijn medegedeeld;

2° van een door den klager zelven in n°. 29 van 8 November 1902 van gezegd Weekblad geplaatst en met zijn naam onderteekend stuk;

Overwegende ten aanzien van het onder n°. 1 vermelde stuk:

dat daarin een omstandig verslag voorkomt van hetgeen aan klager is wedervaren gedurende zijne verpleging in het Marine-Hospitaal te Willemsoord, in hoofdzaak hierop neerkomende: dat klager voor zijne oogen onder behandeling was en daarvoor werd geëlectriseerd en ingedruppeld, dat hij de pijn, daardoor veroorzaakt, niet kon verdragen en weigerde zich verder te laten behandelen; dat hij op last van den geneesheer door eenige verplegers is vastgehouden en behandeld met een te sterken stroom, waardoor hij ondragelijke pijn leed; dat hij daarop is gestraft met acht dagen afzondering; dat hij daarna weer door acht man is vastgegrepen en door hen gedwongen de pijnlijke behandeling te ondergaan, hetgeen den volgenden dag herhaald werd, bij welke gelegenheid zelfs een korporaal-ziekenverpleger op zijn buik ging zitten; dat hij toen bij den Kolonel heeft geklaagd en om de wijze, waarop hij dat deed, weer met afzondering gestraft werd; dat hij beproefde zich zonder verzet te laten behandelen en dat het toen geen pijn meer deed, waarschijnlijk omdat de dokter zwakker stroom gebruikte; dat hij later weer met afzondering werd gestraft omdat hij in 't bezit was bevonden van tabak, zoodat hij achttien dagen achter elkaar in afzondering heeft doorgebracht, ofschoon in 't reglement van krijgstucht is voorgeschreven, dat de straf van provoost achtereen niet langer dan veertien dagen mag worden ondergaan;

Overwegende, dat klager heeft erkend aan den matroos v. d. B. op diens verzoek te hebben medegedeeld, wat in het aangehaald stuk staat vermeld en dat deze hem gezegd heeft het te zullen bekend maken, en dat klager in het tweede hierboven genoemd stuk naar het eerstvermelde verwijst en naar aanleiding daarvan nog andere feiten mededeelt;

dat v. d. B. verklaard heeft het door klager aan hem medegedeelde te hebben opgeschreven zooals 't hem was medegedeeld;

dat uit een en ander blijkt, dat het door den schrijver v. d. B. medegedeelde aan dezen in inhoud en strekking gelijk het is medegedeeld, is opgegeven door klager met de wetenschap en het oogmerk, dat het door v. d. B. zou worden openbaar gemaakt;

Overwegende, dat naar aanleiding van het in dit stuk vermelde een uitgebreid onderzoek is ingesteld en een aantal getuigen zijn gehoord, uit wier verklaringen blijkt:

dat klager in het Marine-Hospitaal te Willemsoord is behandeld voor eene lichte catarrhale oogbindvliesontsteking, waarbij hij veel klachten uitte over lichtschuwheid en pijn; dat na een veertien dagen zich op het linkeroog eene druiper-oogbindvliesontsteking ontwikkelde, welke werd behandeld en waarna er eene lichte verlamming van het linkerbovenooglid aanwezig was; dat deze verlamming is behandeld met electriciteit en massage; dat klager daarbij veel klaagde over pijn en ten slotte weigerde zich te laten electriseeren; dat hem daarop door den Chef van het Hospitaal is aangezegd, dat hij behandeld zou worden zoo niet goedschiks dan vastgehouden en dat de verplegers daartoe gereed stonden, waarop hij zich heeft laten behandelen, dat hij kort daarna weder onwillig was en hem toen door den Officier van Gezondheid 1^e klasse Dr. B. weder hetzelfde is aangezegd als vroeger door den Chef, waarop hij, onder vloeken en schelden, heeft geweigerd; dat hij toen door eenige verplegers en weklieden is gelegd op de massage-bank, waartegen hij zich hevig verzette en met een stoel trachtte te slaan en genoemden Dr. B., die hem electriseerde, trachtte te bijten; dat de verplegers kracht hebben moeten aanwenden om hem in bedwang te houden en de geneesheer door hem zeer werd bemoeilijkt in zijne behandeling; dat dezelfde voorvallen zich eenige dagen achtereen herhaald hebben, en dat hem telkens vooraf door Dr. B. is afgevraagd, of hij zich wilde laten behandelen, waarop hij telkens allerlei praatjes maakte, behalve op den laatsten dag, toen hij beloofde zich rustig te houden en dit ook gedaan heeft; dat de stroomsterkte geregeld dezelfde is gebleven en dat Dr. B. die telkens op zijn eigen hoofd beproefd heeft en geen keer bevonden heeft, dat de applicatie buitengewoon pijnlijk was; dat klager, op zijne herhaalde vraag om den Kolonel, Chef van het Hospitaal, te spreken, bij dezen is toegelaten en deze hem heeft gezegd, dat hij eigenlijk niet verdiende, dat hij klager nog te woord stond, maar dat hij het voor ditmaal zou doen;

dat klager meer dan eens na de behandeling huilend op de ziekenzaal is gekomen en daar eens nog langen tijd heeft liggen huilen;

Overwegende ten aanzien van het onder no. 2 vermelde stuk:

dat daarin wordt weergegeven hetgeen aan klager is we Alvaren terwijl hij in het Marine-Hospitaal te Willemsoord door den Officier van Gezondheid 2^e klasse C. werd gemasseerd; dat hij daarin zegt: „Het masseeren was treurig. Ja, zelfs zoo, dat ik gecommandeerd „werd op een bank te gaan liggen, misschien voor gemak van

„bovengenoemden Officier; onder het masseeren door zat de dokter „meteen zijn courant te lezen (Telegraaf); dan wreef hij weer eens „over mijn oog, dan hield hij weer even stil. Ja, zelfs kwam hij op „plaatsen waar hij in 't geheel niet moest wezen: bijv. mijn neus „kreeg ook een beurt en dat zoo'n geneesheer dat niet eens merkte, „dat kan best plaats hebben, als men verdiept is in de courant.

„Op eens lag de dokter de courant neer en ik was klaar.

„Nu kan ik mij wel voorstellen, dat een officier van gezondheid „geleerd is, maar dat hij zóó geleerd is om twee dingen tegelijk te „doen, namelijk: de courant te lezen en mij aan mijn oog te behandelen, „dat is een vraag, die ik gaarne aan de lezers ter beantwoording „overlaat.”

Overwegende, dat de Officier van Gezondheid 2e klasse G. J. C. onder eede heeft verklaard:

dat hij den klager als gewoonlijk heeft behandeld door het linkerbovenooglid te masseeren en te faradiseeren; dat klager daarbij op de massage-bank moest liggen omdat het voor hem, geneesheer, te lastig was als klager bleef zitten en deze dan terug kon wijken; dat bij een dier gelegenheden hij onder het masseeren in eene courant heeft gelezen, die op de tafel lag; dat hij onder 't masseeren gedurig met de massage even ophoudt om de boorzalf, die onder het wrijven uitwijkt, weer aan zijn vinger te verzamelen en dat het bij het masseeren van het bovenooglid vaak voorkomt, dat hij den neus van den patient bij den ooghoek raakt;

Overwegende, dat klager, naar aanleiding van dat ingezonden stuk door den Chef van het Hospitaal gevraagd, waarom hij zijne bezwaren niet bij hem had ingebracht, heeft geantwoord: „ik wensch mij „niet te beklagen maar heb mij voorgenomen, alle misstanden, die ik „in het Hospitaal vind, te publiceeren”;

Overwegende, dat klager tot staving zijner klacht zich heeft beroepen op de hem bij de Grondwet toegekende bevoegdheid „om zijne meening vrij in de pers te uiten,” en hij verder aanvoert, dat de door hem medegedeelde toestanden en feiten niet onjuist door hem zijn weergegeven doch geheel zoo zijn voorgevallen als hij gezegd heeft;

Overwegende dat de bestraffer tot rechtvaardiging der opgelegde straf heeft aangevoerd, dat de handelingen van klager met de handhaving eener goede krijgstuicht niet vereenigbaar zijn;

Overwegende, dat bij artikel 7 der Grondwet is erkend ieders bevoegdheid om zonder voorafgaand verlof gedachten of gevoelens door de drukpers te openbaren, maar dat die bevoegdheid, blijkens de daarop volgende woorden „behoudens ieders verantwoordelijkheid voor de wet,” niet weg neemt, dat hij, die daarvan gebruik maakt, zich bloot stelt aan de straffen, door de wet bedreigd, indien het openbaren van zijne gevoelens of gedachten geschiedt op zoodanige wijze, dat de wet daardoor wordt overtreden;

dat, zoo klager al door het mededeelen van de feiten onder n°. 1 vermeld aan matroos v. d. B. met de wetenschap, dat die door dezen zouden worden openbaar gemaakt en dus met het oogmerk om daaraan

ruchtbaarheid te geven, zoomede door het schrijven en doen publiceeren van het onder n°. 2 genoemde stuk zich niet heeft schuldig gemaakt aan een bij het Wetboek van Strafrecht strafbaar gesteld feit, hij daardoor zonder twijfel heeft gehandeld in strijd met de eischen eener goede krijgstucht;

dat toch de inhoud van het onder 1° vermelde stuk — die geheel overeenkomt met hetgeen door klager aan den steller daarvan, matroos 1e klasse v. d. B., is medegedeeld — de strekking heeft om te betoogen, dat klager in het Marine-Hospitaal te Willemsoord noodeloos pijnlijk is behandeld en, toen hij op grond daarvan zich tegen de behandeling verzette, met onnoodig geweld is gedwongen die behandeling te ondergaan; dat het noodeloos pijnlijk behandelen ophield toen hij zich gewillig liet behandelen, en dat hij in strijd met de wettelijke voorschriften met afzondering van te langen duur is gestraft;

Overwegende, dat openbaarmaking van grieven zou zijn te rechtvaardigen wanneer klager, na alle hem ten dienste staande middelen om zich over hem aangedaan ongelijk te beklagen vruchteloos te hebben beproefd, bij die openbaarmaking de geheele waarheid had medegedeeld en zich van alle onjuiste voorstelling van het gebeurde had onthouden, maar dat zulks hier niet het geval is;

dat hij immers wel zich heeft beklagd bij den Chef van het Hospitaal maar dit heeft gedaan op eene wijze — nl. door met een lachend gezicht te vragen „hoe lang die mishandeling nu nog zou duren” — in strijd met alle begrippen van betamelijkheid en die zeker niet tot het beoogde doel kon leiden;

dat hij ook in het door hem gedaan verhaal het met hem gebeurde onjuist heeft weergegeven;

dat toch tegenover de stellige, met eede bevestigde verklaring van Dr. B., dat de stroom-sterkte, zoover hij kan nagaan, altijd dezelfde is gebleven en dat dit zeker het geval is geweest gedurende klagers behandeling in de isoleerkamer, dat hij dien stroom zelf heeft geprobeerd en geen enkele maal heeft bevonden, dat de aanwending daarvan buitengewoon pijnlijk was, geene verklaringen staan van anderen, die het tegendeel aannemelijk maken en geen enkele reden denkbaar is, waarom genoemde geneesheer den klager met te sterken stroom zou hebben behandeld om hem leed te doen;

dat verder door klager niet is medegedeeld, dat Dr. B. hem telkens heeft afgevraagd, of hij bereid was zich gewillig te laten behandelen;

dat eindelijk in het door klager gegeven verhaal geheel uit het oog wordt verloren, dat hij, hetzij door kleinzeerigheid, hetzij door zucht om zich te verzetten, zich herhaaldelijk op de meest ruwe en onbetamelijke wijze heeft schuldig gemaakt aan overtreding van artikel 28 van het Reglement op den Geneeskundigen dienst bij de Koninklijke Nederlandsche Zeemacht (zoals dat artikel laatstelijk is vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 1 November 1899, n°. 37), bij welke bepaling aan de lijdens de verplichting is opgelegd om, voor zoover geen operatief ingrijpen plaats heeft, zich door den officier

van gezondheid geneeskundig te laten behandelen, en bepaald is, dat zij, die weigeren zich daaraan te onderwerpen, krijgstuuchtelijk strafbaar zijn;

dat operatief ingrijpen te zijnen aanzien niet heeft plaats gehad, zoodat het wel de vraag kan zijn of, bij weigering van den lijder om de door den officier van gezondheid noodig geoordeelde behandeling te ondergaan, deze gerechtigd is, hem feitelijk tot het ondergaan daarvan te dwingen, gelijk in dit geval heeft plaats gehad, en klager zeer zeker gerechtigd zou zijn geweest, door bij de bevoegde militaire autoriteit zijn beklag daarover te doen, deze vraag te doen beslissen, maar het met de instandhouding eener goede krijgstuuch in den dienst ter zee onbestaanbaar is, dat hij de krachtdadig doorgezette pogingen van Officieren van Gezondheid om hem te genezen (welke, zooals hij niet heeft weersproken, met goed gevolg bekroond zijn) voorstelt als mishandeling hem hunnerzijds aangedaan;

Overwegende, dat ook klagers grief over den te langen duur der hem opgelegde afzondering niet is gegrond;

dat toch de plaatsing in een voor afzondering bestemd vertrek van het Hospitaal niet was eene straf, maar een maatregel van orde noodzakelijk geworden door klagers woest en weerspanning gedrag;

Overwegende dat klager, door openbaarmaking van het in de tweede plaats vermelde, evenzeer heeft gehandeld in strijd met den eerbied, aan zijne meerderen verschuldigd;

dat wel de Officier van Gezondheid C. beter zou hebben gedaan indien hij, bezig met masseeren van klager, zijne aandacht uitsluitend daaraan had gewijd en niet te gelijk de courant had gelezen, maar zulks den klager, die daardoor niet het minste nadeel of ongerief had ondervonden en die zelf erkende, daarin geen reden te hebben om over de behandeling door dien medicus te klagen, het recht niet gaf om die wijze van handelen als „misstand” in het Hospitaal voorkomende openbaar te maken en daardoor zijn meerdere in een verkeerd licht te stellen;

Overwegende dat derhalve de klacht over de opgelegde straf niet is gegrond, die straf voor het ernstig karakter van het feit niet te zwaar is en de reden der straf met juistheid is omschreven;

Krachtens de artikelen 9 en 10 der Rechtspleging bij de Zeemacht in verband met artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart die ongegrond.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 7 April 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY EN
H. M. ENGELHARD.

Artikel 7 en 9 der Grondwet van 1887 en de belangen van eene goede krijgstucht. Het doen plaatsens van met de krijgstucht strijdige besluiten van eene als rechtspersoon erkende vereeniging van militairen in een weekblad. Strafrechtelijke aansprakelijkheid van den voorzitter van zoodanige vereeniging voor dergelijke plaatsing in verband met uit de statuten voortvloeiende verplichtingen. Een militair minister is een meerdere in den zin van de Reglementen van Krijgstucht.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de schriftelijke verklaring, den 12^{en} Maart 1903 geteekend door X. Y. Z., matroos 1^e klasse, dienende aan boord van Harer Majesteits Instructieschip „Amstel”, houdende, dat hij zich wenscht te beklagen over de straf van tien maal 24 uren provoostarrest op gewone voeding, hem den 11^{en} Maart 1903 opgelegd door den Commandant van dien bodem, den Luitenant ter Zee 1^e klasse G. J. v. d. H. om reden:

„Het plegen van handelingen onbestaanbaar met de instandhouding „eener goede krijgstucht, namelijk:

„Het optreden als voorzitter van eene vergadering van de Afdeling „Hellevoetsluis van den Algemeenen Bond van Nederlandsche Marine-„Matrozen, op welke vergadering eene zeer ongepaste motie werd „aangenomen, terwijl het verslag dezer vergadering voorkomt in „het „Anker” van 7 Maart 1903, geteekend X. Y. Z., voorzitter”;

Gezien de overgelegde stukken; gehoord den klager; gezien de schriftelijke toelichting van den bestraffer;

Gelet op het advies van den waarnemenden Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht van 26 Maart 1903, strekkende tot ongegrond verklaren der klacht;

Overwegende, dat uit een en ander is gebleken:

dat in het gedrukt en algemeen uitgegeven weekblad „het Anker”

van 7 Maart 1903, n°. 46, voorkomt, met de onderteekening van „X. Y. Z., voorzitter”, een verslag van de vergadering der Afdeeling Hellevoetsluis van den Bond voor Nederlandsche Marine-Matrozen, gehouden op 3 Maart 11, waarin, na mededeeling van andere verichtingen, voorkomt het volgende:

„Na de uiteenzetting der verschillende punten bovenvermeld, wat „veel bijval vond, werd de volgende motie met algemeene stemmen „aangenomen:

„De Afd. Hellevoetsluis van den Algem. Bond voor Ned. Marine- „Matrozen, gehoord hebbende de bespreking over den critieken toestand „der arbeidersbeweging en dat daarvan de schuld rust op de schouders „der bezittende klasse;

„besluit:

„met alle middelen, haar ten dienste staande, te protesteeren „tegen de dwangwet, ingediend bij de Staten-Generaal; zijnde de „wetten volgens haar inzien zoo schandelijk onrechtvaardig, dat ze „als een gruweldaad (door ons Christelijk Ministerie gepleegd) kunnen „bestempeld worden”;

Overwegende dat klager heeft opgegeven:

dat hij meent onschuldig te zijn gestraft; dat op de vergadering der Afdeeling de genoemde motie door hem als voorzitter in behandeling is gebracht nadat hij die, op de tafel liggende, had gevonden, niet onderteekend maar met de vermelding, dat zij door een lid was ingediend; dat hij niet onderzocht heeft, wie die motie had ingediend; dat die motie is aangenomen op grond dat de bekende wetsontwerpen onrechtvaardig zijn, dat zij het vereenigingsrecht fnuiken, gelijk dat berust op de burgerlijke wetgeving; dat de Christelijke regeering, door die wetten voor te stellen, de vrijheid van hem en zijne klassegenooten aanrandt, en zij er zich daarom met alle macht tegen verzetten; dat toch Christus gezegd heeft: „Gij zult uwen mededienstknachten niet de vrijheid benemen”; dat hij het eene schandelijke daad acht van het Ministerie om zulke wetten te presentereeren, op grond dat zij niet overeenkomen met de leer van het Christendom;

dat het naar zijne meening tot den werkkring van den Bond behoort om in dit geval te protesteeren, omdat de vereeniging door die wetten „een stoot naar beneden krijgt”; dat hij het aannemen en publiek maken van de motie een gepast middel acht om de belangen van de matrozen te bevorderen, niet van een militair standpunt maar wel als Christen;

dat hij als president der Afdeeling verplicht was, het verslag der vergadering in te zenden; dat alle verslagen in „het Anker” moeten worden opgenomen en hij, bij afwezigheid van den Secretaris, tot het inzenden van het verslag verplicht was, ook al ware hij tegen de motie geweest; dat hij meent geen straf verdiend te hebben omdat zijn Christenplicht voor hem nummer één is; dat hij het in behandeling brengen en aanneemen van die motie niet strafbaar acht, omdat het een feit is buiten de militaire kringen en hij ten deze niet volgens de militaire wetten kan worden gestraft, omdat de ver-

eeniging staat onder de burgerwetten en een burger voor dat feit ook niet gestraft kan worden, daar het volgens de burgerwetten moet berecht worden;

Overwegende, dat de bestraffer, voor de rechtvaardiging der opgelegde straf, heeft gerefereerd aan de daarvoor opgegeven reden;

Overwegende, dat klagers bezwaar tegen de hem opgelegde straf in hoofdzaak neerkomt op zijne overtuiging, dat hij als lid der vereeniging niet is onderworpen aan de militaire wetten;

Overwegende dat deze opvatting is onjuist;

dat toch—al wil men aannemen, dat het met de statuten van den Bond is overeen te brengen, dat een van zijne Afdelingen hare wenschen te kennen geeft door het uitspreken en publiceeren van eene motie en dat zij niet verplicht is, zich te bepalen tot het kenbaar maken van haar gevoelens langs den wettigen weg door het indienen van een verzoekschrift bij de bevoegde machten—klagers opvatting berust op verkeerd begrip van de gevolgen, die de samenwerking van personen tot en in eene wettig bestaande vereeniging voor elk dier personen heeft;

dat van die samenwerking wel het gevolg is, dat die vereeniging als rechtspersoon een eigen bestaan heeft en een vermogen kan hebben, afgescheiden van dat zijner leden, maar niet, dat de leden — zoodra zij als zoodanig bijeen zijn — ontheven worden van eenige op hen als burger, als ambtenaar of als militair rustende verplichting;

dat integendeel alle op de leden als burger, als ambtenaar of als militair rustende verplichtingen in allen deele voor hen blijven bestaan en zij, als leden der vereeniging tot eene handeling der vereeniging medewerkende, juist om den bijzonderen aard der vereeniging als zoodanig, des te nauwlettender hebben toe te zien, dat het door hen gevormd lichaam door zijne handelingen niet in strijd komt met de voor elk van hen persoonlijk bestaande verplichtingen;

dat zulks te meer geldt voor den voorzitter der vereeniging of der afdeling, die heeft te zorgen, dat in hare vergadering de leden niet gezamenlijk uit naam der vereeniging doen datgene, wat aan elk van hen persoonlijk niet vrijstaat;

dat klager, door die zorg niet aan te wenden, maar geheel vrijwillig eene, zonder naam van den voorsteller, aan hem medegedeelde motie in stemming te brengen en die daarna in het weekblad te publiceeren, zich voor den inhoud dier motie en de gevolgen van hare publicatie mede heeft aansprakelijk gesteld;

dat hij, om zich van die aansprakelijkheid te ontheffen, zich niet kan beroepen op zijne verplichting om het verslag der vergadering in het weekblad openbaar te maken, vermits geen reglement of besluit eener vereeniging in staat is, hem te onttrekken aan zijne verplichtingen als staatsburger en als militair;

dat hij, door het bij de wet vastgestelde Reglement van Krijgstucht voor het krijgsvolk te water, verplicht is zich te onthouden van handelingen en gedragingen, welke met de instandhouding eener goede krijgstucht in den dienst ter zee onbestaanbaar zijn;

dat onder die handelingen en gedragingen valt het door klager als voorzitter der genoemde afdeeling bij haar in behandeling brengen van eene motie en het daarna openbaar maken van die motie, in welke wordt gezegd, dat de door de Regeering bij de Staten-Generaal ingediende wetsvoorstellen zoo schandelijk zijn, dat zij kunnen bestempeld worden, als een door ons Christelijk Ministerie gepleegde „gruweldaad”, door welke uitdrukking ten eenenmale uit het oog wordt verloren de eerbied, door de leden van den Bond als militairen aan hunne meerderen — de militaire leden der Regeering — verschuldigd;

Overwegende, dat het wel aannemelijk is, dat klager, die zich, gedurende zijn negenjarigen dienst bij de Zeemacht, door goed gedrag heeft onderscheiden, in dwaling is gebracht door verkeerde voorlichting omtrent zijne rechten als lid eener vereeniging, maar dat niettemin zijne handeling, als ernstige overtreding van zijne verplichtingen als militair, terecht is gestraft met de strenge straf, hem opgelegd;

dat de bij die straf aangegeven reden ook is juist, behoudens zoodanige wijziging, die doet uitkomen, dat klager het stuk zelf heeft doen plaatsen in het weekblad;

Krachtens de artikelen 9 en 10 der Rechtspleging bij de Zeemacht in verband met artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie, beschikende op de ingediende klacht;

Verklaart die ongegrond;

Handhaaft de opgelegde straf;

Bepaalt dat het laatste gedeelte der strafreden zal luiden:

„en het doen plaatsen van een verslag der vergadering in „het Anker” van 7 Maart 1903, geteekend X. IJ. Z..”

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 1 November 1901.

President : Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden : Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, Jhr. H. LAMAN TRIP en
C. J. G. DE BOOY.

Advocaat-Fiscaal : Mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Het schrijven van een beleedigenden brief door een matroos aan een meerdere is strafbaar ingevolge artikel 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water.

Bij de beoordeeling van de strafbaarheid van het door dien matroos schrijven en verzenden dezer schriftuur van uit Antwerpen komt niet in aanmerking de vraag, of dit misdrijf moet worden geacht in Nederland te zijn voltooid, doch wel de bepaling van artikel 9 van gemeld Wetboek.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij Resolutie van den 27sten September 1901 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis, door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord den 10^{den} September 1901 gewezen in de zaak tegen een matroos 3^e klasse, gedetineerd aan boord van gemelden bodem, die bij gezegd vonnis met aanhaling der artikelen 1, 2, 9, 98 j^o. 97, 99, 137 j^o. 135 en 145 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, der Wet van 14 Februari 1887 (Staatsblad n°. 35), der artikelen 20 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64), 57 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, is schuldig verklaard aan 1°. desertie in tijd van vrede, door langer dan acht dagen na het eindigen van zijn verlof afwezig te zijn gebleven van den bodem waarop hij diende en zonder de reden zijner afwezigheid ten genoegen des rechters te kunnen bewijzen; 2°. het beleedigen met woorden van zijn meerdere in rang; 3°. het uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten de

door zijn superieur gegeven orders na te komen, en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van een jaar en zes maanden, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiskaal met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de navolgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden: dat de beklaagde:

1°. op den 24sten Juni 1901, op welken datum een hem verleend verlof eindigde, niet naar Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, op welken bodem hij destijds diende, is teruggekeerd en zich eerst den 8sten Augustus d. a. v. aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Amsterdam heeft aangemeld;

2°. op den 1sten Augustus 1901 te Antwerpen, met het oogmerk den Commandant van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord te beleedigen, dezen een door hem onderteekenden brief, gesloten in een van het hierna te omschrijven adres voorzien zijnden omslag en waarin de hierna te omschrijven uitdrukkingen voorkomen, heeft toegezonden, welken brief hij op de post te Antwerpen heeft bezorgd of doen bezorgen en welke in handen van genoemden Commandant is terechtgekomen, luidende het adres „aan den „Commandant van Hr. M^s. Wachtschip, den Helder, Holland”, terwijl op de rugzijde vermeld staat: „afzender den Heer X. Anvers, „België”, en de inhoud onder meer: „Antwerpen, 1 Augustus 1901. „Commandant. Ik neem de pen op om je te schrijven, die dit schrijf „is dicerteur X. Stb. n°. 29337 van Hr. M^s. Wachtschip, den „Helder, dicerteur van 23 Juni 1901. Commandant, daar ik de „lage behandeling van je genoten heb, om mij te weigeren nog „eenige dagen verlengen van permissie te mogen hebben terwijl „dat mijn oom uit Duitschland is gekomen, en mij een telegram te „sturen van niet toegestaan. De menschen behandelen zoo nog geen „dier, als dat U een mensch behandelt; het is laag en gemeen. U „ben een schobbejak, een smeerlap, een lazersteen, alwat er op de „wereld bestaat. Ik had mijn certificaat van g. g. d. aangevraagd, „waarom dit geweigert, begrijp je niet dat je de menschen „onrechtvaardigheid aandoet. Ik schrijf nogmaals, U ben een schob- „bejak, een smeerlap, een vuillak, lazersteen, ja alles wat er bestaat. „De dicerteur X. Nu, lage smeerlap, vuillak, nu heb je je zin, „nu ik ben gedecerteert”;

3°. op den 14^{den} Augustus 1901 te ongeveer 4 uur aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, toen hem door den sergeant der Mariniers B. N. B. werd gelast zijne militaire kleeding aan te trekken, is begonnen met te mopperen en te talmen en daarna te weigeren die order op te volgen en dat hij den 15^{den} Augustus d. a. v., toen hem des voormiddags te 6^{1/2} uur door den sergeant der mariniers B. N. B. werd gelast zijne militaire kleeding aan te trekken, weder is begonnen met talmen en daarna heeft gezegd: „ik doe het niet”, of „ik heb er geen idee in” en

toen hem ten slotte door den Officier der Wacht, Luitenant ter Zee 2^e klasse A. G. op de gevolgen zijner handelwijze werd gewezen en een kwartier bedenktijd was gegeven, op diens last zich in uniform te kleeden heeft geantwoord: „ik doe het niet”;

dat die feiten, zoomede de schuld van den beklagde daaraan, door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend zijn bewezen en naar behooren zijn gequalificeerd;

dat beklagde, door zijn Chef, den Commandant van Harer Majesteits Wachtschip, een door hem geschreven brief, waarvan de inhoud voor dezen beleediging was, toe te zenden, zooals door den Krijgsraad terecht is beslist, heeft gepleegd het misdrijf waartegen is voorzien bij artikel 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water;

dat wel bij verschillende sententien door het Hoog Militair Gerechtshof is aangenomen, dat beleediging van een afwezigen superieur niet valt in de termen van dit artikel (zie o. a. de sententien aangehaald bij Mr. Pols, 2^e editie blz. 327 noot 3, alsmede die van 20 Juni en 28 November 1884, vermeld in het Rechtsgeleerd Bijblad, Militaire Rechtspraak, onder § 257 en § 270 en de sententie van 5 Februari 1886 in de zaak van H. T. J. de G.) doch dat, waar de beleediging heeft plaats gehad door middel van een brief, door den mindere geschreven en aan den meerdere toegezonden, beleediging met woorden in den zin van artikel 99 moet geacht worden te hebben plaats gehad, daar hier het opzet bestond om de beleediging ter kennis van den meerdere te brengen, en dit doel met behulp der daartoe aangewende middelen kon worden bereikt;

dat, aangezien daartoe noodig was het doen vervoeren van den brief van Antwerpen naar Willemsoord en dit vervoer, hetwelk door beklagde aan de post was opgedragen, gedeeltelijk over Nederlandsch grondgebied moest plaats hebben, het misdrijf, waaraan beklagde zich heeft schuldig gemaakt, gedeeltelijk door hem in België, gedeeltelijk in Nederland is gepleegd;

dat toch, evenals hij, die met het opzet iemand te verwonden een steen naar hem werpt, dit misdrijf eerst heeft voltooid op het oogenblik waarop de steen zijn slachtoffer heeft getroffen en verwond, zoo ook het misdrijf van beleediging door middel van een brief eerst is voltooid op het oogenblik, waarop die brief den persoon, aan wien die gericht is, heeft bereikt;

dat derhalve dit misdrijf niet kan geacht worden „begaan” te zijn alleen door het schrijven en van een adres voorzien van den brief, en evenmin door het toevertrouwen van den brief aan de post ter verzending, maar eerst wanneer de dader den brief heeft gebracht of doen brengen in handen van den persoon, dien hij de bedoeling had te beleedigen, en dat, wat deze laatste handeling betreft, het uit een strafrechtelijk oogpunt onverschillig is of de dader den brief persoonlijk heeft overgebracht, dan wel het over-

brengen daarvan aan de post heeft opgedragen, die in dat geval voor hem het middel is geweest om zijn doel te bereiken;

dat hij, die een middel bezigt om eene door hem beoogde strafbare handeling te verrichten, door het bezigen van dit middel het misdrijf *begaat*, en dat, vermits wanneer een misdrijf ten deele in Nederland is begaan, met het oog op artikel 5 sub 2° van het Wetboek van Strafrecht, niet behoef te worden nagegaan, of ook de wet van het land, waar het misdrijf is aangevangen maar niet voltooid, het feit strafbaar stelt, in casu niet behoef te worden onderzocht of ook bij de Belgische strafwet op het feit, waaraan beklagde zich heeft schuldig gemaakt, straf is gesteld;

dat echter, naar Vertooners meening, de aan den beklagde opgelegde straf van een jaar en zes maanden te zwaar is te achten, met het oog op beklagdes gedrag in den dienst, dat, zooals uit zijn conduite-boekje blijkt, in het algemeen goed, in den laatsten tijd zelfs zeer goed was;

verzocht en bij Resolutie van den 11^{den} October 1901, verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot correctie van het vonnis alleen voor wat de opgelegde straf betreft en dat de gedaagde alsnog, met wijziging van den duur der hem opgelegde straf, zal worden veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van negen maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde na den 18^{den} September 1901 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier straf in mindering zal worden gebracht, met instandhouding overigens van het vonnis, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

bedoelden matroos 3e klasse, gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hof dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring door den impetrant en eischer ambtshalve, mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe aan het Hof overgelegd;

Overwegende dat aan beklagde is ten laste gelegd dat hij:

1°. op den 24sten Juni 1901, op welken dag een hem verleend verlof eindigde, niet naar Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, op welken bodem hij destijds diende, is teruggekeerd, doch zich

eerst den 8sten Augustus d. a. v. aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Amsterdam heeft aangemeld;

2°. op den 1sten Augustus 1901 te Antwerpen, met het oogmerk den Commandant van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord te beleedigen, dezen een door hem ondertekenden brief, gesloten in een van het hierna te omschrijven adres voorzien zijnden omslag en waarin de hierna te omschrijven uitdrukkingen voorkomen, heeft toegezonden, welken brief hij op de post te Antwerpen heeft bezorgd of doen bezorgen en welke in handen van genoemden Commandant is terechtgekomen, luidende het adres: „aan den Commandant van „Hr. Ms. Wachtschip, den Helder, Holland”, terwijl op de rugzijde vermeld staat, „afzender den Heer X. Anvers, België”, en de inhoud onder meer „Antwerpen, 1 Augustus 1901. Commandant. „Ik neem de pen op om je te schrijven, die dit schrijf is dicerteur „X. Stb. n°. 29337 van Hr. Ms. Wachtschip den Helder, dicerteur van 23 Juni 1901. Commandant, daar ik de lage behandeling „van je genoten heb, om mij te weigeren nog eenige dagen verlengen van permissie te mogen hebben terwijl dat mijn oom uit „Duitschland is gekomen, en mij een telegram te sturen van niet „toegestaan. De menschen behandelen zoo nog geen dier, als dat U „een mensch behandelt; het is laag en gemeen. U ben een schobbejak, een smeerlap, een lazersteen, alwat er op de wereld bestaat. „Ik had mijn certificaat van g. g. d. aangevraagd, waarom dit „geweigert, begrijp je niet dat je de menschen onrechtvaardigheid „aandoet. Ik schrijf nogmaals: U ben een schobbejak, een smeerlap, „een vuilak, lazersteen, ja alles wat er bestaat. De dicerteur „X. Nu, lage smeerlap, vuilak, nu heb je je zin, nu ben ik „gedecerteert”;

3°. Op den 14^{den} Augustus 1901 te ongeveer 4 uur aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, toen hem door den sergeant der Mariniers B. N. B. werd gelast, zijn militaire kleeding aan te trekken, is begonnen met te mopperen en te talmen en daarna te weigeren die order op te volgen, en dat hij den 15^{den} Augustus, toen hem te 6^{1/2} uur v. m. door den sergeant der Mariniers B. N. B. werd gelast zijne militaire kleeding aan te trekken, weder is begonnen met talmen en daarna heeft gezegd „ik doe het niet”, of „ik heb er geen idee in”, en, toen hij ten slotte door den Officier der Wacht, Luitenant ter 2^e klasse A. G., op de gevolgen zijner handelwijze werd gewezen en hem een kwartier bedenktijd was gegeven, op diens last zich in uniform te kleeden heeft geantwoord: „ik doe het niet”;

Overwegende, dat deze feiten wettig en overtuigend zijn bewezen door de bekentenis van den beklaagde, bevestigd door de verklaringen der onder eede gehoorde getuigen, waarvan de zakelijke inhoud in het vonnis is opgenomen en dat zij bij het vonnis met juistheid zijn gequalificeerd;

Overwegende toch, dat, hoezeer artikel 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water kennelijk het oog heeft op

belediging met woorden, den meerdere in diens tegenwoordigheid door den mindere aangedaan, die strafbedreiging niet is beperkt tot gesproken woorden, maar evenzeer toepasselijk is op het onder de oogen brengen van den meerdere van geschreven woorden, die voor dezen beledigend zijn, met het oogmerk om hem te beledigen;

dat beklaagde door den brief, waarin de beledigingen vervat waren, aan den Commandant geadresseerd ter post te bezorgen, die beledigingen onder het oog van dien meerdere heeft gebracht;

dat beklaagde wel den brief te Antwerpen, dus buiten de grenzen van het Koninkrijk der Nederlanden, heeft geschreven en verzonden, maar dat, blijkens de bepaling van artikel 9 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, het ten aanzien van de misdaden in dat Wetboek uitgedrukt en van de daarbij bepaalde straffen nimmer eenig onderscheid zal maken of die binnen of buiten de Vereenigde (het Koninkrijk der) Nederlanden zijn gepleegd, zoodat een onderzoek naar de vraag: in hoeverre beklaagde, door gebruik te maken van de posterij als middel om de belediging aan zijn Commandant aan te doen, het misdrijf in Nederland heeft gepleegd, niet noodig is;

Overwegende, dat de straf bij het vonnis aan beklaagde opgelegd, met het oog op zijn niet ongunstig gedrag in den dienst te zwaar is te achten;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen en artikel 27 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, den 10^{den} September 1901 door den Krijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord tegen beklaagde gewezen, alleen voor zooveel betreft den duur der daarbij opgelegde militaire gevangenisstraf;

En in zooverre op nieuw recht doende;

Bepaalt den duur dier straf op negen maanden;

Bepaalt, dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak in verzekerde bewaring doorgebracht, van den 11^{den} September 1901, in mindering zal komen der opgelegde militaire gevangenisstraf;

Houdt overigens het vonnis in stand;

De kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 22 November 1901.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, Jhr. H. LAMAN TRIP en
C. J. G. DE BOOY.

Advocaat-Fiscaal: Mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Het bezigen van eene minachtende uitdrukking ten aanzien van „de politie”, in tegenwoordigheid van een politiebeampte is niet strafbaar ingevolge de artikelen 267 j. 266 van het Wetboek van Strafrecht.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

een milicien bij de 1^e compagnie, 1^e bataillon, 7^e Regiment Infanterie, gedetineerd te Haarlem, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, gewezen den 29sten October 1901. met aanhaling der artikelen 130 der Wet op de Nationale Militie, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 27, 57, 180, 266, 267, en 310 van het Wetboek van Strafrecht, 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, met vrijpraak van hetgeen meer is ten laste gelegd dan als bewezen is aangenomen, is schuldig verklaard aan: 1°. wederspanningheid, door zich met geweld te verzetten tegen een ambtenaar, werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, 2°. eenvoudige belediging, aangedaan aan een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening, 3°. diefstal, en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van

acht maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 29 October 1901 in mindering zal worden gebracht, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, dat beklaagde:

1°. in den avond van 20 September 1901 te ongeveer 10¹/₂ uur, toen hij wegens vechterij op de straat te Amsterdam door den Inspecteur van politie H. P. in politiebewaring werd genomen, zich tegen dien ambtenaar heeft verzet door schrap te gaan staan, te rukken en beide armen om de beenen van dien ambtenaar te slaan, en, op diens waarschuwing om zijn verzet te staken, hem heeft toegevoegd: „ik heb schijt aan de politie”;

2°. in den nacht van 5 op 6 October 1901 te ongeveer 2 uur op de straat te Amsterdam aan den bakkersknecht A. N. een aan dezen toebehoorend zilveren horloge ontnomen en zich dat wederrechtelijk toegeëigend heeft;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appèl gratis en eischer, ten eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is kennis gegeven, dat hij zich voor eisch en conclusie wenscht te refereeren aan de prudentie van den Hove, zoowel wat betreft het al of niet bewezene van de ten laste gelegde feiten en de qualificatien daaraan te geven, als den aard en duur der op te leggen straffen en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima tevens verweerder à minima,

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 1sten November 1901 geautoriseerd om dit appèl r. o. voor den Auditeur Militair in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien voor antwoord in appèl en eisch à minima bij schrifture ter rolle is betoogd:

dat, wat de aan de als bewezen aangenomen feiten gegeven qualificatie betreft, naar gedaagdes meening ten onrechte bij het vonnis is aangenomen, dat het bezigen door beklaagde van de woorden „ik heb schijt aan de politie” bij artikel 266 j°. 267 van het Wetboek van Strafrecht is strafbaar gesteld;

dat toch, ingevolge den titel XVI van het Tweede Boek van dat Wetboek alleen strafbaar is belediging, die op de wijze en onder de omstandigheden in verschillende artikelen van dien titel nader aangeduid „iemand” (d. i. een physieken persoon) is aangedaan, en

derhalve het beledigen van eene vereeniging van personen, die niet ieder bij name genoemd of op andere wijze aangeduid zijn, niet valt onder de bepalingen der strafwet;

dat, blijkens het verslag van de Tweede Kamer, die in de afdeelingen gedane vraag, of beledigingen tegen personae morales of collectief tegen vereenigingen van personen volgens dezen titel strafbaar moeten worden geacht, door de Commissie, met vermelding van de reden waarom zij de strafbedreiging tegen dergelijke feiten niet wenschelijk achtte, in stilligen zin ontkennend werd beantwoord (zie Smidt II, 1^e uitgave, bladz. 367), en dus duidelijk blijkt, dat men te dien aanzien met het stelsel der Wet van 16 Mei 1829 (Staatsblad n°. 34) heeft willen breken, en dat derhalve de tegenwoordige strafwet geen andere belediging kent dan die waarvan een of meer bepaald aangeduide personen het object zijn (in gelijken zin beslist bij arrest den 16^{den} Februari 1891 door den Hoogen Raad in Raadkamer geweest, W. v. h. R n°. 6083, alsmede bij vonnis Rechtbank Amsterdam van 10 Mei 1893, W. v. h. R n°. 6354, en Rechtbank Zierikzee van 17 October 1893, W. v. h. R n°. 6417);

dat, aangenomen zelfs, dat belediging van de politie in het algemeen wél strafbaar ware krachtens artikel 266 j^o. 267 van het Wetboek van Strafrecht, naar gedaagdes meening, beklaagde toch ten onrechte zou zijn schuldig verklaard aan belediging, omdat de door hem gebezigde uitdrukking in den zin der wet geen belediging daarstelt;

dat toch voor het bestaan van dit misdrijf gevorderd wordt, eerstens de animus injuriandi, d. i. „het oogmerk hetzij om iemands „eergevoel te krenken, hetzij om in de oogen van anderen iemands „eer te verminderen (zie Memorie van Toelichting op titel XVII, Smidt II, bladz. 366) en in de tweede plaats, dat door de gebezigde woorden het eergevoel van de personen, tegen wie de woorden gericht waren, *gekrenkt is*, of dat inderdaad door die woorden de eer van die personen *verminderd is*;

dat de man des volks, die die uitdrukking „ik heb schijt aan . . . .” bezigt, daardoor wel blijk geeft van gemis aan eerbied, van eene hooge mate van geringschatting zelfs van den persoon op wien die woorden doelen, doch dat die uitdrukking niet aantoonde de bedoeling bij hem, die ze bezigt, om het *eergevoel* van dien persoon te krenken, veel minder om diens eer in de oogen van anderen te verminderen;

dat zelfs, al had het opzet om te beledigen wél bestaan, toch het misdrijf van belediging hier niet zou kunnen geacht worden aanwezig te zijn, daar niet kan worden aangenomen, dat een politieambtenaar, in wiens tegenwoordigheid bedoelde woorden zijn gebezigd, daardoor hetzij in „zijn eer” hetzij in „zijn goeden naam” wordt aangetast, (zie het arrest van den Hoogen Raad van 27 Juni 1898, W. v. h. R n°. 7148, waarbij werd overwogen (in casu was het scheldwoord „schoremer” gebezigd): dat het niet voldoende is, dat zekere uitdrukking in de plaatselijke volkstaal minachting te kennen geeft, „maar tevens dat die minachting is verdiend,” m. a. w. dat

alleen wanneer de gebezigde uitdrukking werkelijk de eer aanrandt van hem, dien zij geldt, die uitdrukking een beleedigend karakter draagt;

dat, naar gedaagdes meening, de opgelegde straf in juiste verhouding staat tot de gepleegde misdrijven en dus het vonnis overigens kan worden bevestigd;

en is geconcludeerd tot correctie van het vonnis alleen voor zooveel de schuldigverklaring aan het misdrijf van artikel 267 van het Wetboek van Strafrecht betreft en dat alsnog de impetrant, met weglating der aanhaling van de artikelen 266 en 267 van het Wetboek van Strafrecht, zal worden verklaard niet schuldig aan eenvoudige beleediging, aangedaan aan een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening, en mitsdien daarvan vrijgesproken, met instandhouding overigens van het vonnis, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe, aan het Hof overgelegd;

Overwegende, dat de beklaagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan:

1°. ter zake dat hij in den avond van 20 September 1901 te ongeveer half elf uur, toen hij wegens vechterij op de straat te Amsterdam door den Inspecteur van Politie H. P. in politiebewaring werd genomen,

a. zich tegen dien ambtenaar heeft verzet door schrap te gaan staan, te rukken en beide armen om de beenen van dien ambtenaar te slaan,

b. op de waarschuwing van dien ambtenaar, dat hij zijn verzet zou staken, dien ambtenaar geeft toegevoegd: „ik heb schijt aan de politie”;

2°. ter zake dat hij in den nacht van 5 op 6 October 1901 te ongeveer twee uur op de straat te Amsterdam,

a. aan den bakkersknecht A. N. ontnomen en zich wederrechtelijk toegeëigend heeft een dien bakkersknecht toebehoorend zilveren horloge,

b. aan den behanger W. G. de H. ontnomen en zich wederrechtelijk toegeëigend heeft een bloedkoralen ketting met gouden medaillon, toebehoorende aan J. van Z.;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij vonnis van 29 October 1901 terecht het onder 1° *a* aan den beklaagde ten laste gelegde feit wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door de bekentenis van den beklaagde en het aan den beklaagde voorgelezen op den ambtseed opgemaakte proces-verbaal van den Inspecteur van Politie tevens buitengewoon veldwachter der gemeente Amsterdam H. P., en dat feit naar behooren heeft gequalificeerd als „wederspanningheid”.

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht het onder 2° *a* aan den beklaagde ten laste gelegde feit (diefstal van het horloge) wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door de onder eede afgelegde

verklaringen van de getuigen: den bakkersknecht A. N., J. van Z., den koopman P. van C., en den agent van politie H. P., in onderling verband en samenhang beschouwd, en dat feit naar behooren heeft gequalificeerd als „diefstal”;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht het onder 2° *b* aan den beklaagde ten laste gelegde feit (diefstal van een bloedkoralen ketting met gouden medaillon) niet wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard en den beklaagde terecht van dat ten laste gelegde feit heeft vrijgesproken;

Overwegende, dat de Krijgsraad ten onrechte het onder 1° *b* ten laste gelegde feit (het aan den Inspecteur van Politie H. P. na diens aanmaning zich niet verder tegen hem, politie-ambtenaar te verzetten, toevoegen van de woorden: „ik heb schijt aan de politie”) welk feit wettig en overtuigend bewezen is door de bekentenis van den beklaagde en het op den ambtseed opgemaakte proces-verbaal van gemelden politie-ambtenaar, als een strafbaar feit heeft beschouwd, opleverende het misdrijf van eenvoudige belediging, aangedaan aan een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening;

Overwegende toch, dat de beklaagde, door de woorden „ik heb schijt aan de politie” aan gemelden politie-ambtenaar toe te voegen, wel zijn minachting voor het politiewezen in het algemeen heeft te kennen gegeven, maar niet een bepaalden ambtenaar heeft beledigd, hetgeen noodig is voor de toepassing van artikel 267 in verband met artikel 266 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende, dat de door den Krijgsraad aan den beklaagde opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van acht maanden, met bepaling dat de tijd, door den beklaagde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf sedert 29 October 1901 in mindering zal worden gebracht, en met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, eene straf is, die in juiste verhouding staat tot de feiten van wederspanningheid en diefstal van een horloge, waaraan beklaagde is schuldig verklaard, en tot zijn niet gunstig verleden in den militairen dienst;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen met weglating van de artikelen 266 en 267 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis, door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, den 29sten October 1901 in de zaak tegen genoemden milicien bij het 7de Regiment Infanterie gewezen, alleen voor zooveel deze daarbij is schuldig verklaard aan „eenvoudige belediging aangedaan aan een ambtenaar gedurende de „rechtmatige uitoefening zijner bediening”;

Spreekt den beklaagde vrij van het hem ten laste gelegde feit: in den avond van 20 September 1901 op de straat te Amsterdam aan den Inspecteur van Politie H. P., na diens aanmaning zich niet verder tegen hem, politie-ambtenaar, te verzetten, te hebben toege-

voegd de woorden; „ik heb schijt aan de politie”, als zijnde dit feit niet strafbaar;

Houdt het vonnis overigens in stand, ook wat betreft de schuldigverklaring van den beklaagde aan wederspannigheid en aan diefstal en zijne veroordeeling tot eene gevangenisstraf van acht maanden, met bepaling dat de tijd, door den beklaagde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf sedert 29 October 1901 in mindering zal worden gebracht, en met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren;

Bepaalt, dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 December 1901.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRE,
R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, Jhr. H. LAMAN TRIP en C.
J. G. DE BOOY.

Advocaat-Fiskaal Mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Verdediger: Mr. Dr. W. A. VAN ZIJST.

Als wettig bewijs aangenomen eene alleenstaande verklaring van een korporaal, die, geroepen om op de chambree de orde te handhaven, twee twistende militairen had gescheiden en getuigenis omtrent het daarbij voorgevallene heeft afgelegd.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

een stukrijder bij het 1^e Regiment Veld-Artillerie, gedetineerd te Arnhem, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, gewezen den 28sten October 1901, met aanhaling der artikelen 99, 100 en 211 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 2 al. 1 en 7 al. 3 der Wet van 17 September 1870 (Staatsblad n°. 162) 1 en 7 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) 27 van het Wetboek van Strafrecht en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, met vrijspraak van het meerdere hem ten laste gelegde, is schuldig verklaard aan: 1° het aangrijpen van zijn meerdere in rang in tijd van vrede, 2° het dreigen met woorden en gebaren van zijn meerdere in rang, 3° het beleedigen met woorden van zijn meerdere in rang, en veroordeeld, voor het feit sub 1° tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van een jaar, en vóór de feiten sub 2° en 3° tot eene militaire detentie voor den tijd van drie maanden, met bepaling dat de tijd door den veroordeelde voor de ten uitvoerlegging van het vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde straffen, eerst der militaire detentie, van 30 September 1901 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten

en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, dat beklaagde in den middag van 29 September 1901 te ongeveer 2 $\frac{1}{2}$ uur, in kamer n°. 113 in de kazerne voor bereiden wapens te Amersfoort, toen hij, in beschonken toestand door twee kanonniers te bed gebracht zijnde, weér was opgestaan, naar den korporaal K. is toegegaan en hem bij de keel gegrepen heeft, zoodat diens hemd scheurde; dat hij daarna, toen die korporaal een der manschappen gelast had om den commandant der wacht te waarschuwen, naar zijn kribbekastje is gegaan, een mes te voorschijn gehaald en voornoemden korporaal toegevoegd heeft de woorden: „ik zal je aan het mes steken, ploert, vuilik”;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appèl gratis en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat beklaagde, zich door dat vonnis ten hoogste bezwaard oordeelende, daartegen de navolgende grieven wenscht aan te voeren:

dat de Krijgsraad appellant terecht heeft vrijgesproken van het eerste punt der klacht, zij het dan ook op grond van de minder juiste overweging, dat niet zou vaststaan, dat beklaagde de bedoeling heeft gehad den korporaal te raken;

dat toch niet alleen de bedoeling om te raken niet wettig en overtuigend bewezen is, maar evenmin het feit zelf („het met de vuist een stoot geven tegen het hoofd”); dat de betrekkelijke verklaring van den korporaal K. alleen staat, en bovendien weersproken wordt door de verklaringen van de kanonniers de W., V. en S., die, hoewel zij het geheele feit hebben medegemaakt, uitdrukkelijk verklaren, niet gezien te hebben, dat appellant den korporaal K. een stoot of slag heeft gegeven;

dat echter, vooral ook met het oog op de vrijspraak van het eerste punt, de beslissing van den Krijgsraad ten aanzien van het vierde punt (het beleedigen) is verrassend onjuist;

dat toch vooreerst in de klacht slechts van drie punten en niet van vier sprake is, tenzij men het bij het derde punt der klacht omschreven feit zou willen splitsen in een „dreigen met woorden „en gebaren” en een „beleedigen met woorden” — een overtreding van hetzelfde artikel 99 van het Crimineel Wetboek — in welk geval echter eene afzonderlijke schuldigverklaring aan het laatste onjuist is, omdat de twee feiten in zoodanig nauw verband staan dat zij in ieder geval als ééne voortgezette handeling moeten worden beschouwd;

dat echter het wettig en overtuigend bewijs omtrent het vierde punt even weinig is geleverd als dat van het eerste punt, waarmede het volkomen gelijk staat, zoodat het verschil in de beslissing dier punten vrijwel onverklaarbaar is;

dat ten aanzien van het vierde punt de verklaring van den

korporaal K. geheel op zich zelf staat, en de Krijgsraad nu wel met behulp van de bepaling van artikel 211 van het Crimineel Wetboek het volledig bewijs tracht te construeeren, doch daarbij geheel over het hoofd ziet, dat, volgens gemeld artikel, de getuigenis van een meerdere in rang alleen dan volledig bewijs oplevert, indien hij door een aan hem gesubordineerde *in dienstzaken* wordt gedesobedieerd, tegengesproken, gescholden, bedreigd, geslagen of anderszins mishandeld mocht zijn;

dat nu kwalijk kan worden gezegd, dat in casu het schelden *in dienstzaken* zou zijn geschied; dat toch de omstandigheid, dat de meerdere gerechtigd was den appellant te waarschuwen en te gelasten geen ruzie te maken, aan die aanmaning geenszins de beteekenis van een *dienstbevel* geeft (bij de opvatting van den Krijgsraad zou *elk* optreden van een meerdere tegenover een mindere in rang, waar en hoe ook, eene *dienstverhouding* opleveren), gelijk het Hof in een analoog geval o. a. bij sententie van 16 Maart 1877 zéér juist heeft beslist (zie Koolemans Beynen Handleiding 2e druk pag. 61);

dat bovendien de getuigenis van den korporaal K. wordt tegengesproken en verzwakt — in stede van versterkt — door de verklaringen van den getuige S. die wel de woorden „ik zal je aan het mes steken” gehoord heeft, maar niet de onmiddellijk daarop volgende „ploert, vuilak” en evenmin kan verklaren, dat de scheldwoorden, die hij gehoord heeft, gericht waren tot den korporaal;

dat dus het wettig en overtuigend bewijs van het vierde punt, gesteld dat het een afzonderlijk strafbaar feit oplevert — quod non — even weinig is geleverd als van het eerste punt en de appellant ook daarvan had behooren te worden vrijgesproken;

dat appellant vervolgens ten aanzien van het tweede en derde punt moet opmerken, dat de Krijgsraad, tegenover appellants ontkenenis dat hij zich iets van het gebeurde herinnert en dus nog minder weet, dat hij tegenover een meerdere in rang heeft gestaan, zich wel heel gemakkelijk afmaakt van de vraag, of appellant zich bewust is geweest tegenover een meerdere te hebben gestaan;

dat de Krijgsraad overweegt, dat zulks moet worden aangenomen op de door korporaal K. aangevoerde gronden, doch — daargelaten dat deze heel zwak zijn — niet de gronden, door een getuige aangevoerd in deze beslissend zijn, maar die, welke de Krijgsraad zelf uit de afgelegde getuigenverklaring put, waarvan echter niets blijkt;

dat de bewering van appellant, dat hij zóó beschonken is geweest, dat hij ten eenenmale onbewust is geweest van hetgeen hij in den middag van 29 September 1901 heeft gedaan, *volkomen bevestigd* wordt door de verklaringen van den getuige V. (getuige geloof dat beklaagde zoo dronken was dat hij niemand herkende, en heeft hem geen enkelen naam of graad hooren noemen) en van den getuige S. die gelijken indruk als V. heeft gekregen;

dat het wettig en overtuigend bewijs, dat appellant zich bewust is geweest tegenover een meerdere te hebben gestaan, m. a. w. het opzet heeft gehad een *meerdere in rang* aan te grijpen, en met

woorden en gebaren te dreigen, in ieder geval niet is geleverd, en mitsdien de artikelen 99 en 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande ten onrechte op appellant zijn toegepast;

dat, naar appellants meening, de bedoelde feiten — nu niet bewezen is, dat hij opzettelijk heeft gehandeld — slechts daarstellen overtredingen der krijgstucht, die disciplinair hadden moeten gestraft zijn, doch — voor het geval het Hof van eene andere meening is — zich aan 's Hofs oordeel refereert ten aanzien van de aan die feiten te geven qualificatie;

dat hij ten slotte met klem protesteert tegen de zeer zware straf van een jaar militaire gevangenisstraf en drie maanden militaire detentie, die hem door den Krijgsraad zonder nadere motiveering is opgelegd, en dat, hoewel hij geen bezwarend strafregister heeft (o. a. werd hij nog nimmer met provoost gestraft) en de Auditeur-Militair dan ook slechts gevorderd had eene militaire gevangenisstraf van één maand en eene militaire detentie van een maand, roepende hij, voor het geval het Hof termen mocht vinden voor eene veroordeeling, 's Hof clementie met nadruk in;

en is geconcludeerd, dat het den Hove behagen moge, het vonnis te vernietigen voor zoover appellant daarbij is schuldig verklaard aan de sub 1°, 2° en 3° daarin omschreven feiten en hem alsnog vrij te spreken van het hem ten laste gelegde, zoo noodig met verwijzing ter disciplinaire correctie;

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs resolutie van den 5^{den} November 1901 geautoriseerd om dit appel r. o. voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe, aan het Hof overgelegd;

Overwegende, dat aan beklaagde is ten laste gelegd:

dat hij in den middag van 29 September 1901 te ongeveer half drie in kamer 113 in de kazerne voor bereden wapens te Amersfoort, toen hij in beschonken toestand ruzie had met een anderen kanonnier en, ondanks waarschuwing van den mede die kamer bewonenden korporaal K. daarmede voortging, waarop deze hem vastgreep, dien korporaal met de vuist opzettelijk een stoot tegen het hoofd heeft gegeven;

dat hij vervolgens, door twee kanonniërs te bed gebracht zijnde, weder is opgestaan, naar K. toegegaan en hem bij de keel gegrepen heeft, zoodat diens hemd scheurde;

dat hij daarna, na den last van den korporaal aan een der manschappen om den commandant der wacht te waarschuwen, naar zijn kribbekastje is gegaan, een mes te voorschijn heeft gehaald en den korporaal de woorden toegevoegd: „ik zal je aan het mes steken, ploert, vuilik”;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht het feit in de eerste plaats ten laste gelegd niet wettig en overtuigend bewezen heeft geoordeeld, vermits het opzet van den beklaagde, om met den stoot den korporaal te raken, niet is gebleken;

dat de Krijgsraad evenzeer terecht door de beëdigde verklaringen der getuigen in het vonnis opgenomen als wettig en overtuigend bewezen heeft aangenomen, dat beklaagde den korporaal K., toen deze te bed lag, bij de keel heeft gegrepen, en tevens dat hij dien korporaal in zijn persoon en in zijn rang heeft gekend;

dat zulks toch blijkt uit de verklaring van dien korporaal: dat hij den beklaagde bij die handeling heeft hooren zeggen: „K. . . . wil je mij naar Arnhem helpen korporaal,” welke verklaring wel alleen staat, maar door den Krijgsraad terecht als wettig bewijs is aangenomen; dat de korporaal, geroepen om op de kamer de orde te handhaven, en in die functie even te voren den beklaagde, die met een ander twistte, van dezen hebbende gescheiden en naar zijn bed hebbende doen brengen, was in de uitoefening van zijn dienst, terwijl zijne verklaring omtrent het hooren dezer woorden door geen der andere getuigen wordt weersproken, ofschoon deze ze, om zeer verklaarbare redenen, niet hebben verstaan;

Overwegende, dat evenzeer terecht door den Krijgsraad, op grond der verklaringen van de getuigen, in het vonnis opgenomen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, hetgeen den beklaagde in de laatste plaats is ten laste gelegd, maar die bedreiging en belediging als uiting van eenzelfde strafbaar opzet, ééne voortgezette handeling uitmaakten, en als zoodanig behooren te worden gequalificeerd;

Overwegende, dat de straf van militaire gevangenis, bij het vonnis opgelegd, te zwaar is met het oog op beklaagdes niet ongunstig gedrag in den dienst in verband met den opgewonden toestand, waarin hij verkeerde;

Gezien, behalve de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen, de artikelen 56 en 58 van het Wetboek van Strafrecht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbeterd het vonnis, door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 28sten October 1901 tegen beklaagde geweest voor zooveel betreft de schuldigverklaringen sub 2° en 3° daarbij uitgesproken en den duur der opgelegde gevangenisstraf;

En in zooverre opnieuw recht doende;

Verklaart den beklaagde schuldig aan: 2° het met woorden en gebaren dreigen en met woorden beledigen van zijn meerdere in rang, ééne voortgezette handeling uitmakende;

Bepaalt den duur der militaire gevangenisstraf, hem voor het sub 1° bewezen verklaarde feit opgelegd, op zes maanden;

Houdt overigens het vonnis in stand, ook wat betreft de straf van militaire detentie van drie maanden, welke hem blijft opgelegd voor het als voren sub 2° gequalificeerde feit, en de toerekening van den tijd, door hem voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, op de opgelegde straf van militaire detentie sedert 30 September 1901;

De kosten in hooger beroep ten laste van den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 14 Februari 1902.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, Jhr. H. LAMAN TRIP en
C. J. G. DE BOOY.

Advocaat-Fiscaal: Mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Plaatsing van eene advertentie in een dagblad, waarbij het publiek wordt gewaarschuwd tegen zeer slechte en onsoliede behandeling van een schoenmaker. De steller dezer advertentie gestraft wegens eenvoudige belediging.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij Resolutie van den 17^{den} Januari 1902 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, den 8sten Januari 1902 gewezen in de zaak tegen een brigadier-titulair te voet bij de 2^e Divisie Koninklijke Marechaussee, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling van de artikelen 181 der Rechtspleging bij de Landmacht en 35 van het Reglement op de politie, de discipline en den dienst der Koninklijke Marechaussee, vastgesteld bij Besluit van den Souvereinen Vorst van 30 Januari 1815, is vrijgesproken van de beschuldiging dat hij, in de maand September 1901, in de nummers 74 en 75 onderscheidenlijk van 18 en 21 September 1901, van het te Valkenburg verschijnende en aldaar en elders in den lande verspreid wordende „Valkenbergs Nieuws- en Advertentieblad”, de volgende advertentie, met het opzet om den in die advertentie genoemden B. te beledigen, heeft laten plaatsen: „Waarschuwing. Het geëerde publiek van Valkenberg en „omstreken wordt in hun eigen belang tegen een zeer slechte en „onsoliede behandeling gewaarschuwd van den mr. schoenmaker H. B., „wonende te Plenkert bij Valkenberg, eenig werk te erlangen”.

(volgt onderteekening van den beklaagde); de kosten ten laste van den Staat;

Welke Advocaat-Fiscaal met betoog:

dat door de bewijsmiddelen, in het vonnis vermeld, wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde in September 1901 de voorzegde advertentie heeft doen plaatsen in twee opvolgende nummers van bovengemeld Nieuws- en Advertentieblad, die ter verspreiding onder het publiek waren bestemd en ook werkelijk verspreid zijn;

dat het derhalve alleen de vraag is, of beklaagde, blijkens de voorschreven handeling de bedoeling hebbende gehad openbaarheid te geven aan den inhoud van de bedoelde advertentie, het opzet heeft gehad, daardoor den schoenmaker H. B. te beledigen;

dat beklaagde dit ontkent en opgeeft, dat hij volstrekt niet het oogmerk heeft gehad dezen persoon te beledigen, doch alleen om het publiek te waarschuwen dat de schoenmaker B. slecht werk leverde, en dat hij dus gehandeld heeft in het algemeen belang;

dat echter uit het doen opnemen van de voorzegde advertentie in een onder het publiek verspreid blad wel blijkt, dat beklaagde op die wijze rechtvaardigheid heeft willen geven aan zijne meening, dat de schoenmaker B. hem zeer slecht en onsolide had *behandeld*, maar niet, zooals hij beweert, dat hij die advertentie heeft ingezonden om het publiek te waarschuwen, dat deze slecht *werk* leverde, en dat in elk geval uit het gehouden onderzoek voldoende is gebleken, dat beklaagde, die niet geroepen was, het publiek tegen de handelingen of tegen het werk van gemelden schoenmaker te waarschuwen, dezen op de voorschreven wijze betaald heeft willen zetten diens schriftelijke weigering om verder voor hem te werken en aan beklaagdes verzoek te voldoen om hetzij nieuwe voorschoeven hetzij nieuwe laarzen voor hem te maken, en dat onder die omstandigheden de ten verzoeken van beklaagde in voorzegd blad geplaatste advertentie het karakter draagt eener opzettelijke belediging in den zin van artikel 266 van het Wetboek van Strafrecht;

verzocht en bij Resolutie van den 28sten Januari 1902 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 23 en 266 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan „eenvoudige belediging van iemand in het openbaar bij geschrift aangedaan”, en te dier zake veroordeeld tot betaling eener geldboete van vijf en twintig gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door vijf en twintig dagen hechtenis, en verdere veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appèl gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot

zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

bedoelden brigadier-titulair te voet, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hof's dispositie en afstand doet van pleidooi:

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de schriftelijke klachten, onderteekend 20 September en 30 September 1901, H. B. en welke, blijkens daarop gestelde op den ambtsead afgelegde verklaringen van den Substituut-Officier van Justitie te Maastricht, aan het parket aldaar zijn ingekomen den 21sten September en den 1sten October 1901, waarbij de onderteekenaar klacht doet over de daarin vermelde advertentie als voor hem beleedigend, en welke klachten aan den beklaagde bij zijn verhoor zijn voorgehouden;

Gezien de ten processe aanwezige exemplaren van 18 en 21 September 1901 van het „Valkenbergs Nieuws- en Advertentieblad”;

Gezien de overige stukken van den processe, aan het Hof overgelegd;

Overwegende, dat aan beklaagde is ten laste gelegd:

dat hij te Valkenberg in de maand September 1901, met het opzet om H. B., mr. schoenmaker, wonende te Plenkert bij Valkenberg, te beleedigen, in de nummers 74 en 75 van den 18^{den} en 21sten September 1901 van het te Valkenberg verschijnende en aldaar en elders verspreid wordende „Valkenbergs Nieuws- en Advertentieblad” heeft doen plaatsen de navolgende advertentie: „Waarschuwing. „Het geëerde publiek van Valkenberg en omstreken wordt in hun „eigen belang tegen een zeer slechte en onsolide behandeling „gewaarschuwd van den mr. schoenmaker H. B., wonende te Plenkert „bij Valkenberg, eenig werk te erlangen”. (volgt onderteekening van den beklaagde);

Overwegende, dat onder eede is verklaard door:

1°. A. H. B., schoenmaker, wonende te Plenkert gemeente Berg en Terblijt:

dat hij klachten heeft gedaan over de advertentie opgenomen in de nummers 74 en 75 van het „Valkenbergs Nieuws- en Advertentieblad” van 18 September en van 21 September j.l., waarvan exemplaren, ten processe aanwezig, aan beklaagde zijn voorgehouden, luidende die advertentie zooals woordelijk in de telastelegging hierboven is omschreven, en wel omdat hij zich door die advertentie beleedigd

achtte, daar er in gezegd wordt, dat hij eene slechte en onsoliede behandeling voert, terwijl er in gewaarschuwd wordt om hem geen werk meer te geven;

dat hij den beklagde steeds goed heeft behandeld en zelfs een aantal reparatiën voor hem gedaan heeft zonder daarvoor iets in rekening te brengen; dat van de aangehaalde nummers 74 en 75 van genoemd blad te Valkenberg exemplaren zijn verspreid, daar meerdere personen hem die nummers met de daarin voorkomende advertentie hebben vertoond;

20. P. J. C. F.: dat hij in het door hem uitgegeven „Valkenbergs Nieuws- en Advertentieblad” en wel in de nummers 74 en 75 van 18 September en van 21 September 1901 heeft doen opnemen de advertentie, woordelijk luidende als in de telastelegging hierboven is vermeld; dat de kopij dier advertentie, welke door hem ten processe is overgelegd, hem is ter hand gesteld door een marechaussee, dien hij niet bij name kent; dat op die kopij achter beklagdes naam, aan het slot vermeld was „brigadier der Kon. Marechaussee, Kerkrade”; dat hij die laatste woorden er heeft afgescheurd, maar ze er bij de volgende plaatsing onder heeft doen drukken; dat, bij het bezorgen der advertentie, de bringer verzocht heeft ze driemaal te plaatsen en daarvoor direct betaald had; dat van de nummers 74 en 75 van gemeld blad exemplaren op de gewone wijze zijn verspreid te Valkenberg en elders, en wel door de boden te Valkenberg en te Maastricht en op andere plaatsen door de postadministratie;

Overwegende, dat beklagde bij zijne verhooren voor den Rechter-Commissaris belast met de instructie der strafzaken bij de Arrondissements-Rechtbank te Maastricht en voor Officieren-Commissarissen heeft opgegeven:

dat hij de ten processe aanwezige hem vertoonde kopij der advertentie eigenhandig heeft geschreven en die in het begin van September 1901 ter hand gesteld aan den brigadier der Marechaussee van R. te Valkenberg, met verzoek die driemaal te doen plaatsen in het „Valkenbergs Nieuws- en Advertentieblad” en daarbij de kosten der plaatsing te voldoen, welke hij hem later heeft teruggegeven; dat hij niet het oogmerk heeft gehad om H. B. te beledigen, maar alleen gehandeld heeft in het algemeen belang, om het publiek te waarschuwen dat B. slecht werk leverde; dat deze hem inderdaad slecht heeft behandeld en hem onsolied werk heeft geleverd; dat B. in Maart 1901 voor hem een paar laarzen van nieuwe voerschoenen heeft voorzien, hetgeen hij slecht gedaan heeft, zoodat hij op die laarzen niet loopen kon;

dat hij ongeveer veertien dagen later door B. een paar nieuwe halve-laarzen heeft laten maken, dat hij daarmee ongeveer twee uren geloopt heeft en ze toen betaald aan B., die op zich namer een klein gebrek aan te verhelpen en beloofde, indien dit niet gelukte, ze opnieuw van voerschoenen te zullen voorzien of geheel nieuwe laarzen te zullen leveren; dat hij daarna de laarzen heeft terugontvangen maar ze nog niet goed kon dragen en dat het bovenleer

scheurde: dat hij te Kerkrade door een schoenmaker de hakken heeft laten verhooggen en ze later, ongeveer in 't begin van Augustus aan B. terug heeft gezonden met verzoek om er nieuwe voorschoenen op te zetten of geheel nieuwe laarzen te leveren, en belofte, om hem in de kosten eenigszins tegemoet te komen; dat hij echter de laarzen van B. heeft terug ontvangen met het ten processe voorhanden briefje, waarin B. te kennen geeft niets meer aan de laarzen te kunnen doen;

Overwegende, dat bij het vonnis ten onrechte is aangenomen, dat door de bewijsmiddelen, welker inhoud hierboven is aangegeven, het aan beklagde ten laste gelegde niet wettig en overtuigend is bewezen;

Overwegende toch, dat daaruit in onderling verband en samenhang blijkt:

dat de aankondiging, luidende woordelijk zooals in de telastelegging vermeld is, is geplaatst in het te Valkenberg en omstreken verspreid „Valkenbergs Nieuws- en Advertentieblad” van 18 en van 21 September 1901, in het laatste met bijvoeging achter den naam van beklagde van de woorden: „Brigadier der Kon. Marechaussee, Kerkrade”, en dat die plaatsing is geschied op last en op kosten van beklagde, met het oogmerk om daardoor aan den inhoud dier aankondiging openbaarheid te geven;

dat B. op 20 en op 30 September 1901 dus binnen den bij de Wet bepaalden tijd van drie maanden, over die aankondiging, waarvan hij den inhoud voor zich beledigend achtte, klachten heeft ingediend en deswege vervolging verzocht;

Overwegende, dat de inhoud der aangehaalde advertentie voor B. beledigend was, vermits hem daarin verweten wordt eene slechte en onsoliede behandeling en het publiek daartegen gewaarschuwd wordt, terwijl de laatste woorden: „eenig werk te erlangen”, hoezeer taalkundig niet in behoorlijken samenhang met het voorafgaande geschreven, echter kennelijk de strekking hebben, het publiek te ontraden aan den genoemden schoenmaker werk op te dragen;

Overwegende, dat het opzet van beklagde om B. door het doen dier aankondiging te beledigen uit de gebezigde uitdrukkingen op zich zelve blijkt, en dat zijn beweren als zou hij zulks gedaan hebben in het algemeen belang — ook al ware zij gegrond bevonden — wettelijk het strafbare der belediging niet opheft en feitelijk niet aannemelijk is, daar beklagde in geen opzicht geroepen was om het belang van het algemeen te dienen door te waarschuwen tegen hetgeen hem voorkwam eene minder soliede bediening van B. te zijn, terwijl hij, indien hij meende zich te kunnen beklagen over niet behoorlijke nakoming van eene door B. te zijnen aanzien aangegane verbintenis, deswege zijne aanspraken kon doen gelden bij den Rechter, maar niet gerechtigd was zijne opvatting van de wijze waarop B. zijne verplichting was nagekomen, in den vorm van eene waarschuwing in beledigende woorden aan het publiek mede te deelen;

Overwegende, dat beklagde derhalve bij het vonnis ten onrechte van het hem ten laste gelegde is vrijgesproken;

Gezien de artikelen 23 en 266 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, den achtsten Januari 1902 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's-Hertogenbosch, tegen beklagde gewezen;

En opnieuw recht doende:

Verklaart wettig en overtuigend bewezen, dat beklagde te Valkenberg in de maand September 1901, met het opzet om H. B., mr. schoenmaker, wonende te Plenkert bij Valkenberg, te beledigen, in de nummers 74 en 75 van den 18^{den} en 21sten September 1901 van het te Valkenberg verschijnende en aldaar en elders verspreid wordende „Valkenbergs Nieuws- en Advertentieblad” heeft doen plaatsen de navolgende advertentie: „Waarschuwing. Het geëerde „publiek van Valkenberg en omstreken wordt in hun eigen belang „tegen een zeer slechte en onsolide behandeling gewaarschuwd van „den mr. schoenmaker H. B., wonende te Plenkert bij Valkenberg, „eenig werk te erlangen”. (volgt onderteekening van den beklagde);

Verklaart den beklagde schuldig aan eenvoudige belediging;

Veroordeelt hem te dier zake tot eene geldboete van vijftien gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden nadat deze uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door hechtenis van vijftien dagen;

Verwijst den beklagde in de kosten, in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 25 April 1902.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. L. A. SCHOLTEN, Jhr. H. LAMAN TRIP en
C. J. G. DE BOOY.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal: Mr. L. M. ROLLIN COUQUERQUE.

Verdediger: Mr. C. DE WILDE.

Overtreding van de Wet op de Leerplicht.

*Niet-behoorlijke kennisgave van eene in casu ook overigens ongeldige
reden van schoolverzuim van beklaagdes dochte.*

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den waarnemenden Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en
Landmacht ambtshalve en als bij Resolutie van den 11^{den} Maart 1902
geautoriseerd om aan den Hove te provoceeren van het vonnis, door
den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats
's Gravenhage den 22sten Februari 1902 gewezen in de zaak tegen een
sergeant bij het 4^e Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon,
die bij gemeld vonnis, met aanhaling van artikel 181 der Rechts-
pleging bij de Landmacht is vrijgesproken van de hem ten laste
gelegde overtreding der Leerplichtwet, de kosten te dragen door
den Staat;

Welke Advocaat-Fiscaal, met betoog:

dat voormeld vonnis, waarbij het bewijs der schuld van beklaagde
aan het hem ten laste gelegde niet geleverd werd geacht, berust
op de navolgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden:
dat hij te Leiden als vader belast met de verzorging van een bij
hem inwonend minderjarig kind, genaamd A. H. W. J. geboren
den 31sten Januari 1891, dat behoort tot de schoolbevolking van de
openbare lagere school te Leiden en nog niet op grond van artikel 3,
2e of 3e lid der Leerplichtwet, buiten de leerverplichting viel, niet
heeft gezorgd, dat gemeld kind in de maanden September en December
1901 die school geregeld bezocht, hebbende dat kind de schooltijden

op 26 September, op 17—21 en 23—24 December 1901 verzuimd en zulks nadat een op dat verzuim betrekking hebbende aanzegging als bedoeld bij artikel 21 § 3 der Leerplichtwet door den Schoolopziener in het Arrondissement Leiden aan hem was toegezonden, zijnde die aanzegging op 26 September 1901 uitgereikt;

dat echter de door beklaagde te zijner rechtvaardiging aangevoerde ongesteldheid van het kind (wintervoeten) van dien aard wordt geacht, dat die als geldige reden van schoolverzuim kan worden aangemerkt en dat het aan den Krijgsraad genoeg voorkomt, dat beklaagde daarvan aan het hoofd der school heeft kennis gegeven, weshalve beklaagde van het hem ten laste gelegde is vrijgesproken;

dat artikel 12 sub 5 der Leerplichtwet, als geldige reden van tijdelijk schoolverzuim aangeeft: ongesteldheid van het kind, vervulling van godsdienstplichten of andere ernstige omstandigheden, die als geldige redenen kunnen worden beschouwd;

dat uit de woorden *andere ernstige omstandigheden* mag worden afgeleid, dat alleen ernstige ongesteldheid geldige reden van tijdelijk schoolverzuim is:

dat het hebben van wintervoeten, naar Vertooners meening, niet als zoodanige ongesteldheid kan worden aangemerkt;

dat voorts kennisgeving van eene ongesteldheid aan het hoofd der school niet voldoende is tot rechtvaardiging van tijdelijk schoolverzuim;

dat toch, indien dit zoo ware, misbruik gemakkelijk kon voorkomen en dat, ter voorkoming daarvan de wetgever door artikel 16 der Leerplichtwet aan het hoofd der school de bevoegdheid heeft toegekend te beoordeelen, of er al dan niet werkelijk een geldige reden van schoolverzuim aanwezig is, in casu of het bewuste kind inderdaad ernstig ongesteld was, in welk geval aan dat kind schriftelijk verlof zou zijn verleend om de school tijdelijk niet te bezoeken;

dat, nu zulks niet is geschied, de Krijgsraad ten onrechte vrijspraak heeft uitgesproken;

Verzocht en bij Resolutie van 25 Maart 1902 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met toepassing van de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2, 3, 6, 12 sub 5o, 16, 21 23 § 1 der Leerplichtwet, (wet van 7 Juli 1900, Staatsblad n°. 111), 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) 23, 56 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan het als vader, belast met de verzorging van een bij hem inwonend kind, bij herhaling niet zorg dragen, dat aan dat kind gedurende den tijd en overeenkomstig de regelen in de Leerplichtwet gesteld, voldoende lager onderwijs wordt verstrekt, als eene voortgezette handeling beschouwd, en deswege zal worden veroordeeld tot eene geldboete van een gulden, bij wanbetaling binnen

twee maanden nadat 's Hofs sententie zal kunnen worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door twee dagen hechtenis, met verdere veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appèl gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre,

en

bedoelden sergeant bij het 4e Regiment Infanterie, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wien voor antwoord in appèl bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat de Leerplichtwet in artikel 12, 5°. niet spreekt van „ernstige ongesteldheid,” maar van „ongesteldheid” zonder meer en daarneven „andere ernstige omstandigheden” noemt;

dat derhalve niet vereischt wordt dat de ongesteldheid, waarop men zich beroept, ernstig zij, doch hoogstens de geest der wet medebrengt, dat beroep zij gedaan op eene ongesteldheid, die het verzuim zou kunnen wettigen;

dat als zoodanig stellig „wintervoeten hebben” moet worden aangemerkt, daar dit ongetwijfeld is eene ongesteldheid en wel zulk eene, die het te voet gaan belet en derhalve het bezoek der school;

dat kennis geven van eene ongesteldheid aan het hoofd der school alleen dan niet voldoende is tot rechtvaardiging van tijdelijk schoolverzuim, wanneer het zonder opgave van redenen is gedaan, of niet binnen acht dagen bij het hoofd der school is ingekomen, wat in casu niet is ten laste gelegd, noch kon worden;

dat het ontbreken van het schriftelijk verlot in artikel 16 der genoemde wet bedoeld, niet kan worden aangevoerd als bewijs van het ontbreken van een geldige reden, doch hoogstens als bewijs dat het hoofd der school heeft *gemeend*, dat eene geldige reden niet aanwezig was, althans dat het verzuim niet was gewettigd en verschoonbaar, doch allerminst dat het inderdaad niet was gewettigd en verschoonbaar;

dat dan ook niet is gebleken dat de ongesteldheid, waarop beroep is gedaan, was onwaar en voorgewend;

dat derhalve noch wettig noch overtuigend het bewijs is geleverd van het ten laste gelegde;

dat derhalve het vonnis behoort te worden bevestigd en de Advocaat-Fiskaal in zijn eisch behoort te worden verklaard niet ontvankelijk, immers die eisch behoort te worden ontzegd.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe, aan het Hof overgelegd;

Overwegende, dat beklagde naar den Krijgsraad is verwezen ter zake: dat hij te Leiden als vader belast met de verzorging van een bij hem inwonend minderjarig kind, genaamd A. H. W. J., geboren den 31sten Januari 1891, dat behoort tot de schoolbevolking van de openbare lagere school te Leiden (hoofd J. W.) en nog niet op grond van artikel 3, tweede of derde lid, der Leerplichtwet buiten de leer- verplichting viel, niet heeft gezorgd, dat gemeld kind in de maanden September en December 1901 die school geregeld bezoekt, hebbende dat kind de schooltijden op 26 September, op 17-21 en op 23-24 December 1901 verzuimd en zulks nadat eene op dat kind betrekking hebbende aanzegging als bedoeld bij artikel 21 § 3 der Leerplichtwet door den schoolopziener in het arrondissement Leiden aan hem was toegezonden, zijnde die aanzegging op 26 September 1901 uitgereikt;

Gezien :

a. een uittreksel uit het register van geboorten van de gemeente Oegstgeest, waaruit blijkt dat A. H. W. J. dochter van beklagde en zijne huisvrouw, op den 31sten Januari 1891 is geboren;

b. eene verklaring, door den Burgemeester der gemeente Leiden den 26^{en} Februari 1902 afgelegd, houdende dat voormelde A. H. W. J. in die gemeente bij haren vader, den beklagde, inwoont;

c. het procesverbaal den 22^{en} Januari 1902 opgemaakt door F. K., schoolopziener in het arrondissement Leiden, op den eed bij de aanvaarding zijner bediening gedaan, houdende bevinding dat -- nadat vooraf al de formaliteiten waren in acht genomen, voortvloeiende uit de toepassing van de paragrafen 1, 2 en 3 van artikel 21 der Leerplichtwet en de voorschriften, gegeven bij Koninklijk Besluit van 16 November 1900 (Staatsblad n°. 199) — hem uit de ingevolge artikel 19 der Leerplichtwet, aan hem overgelegde lijsten en aantekeningen en overeenkomstig dat artikel opgemaakte mededeelingen blijkt, dat voormelde A. H. W. J. geplaatst op de openbare lagere school te Leiden, hoofd J. W., op den 26sten September, 17-21 en 23-24 December 1901 die school niet heeft bezocht;

d. een procesverbaal van 26 September 1901 op den ambtseid opgemaakt door W. E. van H., agent van politie te Leiden en onbezoldigd Rijksveldwachter, vermeldende, dat hij op dien dag aan den beklagde heeft uitgereikt eene schriftelijke kennisgeving van den schoolopziener in het arrondissement Leiden omtrent het schoolverzuim van zijne dochter A. H. W. J.;

zijnde de stukken sub *c* en *d* vermeld aan beklagde vertoond en voorgehouden;

Overwegende, dat beklagde heeft erkend als vader van het genoemde kind, dat bij hem te Leiden inwoont, leerplichtig is en geen huisonderwijs ontvangt, met de verzorging daarvan belast en daarvoor verantwoordelijk te zijn;

dat hij dat kind vóór de aanzegging van den schoolopziener herhaaldelijk heeft thuis gehouden van de school; dat hij zich het

schoolverzuim op 26 September 1901 niet meer herinnert en dat van 17-21 en van 23-24 December 1901 heeft plaats gehad omdat het kind wintervoeten had, waardoor het kind des morgens geen schoeisel kon aantrekken; dat hij het kind niet onder geneeskundige behandeling heeft gesteld en aan het hoofd der school, waarop het kind geplaatst was, door een ander meisje heeft laten weten, dat het kind niet komen kon; dat het kind wel de Zondagsschool kon bezoeken omdat die des namiddags werd gehouden en dat het na 't vertrek zijner huishoudster, het huishouden moest doen;

Overwegende, dat onder eede is verklaard door J. W., hoofd der openbare school no. 3 te Leiden, dat beklaagdes voornoemde dochter tot twee malen een aantal schooltijden verzuimde en wel van 29 Augustus--26 September en van 17-24 December 1901; dat de tweede maal het kind wegbleef zonder kennisgeving en dat hij op zijne informatie deswege geen voldoende antwoord kreeg;

Overwegende, dat door beklaagdes bekentenis in verband met het proces-verbaal onder *c* genoemd en de beëdigde verklaring van den getuige W. wettig en overtuigend bewezen zijn de feiten aan den beklaagde ten laste gelegd, uitgezonderd het verzuim op 26 September 1901, vermits dit verzuim, gepleegd op den dag der aanzegging hiervoren sub *d* vermeld, niet tot vervolging in aanmerking kan komen;

Overwegende, dat ten onrechte door den Krijgsraad is aangenomen dat beklaagdes schuld daaraan niet is gebleken op grond van de ongesteldheid waaraan het kind naar zijne opgave zou hebben geleden;

Overwegende toch, dat van het bestaan dier ongesteldheid niet anders is gebleken dan door de opgaven van beklaagde en dat hij erkent van die ongesteldheid aan het hoofd der school niet, -- althans niet op voldoende wijze -- te hebben kennis gegeven, zoodat door dezen niet is en niet kon worden aangeteekend, dat het verzuim van 17--24 December 1901 verschoonbaar was;

dat bovendien, volgens beklaagdes eigen opgave, het kind des middags wel schoeisel kon dragen en dat hij haar heeft thuis gehouden om voor zijne huishouding te zorgen;

dat mitsdien geene omstandigheid is gebleken, die als geldige reden van tijdelijk schoolverzuim kon worden aangemerkt;

Overwegende, dat de overtredingen in December 1901 als eene voortgezette handeling zijn te beschouwen;

Gezien de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2, 3, 6, 21, 23 § 1 en 28 der Leerplichtwet van 1900 (Staatsblad n°. 111), 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191) 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) 23 en 56 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der der Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, den 22sten Februari 1902 tegen beklaagde gewezen;

En opnieuw recht doende:

Verklaart den beklagde, sergeant bij het 4^e Regiment Infanterie, schuldig aan:

het als vader, belast met de verzorging van een bij hem inwonend kind, niet zorg dragen, dat aan dat kind, gedurende den tijd en overeenkomstig de regelen in de Leerplichtwet gesteld, voldoende lager onderwijs wordt verstrekt;

Veroordeelt hem te dier zake tot geldboete van één gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop deze uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door hechtenis van één dag;

Spreekt hem vrij van het meer ten laste gelegde;

Verwijst den beklagde in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 24 October 1902.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN en C. J. G. DE BOOY.

Advocaat-Fiscaal: Mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Verdediger: Mr. Dr. J. E. MILLARD.

Een briefje met beledigenden en dreigenden inhoud wordt door twee militairen geschreven en op eene zichtbare plaats in het bureau van hun meerdere gehangen. Door toevallige omstandigheden valt dit briefje aan den meerdere niet in het oog, waardoor het misdrijf niet wordt voltooid. Niet strafbare poging tot het beledigen en dreigen van een meerdere in rang.

Poging tot belediging van een meerdere door het bezigen van een ondeugdelijk middel?

Poging tot het opzettelijk wegmaken van een register dat op openbaar gezag wordt bewaard. Daderschap of medeplichtigheid aan die handeling.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij Resolutie van den 23sten September 1902 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis, door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, den 10^{den} September 1902 gewezen in de zaak tegen 1°. A. A. oud 24 jaar, geboren te Veendam, en 2°. B. B. oud 20 jaar, geboren te Groningen, beiden korporaal bij het 1e Regiment Infanterie, gedetineerd te Leeuwarden, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 200, 45, 58 en 27 van het Wetboek van Strafrecht, 1, 10, 13, 15 en 19 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zijn schuldig verklaard :

A. A. aan: 1°. insubordinatie met woorden door het onder de oogen brengen van een kapitein, zijn meerdere in rang, van geschreven woorden, die voor dezen beledigend zijn, met het oogmerk om hem

te beledigen, 2° strafbare poging tot het opzettelijk wegmaken van een register en extracten uit dat register, die voortdurend op openbaar gezag bewaard worden;

B. B. aan medeplichtigheid aan die feiten, behalve aan het neerschrijven van het woord „ploert”, en bovendien aan het opzettelijk beschadigen van een register dat voortdurend op openbaar gezag bewaard wordt;

en veroordeeld ieder tot eene militaire detentie van eene maand, bovendien A. A. tot eene gevangenisstraf van drie maanden en B. B. tot eene gevangenisstraf van twee maanden, beiden met degradatie en mitsdien terugbrenging tot den stand van soldaat, met bepaling dat de tijd, na het wijzen van het vonnis in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde militaire detentie, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, desnoods ter tauxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiscaal, met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de navolgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden: dat de beklaagden te zamen en in vereniging met elkander in den avond van 26 Mei 1902 in de kazerne te Groningen, na daaromtrent afspraak te hebben gemaakt, den sleutel van het bureau der 2e compagnie uit de wacht hebben weggenomen, waarop beklagde A. A. onder dictée van beklagde B. B. — beiden daarbij den kapitein Z. van de 2e compagnie 3e bataillon op het oog hebbende — een briefje heeft geschreven van den volgenden inhoud: „Z., oude ploert, heden is je strafregister, vandaag of morgen ga jij zelf er nog aan”, waarna beklagde A. A., na het bureau van de 2e compagnie te hebben ontsloten, dit briefje op de boekenkast, die op het bureau staat, heeft bevestigd;

dat beklagde A. A. daarop met den sleutel van de boekenkast, die onder den lessenaar van den sergeant-majoor lag, die kast heeft geopend, daaruit het strafregister en een pak extracten-strafregister heeft weggenomen, met het doel om die stukken weg te maken, zich daarmede heeft verwijderd en eenige oogenblikken daarna dat strafregister met de extracten-strafregister in de sloot bij het hospitaal-terrein heeft geworpen, die echter in het water bleven drijven;

dat beklagde B. B. vervolgens 's nachts omstreeks 12 uur opnieuw naar het hospitaal-terrein is gegaan, aldaar het nog drijvende strafregister uit het water heeft gehaald, daaruit eenige bladzijden heeft gescheurd, het strafregister met een steen, touw en koperdraad heeft bezwaard en weder in het water heeft geworpen, waarop het register is gezonken;

zijnde het voornemen van de beklaagden om op de boven omschreven wijze het strafregister weg te maken niet voltooid door de van hun wil onafhankelijke omstandigheid, dat het register, toen daarnaar gedregd werd, is teruggevonden;

en dat eindelijk beklagde A. A. in den avond van 26 Mei 1902 op de deur van het bureau der 2e compagnie met krijgt het woord

„ploert” heeft geschreven, daarmede doelende op den kapitein Z. en met het opzet dezen te beledigen;

dat die feiten door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend zijn bewezen;

dat de Kapitein Z. ingevolge 's Hofs resolutie van 5 September j.l. als getuige onder eede gehoord, heeft verklaard (Prod. T.T.), dat het bij hem vaststaat, dat het bovenvermelde briefje, aanvangende met het woord Z., onder zijne oogen had kunnen en ook had moeten komen, indien hij omstreeks dien tijd slechts eenig boek uit de boekenkast had noodig gehad; dat hij dien morgen om zes uur nog op het bureau geweest is en het briefje toen zijn aandacht niet heeft getrokken; dat, als het woord „ploert” op de deur van het bureau 's morgens niet vóór zes uur door zijn oppasser, zooals hij vernomen heeft, was uitgewischt, hij dit woord bij zijn eerste komst op het bureau had moeten zien; dat hij wel, indien hij het briefje gezien had, daaruit had kunnen en moeten opmaken, dat hij de met het woord „ploert” bedoelde persoon was, omdat zijn naam daarbij stond, maar niet wat betreft het woord „ploert” dat op de deur stond;

dat door het schrijven en op de boekenkast in het bureau bevestigen van het voormelde briefje, al staat het opzet van de beklagden vast om door middel daarvan den Kapitein Z. te beledigen, niet is gepleegd het misdrijf van artikel 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, maar alleen poging daartoe, zijnde de voltooiing van het misdrijf verhinderd door de van den wil der daders onafhankelijke omstandigheid, dat de Kapitein zich niet naar de boekenkast heeft begeven en dientengevolge het op de deur daarvan bevestigde briefje niet gezien heeft, hoedanige poging ingevolge het 1e lid van artikel 16 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191) niet strafbaar is;

dat hetzelfde geldt van het schrijven op de deur van het woord „ploert”, daar uit de verklaring van den Kapitein Z. blijkt, dat dit woord door diens oppasser is uitgewischt vóórdat de Kapitein zich naar het bureau begaf, terwijl bovendien uit de mededeeling van genoemden Kapitein blijkt dat, al had hij het woord „ploert” op de deur van het bureau zien staan, hij daaruit niet zou hebben opgemaakt, dat hij, die dit woord had geschreven, hem daarbij op het oog had gehad, waaruit alzoo volgt, dat beklagde A. A. gebruik heeft gemaakt van een ondeugdelijk middel om zijn doel te bereiken;

dat beklagde B. B. ter zake van het in het water werpen van het strafregister, na dit met een steen te hebben bezwaard ten einde het te doen zinken, ten onrechte is schuldig verklaard aan medeplichtigheid aan strafbare poging tot het opzettelijk wegmaken van een register in plaats van aan de strafbare poging zelve;

verzocht en bij Resolutie van den 7^{den} October 1902 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis en dat de gedaagden alsnog, met aanhaling der artikelen 27, 45, 57 en 200 van het Wetboek van Strafrecht,

13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zullen worden schuldig verklaard ieder aan poging tot het wegmaken van een register, dat op openbaar gezag bewaard wordt, bij welke poging het voornemen des daders zich door een begin van uitvoering heeft geopenbaard, terwijl de uitvoering alleen tengevolge van omstandigheden van zijn wil onafhankelijk niet is voltooid, en de beklagde B.B. bovendien aan het vernielen van bescheiden (gedeelten van een register), die op openbaar gezag bewaard worden, en te dier zake worden veroordeeld ieder tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, met degradatie, met bepaling dat de tijd, door de beklagden na den 10^{den} September 1902 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, respectievelijk bij de uitvoering der aan ieder opgelegde gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht, met vrijspraak van de beklagden van het meerdere aan ieder hunner ten laste gelegde, en verdere veroordeeling van de gedaagden in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appèl gevallen, desnoods ter tautaxie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ten eenre, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima,

en

genoemden A. A. en B. B. gedaagden in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischers à minima, voor wie, voor antwoord in appèl en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat de beklagden zich geheel vereenigen met de clause van den appellant tot nullité van het vonnis;

dat zij echter, wat betreft den verderen eisch van den appellant, met aandrang de aandacht van het Hoog Militair Gerechtshof er op vestigen:

wat den beklagde A.A. betreft:

dat hij zelf aan den heer Kolonel van het 1e Regiment Infanterie hetgeen hem ten laste is gelegd volledig en eerlijk heeft bekend en daardoor eerst het bewijs der gestelde feiten mogelijk heeft gemaakt;

dat genoemde Kolonel hem plechtig verzekerde, dat de rechter, die zijn straf zou bepalen, rekening zou houden met het feit, dat hij zonder dwang tot eene eerlijke bekentenis was gekomen;

dat zijn drijfveer, waardoor hij tot de poging om het strafregister weg te maken kwam, geen onedele was;

dat hij immers vroeger meermalen zich minder goed had gedragen, maar, door het verdriet van zijne ouders daartoe bewogen, zijn uiterste best had gedaan om zijn leven te verbeteren, en dan ook geen enkele straf had gekregen gedurende de laatste twee jaren;

dat hij echter thans begon te begrijpen, dat het bewijs van zijne vroegere straffen een ernstige hinderpaal voor hem zou zijn om in

de burgermaatschappij een fatsoenlijke betrekking te vinden en om een steun voor zijne ouders te zijn;

dat het motief van zijne handeling dus *niet* onvergeeflijk is;

dat hij in zijne jeugdige onwetendheid niet het minste begrip had van het ernstige van zijn vergrijp, en zijn opzet geenszins op eene ernstige rechtsschennis was gericht;

dat hij integendeel zijn poging als een ondeugende streek beschouwde, waarvoor hij, bij ontdekking, met eenige dagen provoostraf zou worden gestraft, hetgeen ook blijkt uit het dwaze briefje, dat hij in het bureau bevestigde;

dat het nadeel, dat geleden is door zijn poging, uiterst gering is;

dat hij thans, nu het ernstige van zijne daad hem onder het oog is gebracht, het meest oprechte berouw gevoelt en ook heeft getoond door zijne bekentenis;

dat het opleggen van een zoo zware straf, als thans door den appellant tegen hem is geëischt, zijne toekomst nog duisterder en onzekerder zou maken;

wat den beklagde B. B. betreft:

dat hij zonder eenig persoonlijk belang of voordeel, uitsluitend uit kameraadschap, jegens den eersten beklagde, gedaan heeft wat hem is ten laste gelegd;

dat ook hij zijn berouw door een volle bekentenis heeft getoond;

dat het ook tot hem geenszins doordrong, dat hij iets zoodanigs misdreef, dat hij daarvoor voor den Krijgsraad zou kunnen gebracht worden en eveneens de geheele zaak als een grap beschouwde, die bij ontdekking door een disciplinaire straf geboet zou worden;

dat de ondoordachtheid, waarmede hij en de eerste beklagde te werk zijn gegaan, duidelijk het kwajongensachtig karakter van hun handelwijze aantoonde;

dat de beide beklagden zich derhalve met aandrang op vele verzachtende omstandigheden beroepen, en vooral met het oog op hun toekomst en op hun berouw, de clementie van het Hof inroepen, om een zoo licht mogelijke straf hun op te leggen.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende dat beklagden voor den Krijgsraad hebben terecht gestaan, beschuldigd:

I. dat zij te zamen en in vereeniging den 26sten Mei 1902 in de kazerne te Groningen een briefje hebben geschreven luidende: „Z., oude ploert, heden is je strafregister, vandaag of morgen ga jij zelf er nog aan,” dit op de kast van het compagniesbureau hebben bevestigd, en met het woord „Z.” den Kapitein van de 2e compagnie, 3e bataillon 1e Regiment bedoelende;

II. de beklagde B.B. bovendien:

dat hij op tijd en plaats voormeld in het bureel der 2e compagnie, 3e bataillon, met krijt het woord „ploert” heeft geschreven, daarbij bedoelende den Kapitein Z. van die compagnie te beledigen;

III. dat zij op den 26sten Mei 1902 in de kazerne te Groningen te zamen en in vereeniging het gesloten bureau der 2e compagnie hebben opengebrouken, de gesloten compagnies-boekenkast aldaar hebben opengebrouken, het compagnies-strafregister en de portefeuille met extracten-strafregister hebben ontvreemd en die registers in de gracht achter de kazerne te Groningen hebben geworpen, met de bedoeling om die stukken zoodoende weg te maken, van welk voornemen de uitvoering alleen ten gevolge van van hunnen wil onafhankelijke omstandigheden niet is voltooid;

IV. de beklagde B.B. bovendien:

dat hij in den nacht van 26 op 27 Mei 1902 bij voormelde gracht opzettelijk eenige bladzijden uit gezegd strafregister heeft gescheurd en vernietigd;

Overwegende ten aanzien van het onder I en II ten laste gelegde: dat beklagden elk voor zich hebben bekend: dat B.B. het ten processe voorhanden, hun vertoonde en door hen herkende briefje, waarop staat „Z. oude ploert, heden is je strafregister, vandaag of morgen ga jij zelf er nog aan,” op den 26sten Mei in de kazerne te Groningen heeft geschreven op aangifte of dictée van A. A.; dat zij met dat briefje op het oog hadden den Kapitein Z., commandant hunner compagnie;

dat A.A. de deur van het bureau dier compagnie heeft opengemaakt met den sleutel, die B.B. hem uit het wachtlokaal had gegeven, dat B.B. toen buiten op post bleef staan en A.A. inmiddels het briefje met een punaise op de kast op het bureau heeft bevestigd;

dat A.A. even voordat hij naar bed ging, met krijt het woord „ploert” op de deur van het bureau der 2e compagnie heeft geschreven, met dat woord den Kapitein Z. bedoelende;

Overwegende, dat onder eede is verklaard door de getuigen:

1°. den sergeant A. T.:

dat hij op 27 Mei 1902, des morgens tegen half zes, op de deur van het bureau der 2e compagnie het woord „ploert,” met krijt geschreven zag staan;

dat hij, daarop ongeveer te half zeven weder op dat bureau komende, zag dat het voormelde briefje met opschrift als voormeld op de boekenkast van voormeld bureau vastgehecht hing;

dat hij te 6.10 uur voormiddag het bureau met den compagnies-commandant verlaten had, maar dat noch deze noch hij het briefje heeft opgemerkt;

2°. M. D., fourier: dat hij omstreeks zeven uur in den morgen van 27 Mei dezes jaars op de kast van het bureau van voormelde compagnie voormeld briefje met opschrift als voormeld gehecht vond; dat hij het er af heeft genomen en met een begeleidend rapport aan zijn compagniescommandant gezonden;

3°. J. B., korporaal: dat hij omstreeks zes uur voormiddags van

27 Mei 1902 op de deur van het bureau der 2e compagnie, 3e bataillon, 1e Regiment Infanterie met krijt geschreven zag staan het woord „ploert”; dat hij den milicien R. heeft gelast het uit te vegen;

4°. H. R.: dat hij omstreeks zes uur het woord „ploert”, dat met krijt op de deur van het bureau der 2e compagnie geschreven was, op verzoek van den vorigen getuige heeft uitgewischt;

5°. P. A. Th. Z., kapitein: dat het voormelde briefje met opschrift als voormeld hem niet in het oog is gevallen, toen hij den 27sten Mei des morgens te zes uur op het voormelde bureau geweest is, en dat ook het woord „ploert,” dat op de deur van het bureau geschreven was, door hem niet is gezien, omdat het reeds was uitgeveegd toen hij er voor kwam;

Overwegende, dat door de bekentenis van elk der beklagden, elk voor zooveel hem betreft, wettig en overtuigend is bewezen, dat zij het hun onder I en dat A.A. het hem onder II ten laste gelegde hebben gepleegd, zulks met het opzet om den Kapitein Z. te beledigen en te dreigen;

dat echter die belediging en bedreiging, hoezeer bestemd om genoemden meerdere onder het oog te komen, niet door hem is opgemerkt of waargenomen, door welke van den wil der daders onafhankelijke omstandigheid het door hen beoogde misdrijf niet is voltooid, weshalve zij zouden schuldig zijn aan strafbare poging tot dat misdrijf, indien niet bij artikel 16, 1e lid, der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191) poging tot een militair misdrijf alleen strafbaar ware gesteld, wanneer zulks uitdrukkelijk bij het Crimineel Wetboek is bepaald of wanneer op het voltooid misdrijf bij dat Wetboek de doodstraf met den strop werd gesteld, van welke beide gevallen hier geen aanwezig is;

dat mitsdien ten aanzien van deze punten der beschuldiging het vonnis moet worden vernietigd en beklagden vrijgesproken van het hun ten laste gelegde, als zijnde dat volgens de wet niet strafbaar;

Overwegende ten aanzien van het onder III en IV ten laste gelegde, dat beklagden hebben bekend, elk voor zich:

dat zij in den avond van 26 Mei 1902 in de kazerne te Groningen hebben afgesproken, uit de kast van het bureau der 2e compagnie, 3e bataillon, 1e Regiment Infanterie, het strafregister weg te nemen en dat weg te maken; dat B.B. daartoe aan A.A. uit de wacht de sleutel van het bureau heeft gegeven; dat A.A. toen naar binnen is gegaan terwijl B.B. op post bleef voor de deur; dat A. A. de kast op het bureau met den sleutel heeft geopend, daaruit genomen het strafregister der compagnie en een pak extracten-strafregister en alles onder zijn werkkieel gestopt heeft; dat zij daarop samen naar de privaten der 1e en 2e compagnie zijn gegaan en daar het register en de extracten hebben geborgen; dat B.B. toen een werkkieel heeft gehaald waarin zij die stukken wikkelden;

dat B.B. toen is weggegaan en A.A. de stukken bij het hospitaal-terrein in het water wierp, waarna B.B. terugkwam, de stukken in

het water zag drijven en zij samen afspraken dat B.B. er 's nachts wat aan zou doen om ze te doen zinken; dat B.B. om ongeveer middernacht het drijvende strafregister uit het water heeft gehaald en daaruit eenige bladzijden, hem betreffende, heeft gescheurd en medegenomen om ze eens na te lezen; dat B.B. toen met touw en koperdraad een steen aan het strafregister heeft bevestigd om het te doen zinken, waarna hij weer naar de kazerne ging, de uitgescheurde vellen las en ze daarna verscheurde en wegwierp in de privaten en in den aschbak;

dat onder eede is verklaard door de volgende getuigen:

6°. M. D., fourier: dat hij, op 27 Mei 1902 de kast op meergemeld bureau openend, bevond dat daarin ontbraken het strafregister en de portefeuille met extracten-strafregister, en dat hij het vermiste boek en de extracten herkent in de hem vertoonde ten processe voorhanden voorwerpen, die hij heeft zien opvisschen, waaraan hij zelf heeft medegedaan;

7°. J. K.: dat hij met de miliciens N. en B. den 27sten Mei 1902 in den voormiddag heeft gedregd in de gracht achter de kazerne en dat toen een dik boek werd opgehaald, waaraan met touw een steen was gebonden, welk boek hij herkent in het hem vertoonde, ten processe voorhanden;

8°. L. J. J. K., Eerste-Luitenant: dat hij de extracten-strafregister, ten processe voorhanden en aan hem vertoond, herkent als dezelfde, welke door hem met den fourier zijn opgevischt;

9°. H. F. B., sergeant-majoor: dat hij in de hem vertoonde extracten-strafregister en in het strafregister herkent dezelfde, die hij op 27 Mei 1902 van het compagniesbureel miste;

Overwegende, dat door de bekentenis der beklaagden, bevestigd door de verklaringen der onder 6° tot 9° gehoorde getuigen, wettig en overtuigend bewezen is wat onder III en IV aan elk der beklaagden is ten laste gelegd en tevens dat zij zulks opzettelijk hebben gedaan, elk voor zooveel zijne handeling tot het beoogde doel kon medewerken, zoodat bij het vonnis ten onrechte is aangenomen dat B.B. als medeplichtige tot het misdrijf heeft medegewerkt, en hij als mededader moet worden schuldig verklaard en gestraft;

Overwegende voorts, dat de door beklaagden beoogde vernieling der door hen te water geworpen voorwerpen alleen niet heeft plaats gegrepen door de van hun wil onafhankelijke omstandigheid, dat die zijn opgevischt in nog bruikbaren staat;

Overwegende, dat het strafboek bij elk regiment voortdurend wordt bijgehouden en bewaard krachtens de voorschriften, door het openbaar gezag (artikel 54 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande) gegeven;

Overwegende, dat het gunstig gedrag in den laatsten tijd van beklaagde A.A. en de omstandigheid dat hij het register wilde doen verdwijnen om, bij het verkrijgen eener betrekking, niet door vroegere straffen gehinderd te worden, terwijl beklaagde B.B. alleen aan het strafbare feit heeft medegedaan om zijn kameraad te helpen, grond

opleveren tot het opleggen eener niet zware straf, maar dat toch de beklaagden ter zake van het gepleegde feit ongeschikt zijn om den graad van korporaal te behouden;

Gezien de artikelen 27, 45, 57 en 200 van het Wetboek van Strafrecht, 2 en 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 13 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64), 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, den 10^{den} September 1902 door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, tegen beklaagden geweest;

En opnieuw recht doende;

Verklaart ieder der beklaagden A.A. en B.B. schuldig aan strafbare poging tot het wegmaken van een register dat op openbaar gezag bewaardt wordt, bij welke poging het voornemen der daders zich door een begin van uitvoering heeft geopenbaard, terwijl de uitvoering alleen ten gevolge van omstandigheden van hun wil onafhankelijk niet is voltooid;

den beklaagde B.B. bovendien aan het vernielen van bescheiden (gedeelten van een register) die op openbaar gezag bewaard worden;

Veroordeelt elk der beklaagden tot gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden en bepaalt, dat de tijd, door hen sedert 16 Augustus 1902 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de tenuitvoerlegging der gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Degradeert de beklaagden en stelt hen mitsdien terug tot den stand van soldaat;

Spreekt hen vrij van de hun te zamen en aan A. A. afzonderlijk ten laste gelegde belediging en dreiging van een meerdere in rang;

Veroordeelt hen in de kosten, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep; Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 13 Februari 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BAFON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Mr. P. VERLOREN VAN THEMAAT.

Verdediger: Mr. S. E. J. M. VAN LIER.

Een beklagde, die terecht stond wegens een als oplichting gequalificeerd strafbaar feit, gestraft wegens diefstal.

„Doen plegen” van een strafbaar feit.

Het feit, dat beklagde op een door een kameraad bij de firma van Gend en Loos ter verzending aangeboden doos, buiten diens weten door den dienstdoenden beambte een ander adres heeft doen aanbrengen, ten gevolge waarvan de doos niet aan den rechthebbende, doch aan een ander is verzonden, moet worden gequalificeerd als diefstal.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij Resolutie van den 30sten December 1902 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis, door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, den 13^{den} December 1902 gewezen in de zaak tegen een stukrijder bij het 3de Regiment Veld-Artillerie, gedetineerd te 's Hertogenbosch, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 10, 27 en 326 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan oplichting en veroordeeld tot vier maanden gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging der uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der gevangenisstraf van den 8sten November 1902 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fisikaal, met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de navolgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden: dat de beklaagde in den avond van 10 October 1902, met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen, door het aannemen van eene valsche hoedanigheid, namelijk die van lasthebber van den milicien-stukrijder J. van 't W., J. F., volontair bij de firma van Gend en Loos, Colignon & Co., heeft bewogen om een kartonnen doos, inhoudende een portrettenlijst, voorstellende het symbool van geloof, hoop en liefde, af te geven en te verzenden aan een ander adres — aan dat van L. A. W. te Tiel — dan waaraan die doos met haren inhoud door haren eigenaar, den milicien-stukrijder van 't W. voornoemd, was geadresseerd, zijnde de weduwe W. te Kwakendam;

dat de Krijgsraad ten onrechte als bewezen heeft aangenomen, dat beklaagde, door het aannemen van de valsche hoedanigheid van lasthebber van den milicien van 't W. getuige J. F. heeft bewogen, de voorzegde doos aan het adres van een ander persoon te verzenden als die, waarvoor die doos door den eigenaar J. van 't W. bestemd was;

dat toch door niets ten processe gestaafd wordt het door den Krijgsraad als bewezen aangenomen feit dat beklaagde, toen hij getuige F. verzocht het oorspronkelijk op de doos geplakt adres door een ander adres te vervangen, zich daarbij als *lasthebber* van genoemden milicien-stukrijder heeft voorgedaan;

dat zelfs uitdrukkelijk het tegendeel blijkt uit de verklaring van getuige F. die bij zijn verhoor voor Officieren-Commissarissen dd. 12 December jl. (prod. M^a.) heeft opgegeven, dat hij op verzoek van beklaagde, *die zich als eigenaar van de doos voordeed*, het nieuwe adres op de doos heeft geplakt, en de doos aan W. te Tiel heeft verzonden;

dat bovendien niet alleen uit de voorzegde verklaring van getuige F. blijkt, dat beklaagde zich bij zijn tweede bezoek als eigenaar van de doos voordeed maar ook uit het adres, waarop door beklaagde eigenhandig geschreven was „Afzender de stukr. W. W.”;

dat beklaagde door voorzegde handelingen moet geacht worden zich de doos te hebben toegeëigend, hebbende hij eigenmachtig als heer en meester daarover beschikt en zich als eigenaar daarvan gedragen;

dat die toeïgening niet heeft plaats gehad door een der middelen bij artikel 326 van het Wetboek van Strafrecht omschreven en dat, daar beklaagde de bedoelde doos niet onder zich had op het oogmerk waarop de wederrechtelijke toeïgening plaats had, evenmin artikel 321 van dat Wetboek hier toepasselijk is;

dat echter naar Vertooners meening de gepleegde feiten vallen onder het begrip van diefstal, zooals dit bij artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht is omschreven;

dat ingevolge dit artikel voor het bestaan van dit misdrijf vereischt wordt:

1°. wegneming van eenig goed,

2°. dat dit goed aan een ander toebehoort,

3°. dat de wegneming heeft plaats gehad met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening;

dat, zooals boven reeds werd opgemerkt, toeëigening van eenig voorwerp bestaat in het eigenmachtig als heer en meester beschikken daarover, eene uitlegging van het woord „toeëigenen”, die geheel in overeenstemming is met die, welke bij de behandeling van artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht in de Tweede Kamer door den Minister Modderman aan dit woord werd gegeven, toen deze, nadat door een der leden bedenking was gemaakt tegen de keuze van dit woord in artikel 310, de gebezigde uitdrukking toelichtte met de woorden: „Toeëigenen is: zich als heer en meester gedragen voor hoe lang of kort dan ook”;

dat, waar, zooals boven reeds is aangetoond, beklagde als heer en meester over de doos, die zijn eigendom niet was, heeft beschikt, alleen nog te beslissen overblijft, of hij in den zin van artikel 310 dit voorwerp heeft weggenomen en dat ook die vraag niet anders dan bevestigend kan worden beantwoord;

dat wegneming van eenig voorwerp in strafrechtelijken zin aanwezig is, indien het voorwerp van de plaats waar het zich bevindt, naar eene andere plaats is overgebracht en wel in dier voege dat het aan de macht van den eigenaar of rechthebbende wordt onttrokken, zoodat deze de beschikking erover verliest;

dat, aangezien ingevolge art. 47 van het Wetboek van Strafrecht, niet alleen als dader van het feit wordt beschouwd, hij die het feit zelf pleegt, maar evenzeer hij die het feit *doet* plegen, en de beklagde dit laatste gedaan heeft door het adres van de ter verzending aan de weduwe W. te Kwadendam bestemde doos te doen vervangen door het adres van W. te Tiel en door dit voorwerp vervolgens door de firma van Gend & Loos te doen overbrengen naar de woning van laatstgenoemde te Tiel, beklagde moet geacht worden in strafrechtelijken zin „de dader” van het strafbare feit te zijn;

dat, vermits alleen zijn bewezen de feiten, zooals die oorspronkelijk aan den beklagde bij de tegen hem opgemaakte klacht waren ten laste gelegd, maar niet het hem ingevolge artikel 77 der Rechtspleging bij de Landmacht bij zijn verhoor van 8 November 1902 bovendien nog ten laste gelegde aannemen van eene valsche hoedanigheid ten einde met behulp daarvan getuige F. te bewegen de doos in plaats van naar Kwadendam naar Tiel te zenden, beklagde van dit punt van beschuldiging zal behooren te worden vrijgesproken;

verzocht en bij resolutie van den 16^{den} Januari 1903 verkregen hebben 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot nullité van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 27 en 310 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan diefstal en te dier

zake veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde na den 13^{en} December 1902 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier straf in mindering zal worden gebracht, met vrijspraak van den beklagde van het hem bij zijn verhoor van 8 November 1902 ten laste gelegde aannemen van een valsche hoedanigheid en verdere veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appèl gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ten eenre en, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima,

en

bedoelden stukrijder bij het 3e Regiment Veld-Artillerie, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, voor wien voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat het aan den beklagde ten laste gelegde geen strafbaar feit oplevert;

dat toch de opvatting van den Krijgsraad, als zoude beklagde een valsche hoedanigheid, n.l. dien van lasthebber van den milicien-stukrijder van 't W. hebben aangenomen, feitelijk geheel onjuist is; en de Advocaat-Fiscaal terecht overweegt, dat door niets ten processe gestaafd wordt het door den Krijgsraad als bewezen aangenomen feit, dat beklagde, toen hij getuige F. verzocht het oorspronkelijk op de doos geplakte adres door een ander adres te vervangen, zich daarbij als lasthebber van genoemden milicien-stukrijder heeft voorgedaan;

dat de ten laste gelegde feiten evenmin vallen onder het begrip „diefstal” van artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht;

dat toch, zoo al kan worden aangenomen, dat de beklagde door zijne handelingen eigenmachtig als heer en meester over het goed heeft beschikt, en op dien grond zou kunnen worden aangenomen dat hij zich het goed heeft toegeëigend, deze toeëigening in elk geval niet oplevert het misdrijf van diefstal;

dat immers „diefstal” wordt gepleegd door wegneming van eenig goed dat aan een ander toebehoort en zulks met het oogmerk om het zich wederrechtelijk toe te eigenen;

dat evenwel in casu geen wegneming is geschied;

dat de Advocaat-Fiscaal wel overweegt „dat wegneming van eenig voorwerp in strafrechtelijken zin aanwezig is, indien het voorwerp van de plaats, waar het zich bevindt, naar eene andere plaats is overgebracht en wel in dier voege, dat het aan de macht van den eigenaar of rechthebbende wordt onttrokken, zoodat deze de beschikking erover verliest,” maar het duidelijk is, dat in casu niet door den beklagde het voorwerp van de plaats waar het zich bevond, is overgebracht naar een andere plaats, daar de beklagde de doos met inhoud heeft aangetroffen en gelaten ten kantore van de firma van Gend & Loos;

dat nu aan de firma van Gend en Loos de doos met inhoud ter verzending (alzoó ter overbrenging naar eene andere plaats) was toevertrouwd, er van eene strafrechtelijke wegneming geen sprake kan zijn;

dat door den Advocaat-Fiscaal in zijn betoog een veel te uitgebreide beteekenis werd gegeven aan het begrip „doen plegen”, daar de bedoeling van den wetgever daarmede geen andere is geweest, dan het strafbaar stellen van hem, die iemand, welke zelf niet toerekenbaar is, gebruikt als middel tot het plegen van een strafbaar feit, welk geval zich in dezen niet voordoet (cf. Mr. D. Simons, Themis 1895, blz. 85, en Arrest van den Hoogen Raad 27 Juni 1898, Weekblad van het Recht n°. 7146);

dat de ten laste gelegde feiten derhalve niet vallen onder de strafwet;

en is geconcludeerd tot vrijspraak van den beklaagde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende dat aan beklaagde is ten laste gelegd:

dat hij te Bergen op Zoom in den avond van 10 October 1902, met het oogmerk om zich of een ander wederrechtelijk te bevoordeelen door het aannemen van een valsche hoedanigheid — die van lasthebber van den milicien J. van 't W., — J. F., volontair bij de firma van Gend en Loos, Colignon en Co., heeft bewogen om een kartonnen doos, inhoudende een portretlijst, voorstellende het symbool van „geloof, hoop en liefde”, af te geven en te verzenden aan een ander adres n.l. aan dat van L. A. W. te Tiel — dan waaraan die doos met inhoud door haren eigenaar, den milicien-stukrijder van 't W. vernoemd, was geadresseerd, n.l. aan de weduwe W. te Kwadendam;

Overwegende, dat beklaagde heeft opgegeven:

dat hij in den avond van 10 October 1902 met den milicien-stukrijder van 't W. te Bergen op Zoom bij van Gend en Loos is geweest om een aan van 't W. toebehoorend pakje, bevattende een portretlijst, voorstellende het symbool: „geloof, hoop en liefde,” aan te bieden ter verzending aan het adres van de weduwe W. te Kwadendam; dat hij het pakje aanbood en er voor geteekend heeft met den naam van van 't W., omdat het pakje van dezen was; dat de portretlijst was vervaardigd door een korporaal, die daarvoor van van 't W. f 2,— had gekregen; dat hij, na de bezorging, met van 't W. een glas bier heeft gedronken, toen aan dezen heeft gezegd, dat hij met een meisje uitging, maar inderdaad is teruggegaan naar het kantoor van van Gend en Loos en daar aan den klerk een nieuw adres heeft opgegeven, met verzoek het te plakken op de doos, die juist van te voren door van 't W. was bezorgd; dat hij toen een nieuw papier heeft geteekend met zijn eigen naam als afzender; dat het door hem gegeven

adres luidde: „aan den Heer L. A. W., op Zandwijk bij het Roomsche Kerkhof te Tiel, afgez. van den stukr. W. W.,” en hij dat herkent op de in beslag genomen doos, ten processe voorhanden; dat hij den 15^{den} October, tehuis komende, de doos met de portretlijst zag, aan zijn vader vertelde, dat die lijst wel f 3.— gekost had en hij toen van dezen f 1.50 heeft gekregen;

Overwegende, dat onder eede is verklaard door:

1°. J. van 't W.: dat hij, als milicien-stukrijder met beklaagde dienende, op 10 October 1902 in diens bijzijn bij van Gend en Loos te Bergen op Zoom heeft aangeboden, ter verzending aan het adres van de weduwe J. W., landbouwster te Kwadendam, welk adres hij zelf op de doos geplakt had, eene doos, waarin een portretlijst, voorstellende het symbool: „geloof, hoop en liefde,” welke hem in eigendom toekwam; dat beklaagde de doos aanbod, voorgevende den klerk van van Gend en Loos goed te kennen en dat zoodoende de verzending voorzichtiger zou plaats hebben, en dat beklaagde, die beter schrijft dan hij, het bewijs van verantwoordelijkheid met zijn — getuiges — naam als verzender heeft geteekend; dat hij daarna den beklaagde op een glas bier onthaald heeft en deze toen zeide, met een meisje uit te gaan; dat hij uit een brief van de weduwe W. vernam, dat de doos niet was aangekomen en op 16 October naar het kantoor van van Gend en Loos is gegaan en daar vernam, dat de doos door beklaagde aan het adres van W. te Tiel was verzonden;

2°. J. F.: dat hij, werkzaam op het kantoor van van Gend en Loos te Bergen op Zoom, in den avond van 10 October 1902 van een veld-artillerist, in houding en uiterlijk overeenkomende met beklaagde, vergezeld van een ander veld-artillerist, eene doos, ten processe als overtuigingsstuk voorhanden, aannam ter verzending aan de weduwe W. te Kwadendam in Zeeland, welk adres op de doos was geplakt; dat op beklaagdes zeggen, dat de doos breekbare waar bevatte, hij hem een bewijs van verantwoordelijkheid liet teekenen, hetgeen hij deed met den naam „van 't W.,” dat beide artilleristen toen weggingen maar ongeveer tien minuten daarna beklaagde alleen terugkwam, zeggende een verkeerd adres op de doos te hebben geplakt en een ander gaf, dat hij zeide het juiste te zijn, en hem verzocht dat op de doos te plakken ter vervanging van het eerste; dat dit nieuwe adres luidde: „aan den Heer L. A. W. op Zandwijk bij het Roomsche Kerkhof te Tiel, afzender de stukr. W. W.,” dat beklaagde een nieuw bewijs van verantwoordelijkheid teekende met den naam „W.,” en, door hem op dat verschil gewezen, zeide dat hij de vorige maal voor zijn kameraad had geteekend; dat hij nu dacht dat beklaagdes kameraad dezen het nieuwe adres gegeven had; dat beklaagde geen listige kunstgrepen heeft gebruikt om hem tot de verandering van het adres te bewegen, maar hij onmiddellijk voldeed aan beklaagdes daartoe strekkend verzoek;

Overwegende, dat de Krijgsraad door de vorenstaande bekentenis van beklaagde in verband met de verklaringen der getuigen ten onrechte als wettig en overtuigend bewezen heeft aangenomen, dat

beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan het hem ten laste gelegde strafbare feit, gelijk het in den aanhef dezer is omschreven en dienovereenkomstig bij het vonnis gequalificeerd als oplichting;

dat toch niet is gebleken, dat beklagde de verandering van het adres der doos heeft bewerkt door het aannemen van eene valsche hoedanigheid — die van lasthebber van getuige van 't W. — vermits zijne bekentenis daarvan niets inhoudt en de getuige F. ook niet verklaart, door zoodanige opgave van die hoedanigheid, tot de verzending onder een ander adres te zijn bewogen, maar alleen aan het slot van zijn verhoor van 12 December zegt: „toen beklagde mij, „zeide, dat hij de eerste maal voor zijn kameraad had geteekend, gaf „hij alzoo te kennen, dat die kameraad eigenaar was van de doos „en dat hij, beklagde, als lasthebber van zijn kameraad ten deze „optrad;” welke verklaring echter blijkbaar is eene meening van getuige F. bij redeneering opgemaakt, en dus niet als bewijs kan dienen, terwijl evenmin is gebleken, dat beklagde een der andere middelen, bij artikelen 326 Wetboek van Strafrecht opgenoemd, heeft aangewend om de doos in zijne macht te krijgen;

Overwegende, dat door beklagdes bekentenis in verband met de beëdigde verklaringen der getuigen wettig en overtuigend is bewezen, dat hij, met het oogmerk om zich die wederrechtelijk toe te eigenen, de ten processe voorhanden doos waarin een portretlijst, die hij wist dat toebehoorde aan den getuige van 't W. heeft doen overgaan uit het bezit van dien getuige — welk bezit voor dezen werd uitgeoefend door de firma van Gend en Loos om die doos te doen vervoeren naar de weduwe W. te Kwadendam — in zijn eigen bezit, voor hem uitgeoefend door dezelfde firma om die te vervoeren naar L. A. W. te Tiel;

dat hij, om dien overgang te bewerkstelligen, heeft gebruik gemaakt van de medewerking van getuige F., die het door hem verschatte nieuwe adres voor hem op de doos heeft geplakt, bij welke verrichting die getuige, hetzij door zijne onwetendheid, hetzij door de dwaling waarin hij tengevolge van beklagdes optreden was gebracht, handelde als werktuig in zijne hand zonder daarbij ook maar eenigszins te vermoeden, dat hij medewerkte tot eene strafbare handeling, alzoo zonder opzet, schuld of toerekenbaarheid;

dat de voormelde door beklagde met behulp van getuige F. bewerkstelligde overgang van het bezit der doos uit dat van van 't W. in het zijne oplevert de wegneming dier doos, zoodat zijne bewezen verklaarde handeling bevat alle elementen van het misdrijf van diefstal, voor welk feit hij als dader aansprakelijk is als hebbende het doen plegen;

Gezien de artikelen 310 en 27 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, den 13^{den} December 1902 door den Krijgs-

raad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, tegen beklaagde geweest;

En opnieuw recht doende:

Verklaart den beklaagde schuldig aan diefstal;

Veroordeelt hem tot gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

Bepaalt dat de tijd, door hem sedert 8 November 1902 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde straf in mindering zal worden gebracht;

Spreekt hem vrij van het hem ten laste gelegde aannemen van eene valsche hoedanigheid;

Verwijst hem in de kosten in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 20 Maart 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN,
C. J. G. DE BOOY en H. M. ENGELHARD.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal Mr. P. G. H. DOP.

Het op eens anders grond vangen van konijnen door middel van een stok of schop zonder vergunning van den eigenaar of rechthebbende is geen strafbaar feit, daar het niet valt onder het bereik van artikel 28 der Wet op de Jacht en Visscherij.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den waarnemenden Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij Resolutie van den 20sten Februari 1903 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis, door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's-Gravenhage, den 19^d n Januari 1903 gewezen in de zaak tegen A. en B., beiden huzaar bij het 3^e Regiment Huzaren en gerequireerden in persoon, bij welk vonnis, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9, 10 sub 14, en 11 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64), 2, 15, 28, 40 al. 1, 45 1^e lid, litt. C. en 2°. 5^e en 6^e lid, en 44 al. 2 der Wet van 13 Juni 1857 (Staatsblad n°. 87), 23, 34, 62 en 461 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, de beklagden zijn schuldig verklaard ieder aan het zonder daartoe gerechtigd te zijn loopen over eens anders grond, waarvan de toegang op eene voor hem zichtbare wijze door den rechthebbende is verboden, en veroordeeld ieder tot eene geldboete van vijftig centen, met bepaling dat die boeten ingeval van wanbetaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, zullen worden vervangen door hechtenis van een dag, ten aanzien van ieder hunner;

en de beklagde B. bovendien is schuldig verklaard, aan het

andermaal, zonder daartoe gerechtigd te zijn, loopen over eens anders grond, waarvan de toegang op eene voor hem zichtbare wijze door den rechthebbende is verboden en bovendien aan het dooden van konijnen, niet op eigen grond, zonder vergunning van den eigenaar of rechthebbende, zonder schriftelijk bewijs van dezen en buiten diens gezelschap, en deswege veroordeeld tot twee geldboeten, één van vijftig centen en één van een gulden, bij wanbetaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door hechtenis van één dag ten aanzien van elke boete, met verbeurdverklaring van de voormelde onwettig gevangen konijnen, en met bepaling dat, indien die konijnen niet worden uitgeleverd of de waarde daarvan ad een gulden niet wordt betaald binnen twee maanden na den dag waarop deze uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, de verbeurdverklaring zal worden vervangen door hechtenis van twee dagen; zijnde de beklagden daarbij wijders verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiscaal met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de navolgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden: dat de beklagden op den 28sten December 1902 te Loosduinen, ieder voor zich, hebben rondgelopen op de buitenplaats Oekenburgh, in eigendom en jachtregt toebehoorende aan S. J. van den B. te 's-Gravenhage, zonder vergunning en buiten tegenwoordigheid van den rechthebbende, terwijl de verschillende toegangen tot die buitenplaats door dezen op eene voor ieder zichtbare wijze waren verboden door borden met het opschrift „verboden te betreden, art. 461 van het Wetboek van Strafrecht, zonder daartoe gerechtigd te zijn”, en dat de beklagde B. bovendien op 1 Januari 1903 onder gelijke omstandigheden zich op voormelde plaats heeft bevonden, waarvan als voorzegd de toegang was verboden, en aldaar buiten tegenwoordigheid van den eigenaar of rechthebbende konijnen heeft gedood;

dat die feiten door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend zijn bewezen en, wat de overtreding van artikel 461 van het Wetboek van Strafrecht betreft, naar behooren gequalificeerd;

dat, naar aanleiding van de bestaande onzekerheid omtrent de wijze, waarop de beklagde B. in het bezit was gekomen van de vier konijnen, die op 1 Januari j.l. door den onbezoldigden Rijksveldwachter J. K. in zijn bezit zijn bevonden, door Vertooner een verzoek aan den Hoofdcommissaris van politie te Amsterdam, waar deze beklagde destijds in garnizoen was, is gericht om genoemden beklagde nader te doen hooren, omtrent de wijze waarop hij zich van de konijnen had meester gemaakt en dat, blijkens het van dit verhoor opgemaakt en bij de processtukken aanwezig proces-verbaal dd. 12 Februari j.l., n°. 70, die beklagde is blijven volharden bij zijne

voor den Krijgsraad gedane opgave dat hij de konijnen met een stok heeft doodgeslagen;

dat mitsdien niet bewezen is dat beklagde B. zich aan het feit heeft schuldig gemaakt bij artikel 28 der Wet van 13 Juni 1857 (Staatsblad n°. 87) strafbaar gesteld, zoodat het vonnis a quo, voor zooveel de schuldigverklaring en veroordeeling van dezen beklagde ter zake van het dooden van konijnen betreft, zal behooren te worden te niet gedaan;

dat de aan de beklagden opgelegde geldboeten met vervangende hechtenis in juiste verhouding staan tot de door hem gepleegde overtredingen;

Verzocht en bij Resolutie van den 10^{den} Maart 1903 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot correctie van het vonnis alleen voor zooveel de gedaagde B. daarbij is schuldig verklaard en veroordeeld wegens het dooden van konijnen niet op eigen grond, zonder vergunning van den eigenaar of rechthebbende, zonder schriftelijk bewijs van dezen en buiten diens gezelschap en dat alsnog, met tenietdoening van het vonnis voor zooveel de beklagde B. daarbij is schuldig verklaard aan de overtreding van het dooden van konijnen niet op eigen grond, zonder vergunning van den eigenaar of rechthebbende, zonder schriftelijk bewijs van dezen en buiten diens gezelschap en deswege is veroordeeld tot betaling eener geldboete van een gulden, bij wanbetaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd te vervangen door hechtenis van een dag, en de uitgesproken verbeurdverklaring van de onwettig gevangen konijnen, met bepaling dat, indien die konijnen niet worden uitgeleverd of de waarde daarvan ad een gulden niet wordt betaald binnen twee maanden na den dag, waarop de uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, de verbeurdverklaring zal worden vervangen door hechtenis van twee dagen, met weglating der aanhaling van de artikelen 2, 15, 28, 40 al. 1, 45 1^e lid, Litt. C en 2°. 5^e, 6^e lid, 44 al. 2 der Wet van 13 Juni 1857 (Staatsblad n°. 87) en 34 van het Wetboek van Strafrecht, en met aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, die gedaagde van die overtreding zal worden vrijgesproken, met instandhouding overigens van het vonnis, ook wat de schuldigverklaring en de veroordeeling van den gedaagde A. betreft, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve ter eenre

en

bedoelde beklagde huzaren, gedaagden in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege de gedaagden ter rolle gedaan,

dat zij zich refereeren aan de dispositie van den Hove en afstand doen van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve, mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat aan de beide beklagden is ten laste gelegd, dat zij op 28 December 1902 te Loosduinen, ieder voor zich, hebben rondgelopen op de buitenplaats Ockenburgh, in eigendom en jachtrecht toebehoorende aan S. J. van den B. te 's-Gravenhage, zonder vergunning en buiten tegenwoordigheid van den rechthebbende, terwijl de verschillende toegangen tot die buitenplaats door dezen op eene voor ieder zichtbare wijze waren verboden door borden met het opschrift: „verboden te betreden, artikel 461 van het Wetboek van Strafrecht, zonder daartoe gerechtigd te zijn”;

aan den beklagde B. bovendien, dat hij op 1 Januari 1903:

1°. onder gelijke omstandigheden als op 28 December 1902 zich op voormelde buitenplaats heeft bevonden, waarvan als voorzeggd de toegang was verboden;

2°. op voormelde buitenplaats buiten tegenwoordigheid en zonder vergunning van den eigenaar of rechthebbende konijnen heeft gedood;

Overwegende, dat de Krijgsraad, bij vonnis van 19 Januari 1903 te recht het aan de beide beklagden ten laste gelegde feit en het bovendien aan den beklagde B. in de eerste plaats ten laste gelegde feit wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, en ieder der beklagden deswege terecht heeft schuldig verklaard aan „zonder daartoe gerechtigd te zijn loopen over eens anders grond, „waarvan de toegang op eene voor hem bijkbare wijze door den „rechthebbende is verboden”, de beklagde B. bovendien aan „zonder „daartoe gerechtigd te zijn loopen over eens anders grond waarvan „de toegang op eene voor hem bijkbare wijze door den rechthebbende is verboden”;

Overwegende, dat de straf, door den Krijgsraad aan den beklagde A. opgelegd ter zake van bovengemelde door dezen begane overtreding (geldboete van vijftig cents, ingeval van niet-betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door hechtenis van een dag) en de straffen door den Krijgsraad aan den beklagde B. opgelegd ter zake van bovengemelde door dezen begane twee overtredingen (twee geldboeten van vijftig cents, ingeval van niet-betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd te vervangen door hechtenis van een dag voor iedere boete) in juiste verhouding staan tot het strafbare feit waaraan de beklagde A. en tot de strafbare feiten waaraan de beklagde B. zich heeft schuldig gemaakt;

Overwegende echter, dat de Krijgsraad ten onrechte den beklagde B. ter zake van het aan dezen bovendien in de tweede plaats ten laste gelegde feit heeft schuldig verklaard aan „het dooden van

konijnen niet op eigen grond zonder vergunning van den eigenaar of rechthebbende, zonder schriftelijke bewijs van dezen en buiten diens gezelschap" en deswege veroordeeld tot eene boete van een gulden, ingeval van niet betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door hechtenis van een dag, met verbeurdverklaring van de onwettig gevangen konijnen, met bepaling dat indien die konijnen niet worden uitgeleverd of de waarde daarvan, door den Krijgsraad geschat op een gulden, niet wordt betaald binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, de verbeurdverklaring zal worden vervangen door hechtenis van twee dagen;

Overwegende, dat de beklaagde B. omtrent dat aan hem bovendien in de tweede plaats ten laste gelegde feit heeft bekend, dat hij op 1 Januari 1903 onder de gemeente Loosduinen, toen hij liep over de zeekering, die afgepaald was op grond, toebehoorende aan een ander, aan wien weet hij niet, vier konijnen met een stok heeft doodgeslagen, zonder dat hij daartoe vergunning had bekomen, welke hij heeft medegenomen ten einde ze tehuis op te eten;

Overwegende, dat omtrent dat aan den beklaagde B. bovendien in de tweede plaats ten laste gelegde feit de te Monster wonende onbezoldigde Rijksveldwachter J. K. in een op zijn ambtseed opgemaakt proces-verbaal, dat aan den beklaagde is voorgehouden, heeft verklaard, dat hij in den voormiddag van 1 Januari 1903 op de onder de gemeente Loosduinen gelegen buitenplaats Ockenburgh, waarvan de eigendom en het jachtrecht toebehooren aan S. J. van den B. te 's-Gravenhage, twee personen heen en weder heeft zien loopen, van welke de één was voorzien van een schop, de ander van konijnen; dat die twee personen op zijne nadering op de vlucht zijn gegaan; dat het hem is gelukt één van die personen in te halen en wel den persoon van den tweeden beklaagde B., die desgevraagd heeft verklaard niet voorzien te zijn van een schriftelijk bewijs van vergunning van den eigenaar of rechthebbende om daar te mogen loopen en die in het bezit was van eenige konijnen;

Overwegende, dat, daargelaten of wettig bewezen is dat de beklaagde B. de konijnen, die de onbezoldigde Rijksveldwachter J. K. op de buitenplaats Ockenburgh in het bezit van den beklaagde heeft gezien, op die buitenplaats met een stok heeft doodgeslagen, zulks toch in geen geval een strafbaar feit is;

Overwegende toch, dat het vangen van konijnen (die tot het schadelijk gedierte behooren) op eens anders grond zonder vergunning van den eigenaar of rechthebbende alleen dan een strafbaar feit is, wanneer het plaats heeft door één der middelen, vermeld in artikel 28 der Wet op de jacht en visscherij, namelijk door middel van fretten en buidels of door uitgraven of delven, zijnde niet gebleken, dat de beklaagde B. de konijnen, die de onbezoldigde Rijksveldwachter J. K. in zijn bezit heeft gezien, door één van de gemelde middelen heeft gevangen;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen, met weglating van de aangehaalde artikelen van de Wet op de jacht en visscherij en van het aangehaalde artikel 34 van het Wetboek van Strafrecht, en met bijvoeging van artikel 181 van de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's-Gravenhage, den 19^{den} Januari 1903 in de zaak tegen A. en B. geweest, voor zooveel de beklaagde B. daarbij is schuldig verklaard aan „het dooden van konijnen niet op eigen grond, zonder vergunning van den eigenaar of rechthebbende, zonder schriftelijk bewijs van dezen en buiten diens gezelschap” en deswege is veroordeeld tot eene boete van een gulden, ingeval van niet-betaling binnen twee maanden na den dag waarop de uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door hechtenis van een dag, met verbeurdverklaring van de onwettig gevangen konijnen, met bepaling dat, indien die konijnen niet worden uitgeleverd of de waarde daarvan, door den Krijgsraad geschat op een gulden, niet wordt betaald binnen twee maanden na den dag waarop de uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, de verbeurdverklaring zal worden vervangen door hechtenis van twee dagen;

Spreekt den beklaagde B. vrij van het aan hem ten laste gelegde feit, op 1 Januari 1903 op de onder de gemeente Loosduinen gelegen buitenplaats Ockenburgh waarvan de eigendom en het jachtrecht toebehooren aan S. J. van den B. te 's-Gravenhage, konijnen te hebben gedood buiten tegenwoordigheid en zonder vergunning van den eigenaar of rechthebbende;

Houdt overigens het vonnis in stand, onder andere wat betreft de veroordeeling van de beklaagden A. en B. ieder tot een geldboete van vijftig cents, ingeval van niet-betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door hechtenis van één dag, ieder ter zake van „zonder daartoe gerechtigd te zijn loopen over eens anders grond, waarvan de toegang op eene voor hem blijbare wijze door den rechthebbende is verboden” en de veroordeeling van bekl. B. daarenboven tot eene geldboete van vijftig cents, ingeval van niet-betaling binnen twee maanden na den dag waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door hechtenis van een dag ter zake van „zonder daartoe gerechtigd te zijn loopen over eens anders grond waarvan de toegang op eene voor hem blijbare wijze door den rechthebbende is verboden”;

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 12 Juni 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOUY EN
H. M. ENGELHARD.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal: Mr. P. G. H. DOP.

Verdediger: Mr. ED. PHILIPS, te Amsterdam.

Opruïing door verspreiding van een opruïend geschrift.

Is de militaire rechter in casu onbevoegd om van deze zaak kennis te nemen, op grond dat het verspreide geschrift is gesteld door twee niet-militairen? — Neen.

Houdt de bevoegdheid van den militairen rechter om van een zaak kennis te nemen op door het eindigen van het dienstverband van den beklagde? — Neen.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

een reserve-korporaal bij het 1° Regiment Infanterie, gedetineerd te Haarlem, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, gewezen den 3^{den} April 1903, met aanhaling van de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 13 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 27, 44, 84 en 132 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64), 6 der Wet van 2 Mei 1897 (Staatsblad n°. 119) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan het door een ambtenaar verspreiden van een geschrift, waarin tot eenig strafbaar feit wordt opgeruid, met het oogmerk om aan den opruïenden inhoud rechtvaardigheid te geven, bij het begaan van welk feit hij gebruik heeft gemaakt van de gelegenheid hem door zijn ambt geschonken, en veroordeeld tot acht maanden gevangenisstraf, met degradatie tot den stand van soldaat, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenis-

straf van 3 April 1903 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, dat beklaagde in den avond van 21 Februari 1903 in de Infanteriekazerne in het fort „Erfprins” te den Helder, in uniform gekleed, in de soldaten-cantine en op de soldaten-kamer van de 2^e compagnie in gemelde kazerne, alsmede in de cantine der Vesting-Artillerie in gemeld fort, met het oogmerk om aan den opruienden inhoud rechtvaardigheid te geven, heeft verspreid een gedrukt geschrift waarin de militairen worden opgeruid om zich solidair te toonen met de stakende arbeiders, hetgeen door bedoelde militairen niet kon worden gedaan dan door het opzettelijk weigeren de orders van degenen die boven hen gesteld zijn te gehoorzamen of na te komen, welk feit is strafbaar gesteld bij artikel 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, bij het begaan van vorenomschreven strafbaar feit gebruik makende van de gelegenheid om zich binnen bedoelde kazerne en fort te bewegen, hem door zijn ambt als reserve-korporaal geschonken;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat, zoo al moet worden aangenomen, dat verspreiding van een opruiend geschrift door appellant heeft plaats gevonden, de Militaire Rechter in deze onbevoegd is tot kennisneming dezer zaak: immers het bewuste manifest is gesteld door twee niet-militairen, welke alzoo opzettelijk middelen hebben verschafte tot het plegen van het ten laste gelegde delict;

dat bovendien op 4 Mei 1903 het dienstverband van appellant is geëindigd, hetwelk op 5 Mei 1897 is ingegaan voor den tijd van zes jaren, en alzoo ook op dezen grond thans appellant niet meer onder militaire jurisdictie staat;

dat appellant betwist, dat het verspreide manifest opruiende strekking heeft;

dat hijzelf dan ook met die verspreiding volstrekt geen bedoeling tot opruiing gehad heeft doch alleen wenschte op te wekken tot moreelen en financieelen steun aan de stakende arbeiders en hunne gezinnen ;

en is geconcludeerd dat het den Hove behage, te niet doende het vonnis waarvan appèl, te verklaren, dat de Militaire Rechter is onbevoegd om van de onderhavige zaak kennis te nemen, subsidiair, voor het geval het Hof zich *wel* bevoegd mocht verklaren daarvan kennis te nemen, alsdan den appellant vrij te spreken van het hem ten laste gelegde,

en

den waarnemenden Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 10^{den} April

1903 geautoriseerd om dit appèl r. o. voor den Auditeur-Militair in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gehoord de pleidooien;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan, beschuldigd:

dat hij in den avond van den 21sten Februari 1903 in de Infanteriekazerne in het fort „Erfprins” te den Helder, in uniform gekleed, in de soldaten-cantine en op de soldaten-kamer van de tweede compagnie in genoemde kazerne, alsmede in de cantine der Vesting-Artillerie in gemeld fort, met het oogmerk om aan den opruienden inhoud ruchtbaarheid te geven, heeft verspreid een gedrukt geschrift, waarin de militairen worden opgeruid om zich solidair te toonen met stakende arbeiders, hetgeen door bedoelde militairen niet kon worden gedaan dan door het opzettelijk weigeren, de orders van degenen die boven hen gesteld zijn te gehoorzamen of na te komen, welk feit is strafbaar gesteld bij artikel 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande — bij het begaan van voren — omschreven strafbaar feit gebruik makende van de gelegenheid om zich in bovenbedoelde kazerne en fort te bewegen, hem door zijn ambt geschonken;

Overwegende, dat beklaagde, bij het vonnis van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, aan het hem ten laste gelegde schuldig verklaard, in hooger beroep zich heeft beroepen op de onbevoegdheid van den militairen rechter om van zijne zaak kennis te nemen en verder heeft betwist, dat het door hem verspreide stuk eene opruiende strekking heeft;

Overwegende, dat appellant zijn beroep op de onbevoegdheid van den militairen rechter grondt:

1°. op de omstandigheid dat het stuk, waarvan hem de verspreiding is ten laste gelegd, is gesteld door twee niet-militairen, die opzettelijk middelen hebben verschaft tot het plegen van het ten laste gelegde misdrijf, en

2°. op het feit dat op den 4^{den} Mei 1903 het dienstverband, voor den duur van zes jaren, voor hem ingegaan op 5 Mei 1897, is geëindigd;

Overwegende ten aanzien van den eersten grond:

dat appellant bij zijn nader verhoor voor het Hof heeft opgegeven: dat hij de biljetten, waarvan hem de verspreiding wordt ten laste gelegd, den 19^{den} Februari 1903 heeft ontvangen van een burger, den heer V. te den Helder, die hem mededeelde ze te hebben ontvangen van A. K. te Amsterdam, bij gelegenheid dat hij aldaar moest wezen; dat hij, op het zeggen van V. dat de biljetten geen opruiend karakter hadden, er geen bezwaar in vond te vragen er eenige te mogen

hebben om ze, ingeval hij er niets opruiends in vond, te verspreiden; dat de ten verzoeken van appellant voor het Hof gehoorde A. K., zonder beroep, wonende te Amsterdam, onder eede heeft verklaard:

dat een manifest als dat ten processe voorhanden, waarvan de verspreiding aan appellant is ten laste gelegd, door hem is geschreven en met hem door v. W. ondertekend; dat hij het daarna heeft doen drukken en ongeveer driehonderd exemplaren heeft gezonden aan V., een burger, te den Helder, nadat hij dezen vooraf gevraagd had, of hij dat manifest kon opnemen in het Weekblad „het Anker”, in welk geval hij hem niet zoovele exemplaren behoefde te zenden; dat V. hem daarop heeft geantwoord, dat hij ze wel wilde verspreiden en hij ze toen aan hem heeft verzonden;

Overwegende, dat uit deze verklaring, in verband met de namen, voorkomende onder het geschrift waarvan de verspreiding aan appellant is ten laste gelegd, en met de opgave van appellant, wel blijkt, dat niet appellant maar dat K. dat geschrift heeft gesteld en doen drukken en dat appellant de door hem verspreide exemplaren heeft verkregen van V., welke beide personen niet zijn onderworpen aan de rechtsmacht van den militairen rechter, maar dat daaruit niet volgt, dat hij de verspreiding van dat geschrift heeft gepleegd gemeenschappelijk met de genoemde personen en ook niet, dat hij in eenig door hem gepleegd commun delict is betrokken;

Overwegende toch, dat niet is gebleken, dat de verspreiding van het aangehaalde geschrift aan een der beide genoemde personen is ten laste gelegd of dat een van hen deswege in rechten is betrokken, terwijl het aan den appellant ten laste gelegde uitsluitend betreft handelingen door hem als zelfstandig dader gepleegd, tusschen welke handelingen en die van genoemde personen ten aanzien van het aangehaalde geschrift niet is gebleken van zoodanig verband, dat daardoor appellant kon gezegd worden betrokken te zijn in eenige door die personen ondernomen verspreiding van het bedoelde geschrift, te minder daar appellant bij het aanvragen en ontvangen der door hem later verspreide geschriften nog niet tot de verspreiding besloten had en hij zijn besluit daaromtrent afhankelijk maakte van zijn — na lezing ervan — te vestigen oordeel over het al dan niet opruiende van den inhoud;

Overwegende ten aanzien van den tweeden grond:

dat aan appellant is ten laste gelegd, dat hij de handelingen, waarvoor hij terecht staat, heeft gepleegd gekleed in uniform van reserve-korporaal bij het 1ste Regiment Infanterie;

dat hij — blijkens het ten processe aanwezige uittreksel uit het stamboek van dat Regiment — daarbij is overgenomen den 2^{den} Juli 1899 na bevorens bij het 4^e en het 3^e Regiment gediend te hebben, bij welk laatste hij den 21sten December 1896 vrijwillig is geëngageerd als adspirant-vaandrig bij het reserve-kader der Infanterie voor den tijd van zes jaren, te rekenen van den datum van zijne opkomst in werkelijken dienst tot eerste-oefening, welke opkomst heeft plaats gehad den 5^{den} Mei 1897;

dat derhalve tijdens het plegen van het ten laste gelegde feit — 21 Februari 1903 — de tijd van zijn verplichten dienst niet was verstreken en hij — in uniform gekleed, komende van den door hem gevolgden sergeants-cursus — krachtens artikel 6 der Wet van 2 Mei 1897 (Staatsblad n°. 119) dezelfde rechten en plichten had en aan dezelfde wetten, besluiten en voorschriften onderworpen was als het overige bij de Landmacht dienend personeel, zoodat hij wegens zijne voormelde handeling onderworpen was aan de rechtsmacht van den militairen rechter en deze bevoegd blijft te oordeelen over de toen door hem gepleegde feiten ook nadat de tijd van het voor hem geldend dienstverband is verstreken;

Overwegende, dat mitsdien ten onrechte door appellant is beweerd dat de Krijgsraad en het Hof onbevoegd zouden zijn om over zijn persoon en zijne zaak te oordeelen;

Overwegende, ten aanzien der hoofdzaak:

dat de Krijgsraad terecht heeft aangenomen, dat door de wettige bewijsmiddelen in het vonnis breedvoerig weergegeven, wettig en overtuigend is bewezen, dat beklagde het gedrukte blaadje — waarvan een exemplaar ten processe voorhanden — ten tijde en plaatse in het vonnis omschreven in verscheidene exemplaren heeft verspreid, met het oogmerk om daaraan ruchtbaarheid te geven;

Overwegende, dat de inhoud van dit blaadje luidt als volgt:

„Aan de Militairen!

„Kamaraden!

„Achter ons ligt een tijd van beroering. Alsof het land in gevaar „was gebracht door een buitenlandschen vijand, werden de soldaten „van land en Zee bij elkander getrommeld om onder de leuze rust „en vrede, de hoofdstad te verontrusten.

„Wat toch was het geval? De arbeiders, betrokken bij de haven- „bedrijven waren het langer moede, de overeenkomst, door hunne „organisatie met hen gesloten, niet te zien erkend door de heeren „patroons. Gevolg hiervan was, dat hun strijd om hooger loon en „betere levensvoorwaarden niets meer konden baten.

„En wij arbeiders-kinderen weten toch, dat de toestanden onzer „ouders niet van dien aard zijn, dat het langer zoo kan blijven, wij „weten toch, dat door die toestanden onze opvoeding heeft geleden, „dat ons onderwijs treurig was, onze kleeding soms schamel. Het is „lang niet onmogelijk dat sommigen zelfs oogenblikken hebben gekend, „dat moeder de laatste snede brood onder ons verdeelde om zelf „honger te lijden.

„Misschien, neen zeker! begrepen wij toen niet die tranen in hare „oogen, en dachten wij in kinderzin niet aan de zware zorgen onzer „ouders, maar thans? Thans beseffen wij toch dat onze ouders vol- „komen het recht hebben om verbetering te vragen.

„Dat zij de hun ten dienste staande middelen daarvoor aanwenden is zeker hun goed recht.

„Ook de militairen hebben hunne vakverenigingen en zij die daar

„lid van worden doen dat ook om verbetering in hunne toestanden
„te brengen.

„Door de woordbreuk der werkgevers, bleef den arbeider maar
„een middel over, de staking. De havenarbeiders lagen het werk
„neer, andere arbeiders werden in den strijd medegesleept, ze moesten
„staken, wilden zij hun kameraden den strijd niet bemoeilijken; ten
„slotte staakte te Amsterdam het gansche spoorweg-personeel uit
„louter solidariteit, toen aan eenige hunner werd bevolen, goederen-
„wagens, door onderkruipers geladen, te rangeeren. Op 31 Januari
„lag te Amsterdam het geheele transportbedrijf zoowel voor personen
„als goederen stil.

„Doordrongen van den ernst van den toestand, van verantwoordelijk-
„heidsbesef vervuld, gedroegen de arbeiders zich kalm en waardig.
„De bestuurders maanden hen ten sterkste daartoe aan, geen geweld-
„daad werd verricht, niets van het materiaal beschadigd, geen enkel
„geval van rustverstoring vond plaats.

„De verschillende stakingen eindigden spoedig met de overwinning
„der arbeiders. En toch gaat de regeering door, talrijke militairen
„in de hoofdstad bijeen te brengen, om zoogenaamd rust en vrede
„te handhaven.

„Regimenten van hier en daar, oorlogschepen van overal werden
„in allerijl ontboden, soldaten en matrozen moesten met geladen
„geweren of patronen in de tassen politiewacht betrekken.

„Zoude het wonder geweest zijn kameraden, wanneer een conflict
„ware uitgebroken, toen de arbeiders hunne eigen kinderen tot de
„tanden toe gewapend tegenover hen zagen, om hunne gangen te
„bespieden? Zij moesten wel gelooven, dat onze oogen door leugen-
„achtige berichten waren beneveld voor het goede recht onzer stakende
„klassegenooten.

„Met bewonderenswaardige zelfbeheersching hebben de arbeiders
„echter elke aanleiding tot optreding der militaire macht vermeden,
„en daaraan is het te danken dat geen druppel bloed vergoten werd.

„Eere den mannen en vrouwen, die zulke groote zelfbeheersching
„hebben getoond!

„Wat hebben die militairen echter zelve gevoeld?

„Hebben zij het uur hunner geboorte vervloekt? Hebben de vrij-
„willigers onder hen het uur verwenscht dat zij in dienst zijn getreden?
„Wanneer wij nagaan dat de meeste militairen zich op zeer jeugdigen
„leeftijd tot den dienst verbinden, zonder ook maar in het minst de
„verantwoordelijkheid van zulk een daad te gevoelen, dan veronder-
„stellen wij, dat velen thans den dag betreuren, dat zij tot het leger
„toetraden. Zeker hadden zij nooit gedacht, nog eenmaal tot de
„tanden gewapend, als vijanden tegenover hun eigen klasse te staan.

„Haten en liefhebben zijn dingen, die men niet op kommando kan
„oproepen, al doet de militaire tucht 't mogelijke dat aan de soldaten
„en matrozen te leeren. Opgesloten in kazernes of aan boord van
„oorlogschepen, leiden zij zulk een afgesloten leven, ontwennen zij

„zoozeer aan de maatschappij, dat dikwerf het medeleven met
„hun eigen klasse ophoudt.

„De marine-schepelingen gaven dezer dagen de regeering een
„prachtig bewijs, dat zij 't onuitgesproken bevel: „Haat de arbeiders!”
„niet opvolgden. Zij drukte dat uit in deze motie, die zoo duidelijk
„deed zien, dat bloed kruipt waar het niet gaan kan, dat arbeiders-
„kinderen de arbeiders liefhebben:

„De vergaderingen van mindere marine-schepelingen, ge-
„organiseerd in hunne respectievelijke vakvereenigingen, ver-
„gaderd op Zaterdag 7 en Zondagavond 8 Februari in café
„„de Hoop”, de Ruijterkade;

„gehoord de besprekingen van die avonden; in aanmerking
„nemende, dat zij zich beschouwen als arbeiderskinderen en
„hunne bonden, zelf strijdende voor lotsverbetering, een deel
„uitmaken der Nederlandsche arbeidersbeweging;
„besluit:

„zich solidair te verklaren met de arbeiders en daarmede bij een
„eventueel gewelddadig optreden terdege rekening te houden.””

„Kameraden wat gebeurt er thans? Elke staking van beteekenis
„is geeindigd, elk voorwendsel om de militairen onder verzwaaard
„dienst doen en onaangename omstandigheden op enkele plaatsen
„samen te trekken, daardoor verdwenen. Nochtans gaat de regeering
„door de militairen bij elkander te houden, steeds meer troepen en
„schepen laat men aanrukken alsof 't geen geld kost. En niet te-
„vreden met de daardoor minder sterk bezette garnizoenen heeft men
„'t middel gevonden daarin verandering te brengen.

„Men roept eenige lichtingen miliciens — 15000 jongen mannen —
„bijeën, om de kazernes weer te bevolken, die men eerst onnodig
„heeft ontvolkt, om zeer waarschijnlijk in geestdoodenden kazernedienst
„te moeten toezien dat uw werk door anderen wordt opgenomen en
„dat gij broodeloos wordt gemaakt.

„De schade door de staking ontstaan wordt moedwillig vergroot,
„men rukt de miliciens uit hunne werkkring en vraagt niet of kommer
„en zorg, soms honger overblijft.

„In plaats van vertrouwen te stellen in de arbeiders die toch zoo
„kalm optraden, handelt de regeering alsof een burgeroorlog is te
„verwachten.

„Vertrouwende op het verdere beleid der arbeiders en gerustgesteld
„door woorden als b.v. het Manifest der afd. Haarlem van den Bond
„van Miliciens en Oud-Miliciens bevatte, gelooven wij dat onze
„soldaten, matrozen en miliciens zich niet door 't overvloedig schenken
„van „oude snik” zullen laten verleiden om die moeielijke oogeblikken,
„die groote zorgen en andere euvelen, die gevolg zijn van de handel-
„wijze der regeering, aan de arbeiders te wijten. Genoemd manifest
„geeft zoo goed onze eigene vragen weder, dat we 't hier even afdrukken.

„Kameraden! Het bestuur van bovengenoemden bond
„vertrouwt dat gij, zoo gij tot de oproeping behoort, Uwen

„plicht zult kennen. Bedenkt dat onder de arbeiders die
 „aanstonds voor hunne rechten op zullen treden, een vader,
 „broeder of andere familieleden kunnen zijn! Bedenkt dat
 „Uwe mede-arbeiders in dezen strijd op U rekenen. Wij
 „hopen, dat dit vertrouwen niet wordt beschaamd.
 „Toont U solidair en waakt! Vertrouwt op Uwe Besturen.”
 „Ook wij wenschen U zoo gaarne toe te roepen:
 „Weest waakzaam en solidair.
 „Bewaart uwe kalmte, bedenkt wie gij zijt, dat is wat ons
 „past in deze ernstige tijden.

„M. v. W. secr.

„Bond van Miliciens en Oud-Miliciens
 „afd. Amsterdam.

„A. K., ex-marinematroos.”

Overwegende, dat bij het vonnis terecht is beslist dat de inhoud van het door beklagde verspreid geschrift is opruiend;

dat immers daarin gedachten worden geuit, in staat en berekend om de lezers tot wie het gericht is, de militairen, aan te zetten tot een strafbaar feit: het weigeren om aan de orders, hun door hun meerderen te geven, te gehoorzamen;

dat dit feit wel niet met zoovele woorden in het stukje wordt genoemd, maar dat de samenhang daarvan in zijn geheel geen andere strekking heeft dan de militairen daartoe aan te zetten voor het geval zij als zoodanig geroepen mochten worden bij een eventueel gewelddadig optreden;

dat toch het stukje begint met een overzicht der staking van 31 Januari ll. te Amsterdam in het transportbedrijf en der daarop gevolgde stakingen, die door de arbeiders waren aangegrepen als eenig hun overblijvend middel tegen de woordbreuk der werkgevers, waarna het wijst op het bijeenbrengen van militairen in de hoofdstad, op de zelfbeheersching daarbij door de arbeiders betoond en dan de vraag stelt: wat die militairen zelven wel gevoeld hebben, of zij het uur hunner geboorte vervloekt en het uur waarop zij vrijwillig dienst namen verwenscht hebben, waarop geantwoord wordt: dat velen hunner zeker den dag betreuren waarop zij tot het leger toetraden en dat „zij zeker nooit gedacht hadden nog eenmaal tot de tanden „gewapend als vijanden tegenover hun eigen klasse te staan”;

dat er dan op wordt gewezen dat haten en liefhebben dingen zijn die men niet op kommando kan oproepen, al doet de militaire tucht het mogelijke dat aan soldaten en matrozen te leeren, ten blijke waarvan wordt aangehaald eene motie, onlangs door de marine-schepelingen aangenomen, waarbij de vergaderingen besloten zich solidair te verklaren met de arbeiders en daarmede bij eventueel gewelddadig optreden ter dege rekening te houden;

waarna er op wordt gewezen, dat elke staking van beteekenis is geëindigd en elk voorwendsel om militairen samen te trekken daardoor verdwenen is, dat men toch doorgaat met het oproepen van miliciens, waardoor de schade, door de staking ontstaan moedwillig

wordt vergroot, de miliciens uit hun werkkring worden gerukt en niet wordt gevraagd of kommer en zorg, soms honger overblijft, en dat de regeering in plaats van vertrouwen te stellen in de arbeiders, die toch zoo kalm optraden, handelt alsof een burgeroorlog is te verwachten; waarop als slotsom van het in het geschrift voorafgaande betoog, aan de militairen wordt aangeraden en zij worden aangespoord om zich solidair te verklaren met de arbeiders;

dat — welke beteekenis men ook aan dat woord „solidair” kunne hechten — het in het geheele beloop van het stukje geen andere beteekenis kan hebben dan dat de militairen bij mogelijk gewelddadig optreden der arbeiders de partij van dezen moeten kiezen;

dat in anderen zin niet zijn te verklaren de uitdrukkingen „zich „solidair te verklaren met de arbeiders en daarmee bij een eventueel „gewelddadig optreden terdege rekening te houden”;

dat met name niet opgaat appellants verklaring van het begrip „solidariteit” als zou daarmee alleen bedoeld zijn het gevoelen van sympathie, het steunen op geoorloofde wijze en het zich onthouden van noodeloos hard optreden, vermits men daardoor bij gewelddadig optreden zeker niet gezegd kan worden „ter dege rekening te houden” met de verklaring van solidariteit;

dat vooral de in het slot van het stuk overgenomen oproep aangeeft, dat daarin niet wordt aangespoord tot het koesteren van sympathie of het steunen met geoorloofde middelen, maar dat daar het vertrouwen wordt uitgesproken, dat de militairen hun plicht zullen kennen en dat als die plicht wordt voorgesteld, te bedenken, dat onder de arbeiders, die aanstonds voor hunne rechten zullen optreden, een vader, broeder of andere familieleden kunnen zijn, en te bedenken dan hunne medearbeiders in dezen strijd op hen rekenen, waarna ten slotte de hoop wordt uitgesproken, dat dat vertrouwen niet zal worden beschaamd;

dat immers het bij een strijd niet mogelijk is, dat een der strijdende partijen op de andere kan rekenen in den zin als even te voren aangegeven zonder dat die andere haren plicht verzaakt, hoedanige plichtsverzaking in den strijd door een militair op de gronden in de aansporing aangegeven, moet opleveren het uitdrukkelijk weigeren of opzettelijk nalaten de orders tot den strijd door de meerderen gegeven, te gehoorzamen of na te komen, misdrijf strafbaar gesteld bij artikel 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande;

Overwegende, dat beklagde wijders heeft opgegeven, dat hij in het door hem verspreide geschrift niets opruiends heeft gezien en door het uitblijven van gerechtelijke vervolging der schrijvers versterkt is in de meening, dat het niets van opruienden aard behelst;

dat echter deze verdediging niet opgaat, daar hij als ontwikkeld man — bezitter van de akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer — en tevens als militair niet anders kon dan de duidelijke strekking der woorden van het geschrift bevroeden, gelijk hij dan ook bij zijn verhoor voor het Hof ten eenenmale in gebreke is gebleven voor

de laatstelijk aangehaalde woorden eene andere aannemelijke verklaring aan te geven;

dat niet met appellant kan worden aangenomen, dat hij bij de verspreiding van het geschrift enkel beoogde den militairen een anderen kijk te geven op de gebeurtenissen van den dag dan dien, welken hij veronderstelde dat zij hadden, maar dat inderdaad zijn oogmerk was door de verspreiding te bewerken dat de militairen zouden doen wat hun in het geschrift wordt aangeraden, d. i. zich solidair toonen met de arbeiders hetgeen zij in de aangegeven omstandigheden niet anders zouden kunnen doen dan door den hun door de wet opgelegden plicht te schenden;

dat derhalve de verspreiding van het geschrift door beklaagde is geschied met het oogmerk om aan den opruienden inhoud ruchtbaarheid te geven;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht, op grond der wettige bewijsmiddelen in het vonnis weergegeven, heeft aangenomen, dat beklaagde bij het begaan van het bewezen feit heeft gebruik gemaakt van de gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken;

Overwegende, dat de feiten, waaraan beklaagde is schuldig bevonden, zijn van ernstigen aard, daar hij heeft misbruik gemaakt van de gelegenheid, hem als militair geschonken, om het opruiende geschrift te verspreiden onder de soldaten, bij wie het, als afkomstig van een gegradueerde, lichtelijk meer ingang zou vinden dan wanneer het hun door een ander werd ter hand gesteld;

dat om die reden terecht bij het vonnis is beslist, dat beklaagde ter zake van het door hem gepleegde feit ongeschikt is om den graad van onderofficier te behouden;

dat echter beklaagdes niet ongunstig gedrag in den dienst aanleiding geeft den duur der hem opgelegde gevangenisstraf eenigszins te verminderen en het wenschelijk is den tijd der voorloopige hechtenis geheel in mindering te brengen van de op te leggen straf;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verwerpt het beroep van den appellant op de onbevoegdheid van den militairen rechter;

Verbetert het vonnis, den 3^{den} April 1903 door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, tegen beklaagde gewezen, alleen voor zooveel betreft den duur der daarbij opgelegde gevangenisstraf, en den tijd van toerekening der voorloopige hechtenis;

Bepaalt den duur der gevangenisstraf op zes maanden;

Bepaalt, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging dezer uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde straf in mindering zal worden gebracht sedert 22 Maart 1903;

Houdt overigens het vonnis in stand;

De kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 8 Juli 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, R. P. VERSPIJCK, Mr.
W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en H. M. ENGELHARD.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal: Mr. P. G. H. DOP.

Verdediger: Mr. Dr. J. E. MILLARD.

Verduistering, gepleegd door een militair, die oppassersdiensten verricht ten behoeve van het achtergebleven huisgezin van een overgeplaatst officier, is niet strafbaar volgens artikel 322 doch volgens artikel 321 van het Wetboek van Strafrecht.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den waarnemenden Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij Resolutie van den 11^{den} Juli 1903 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis, door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's-Gravenhage, den 4^{den} Juni 1903 gewezen in de zaak tegen een milicien-plaatsvervanger-stukrijder bij het 2e Regiment Veld-Artillerie, gedetineerd te 's-Gravenhage, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64), 117 der Wet van 19 Augustus 1861 (Staatsblad n°. 72), zooals deze is gewijzigd en aangevuld laatstelijk bij de Wet van 24 Juni 1901 (Staatsblad n°. 159), 321, 322 en 27 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan verduistering, gepleegd door iemand, die het goed uithoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft, en veroordeeld tot vier maanden gevangenisstraf, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met bepaling dat de tijd, na zijne arrestatie op den 27ste Mei 1903 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf, alsmede

verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiscaal met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de navolgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden: dat beklagde op den 13^{den} Mei 1903 te 's-Gravenhage, als oppasser in dienst van Kolonel G. D. en van diens dochter Jonkvrouwe E. C. G. D., ten einde eene rekening van f 8.50 te betalen, een bankbiljet van f 60 heeft ontvangen en van het, na betaling dier rekening, terugontvangen geld, althans de som van f 1.50 opzettelijk wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

dat deze feiten, zoomede beklagdes schuld daaraan, door de in het vonnis vermelde bewijsmiddelen wettig en overtuigend zijn bewezen;

dat echter de aan deze feiten gegeven qualificatie, met toepassing van artikel 322 van het Wetboek van Strafrecht, Vertooner minder juist voorkomt;

dat toch voor de toepassing van dit artikel een eerste vereischte is, dat de dader verduistering heeft gepleegd van goed, dat hij uithoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking of van zijn beroep, of tegen geldelijke vergoeding onder zich had;

dat de beide laatstgenoemde gevallen hier niet van toepassing kunnen worden geacht;

dat, volgens de verklaring van Jonkvrouwe E. C. G. D. (prod. N.), beklagde gedurende 14 dagen als hulpoppasser in dienst was bij haren vader, den Kolonel Jhr. G. D., die — zooals getuige, ingevolge het door den rechercheur van politie te 's-Gravenhage H. F. van G., opgemaakt proces-verbaal, dd. 16 Mei 1903, 4^e Afd., n°. 8 B. L., aan dien ambtenaar heeft verklaard — was overgeplaatst naar Breda en zijn oppasser naar dat garnizoen had medegenomen;

dat de dienst als oppasser van bereden officieren, voor zoover Vertooner bekend is, niet bij eenige reglementaire bepaling is omschreven, doch in artikel 220 van het Reglement op den Inwendigen dienst der Veld- en Rijdende-Artillerie alleen de bepaling voorkomt, dat de oppassers in geen geval in het openbaar zoodanige bijzondere diensten mogen verrichten, die met het aanzien van den militairen stand niet zijn overeen te brengen;

dat, afgescheiden van de vraag, of beklagde, die tengevolge van de overplaatsing van den Kolonel G. D. uit den aard der zaak door de familieleden van dien hoofdofficier uitsluitend tot huisdiensten kon worden gebezigd, in dit geval als oppasser in den zin van artikel 219 van bovengemeld Reglement op den Inwendigen dienst kan worden beschouwd, de opdracht hem door Jonkvrouwe G. D. door tusschenkomst van de dienstbode A. M. van K. verstrekt, om eene rekening van eene door de firma L. L. & Co. te 's-Gravenhage aan genoemde freule geleverde witzijden blouse te betalen, naar Vertooners meening niet kan worden aangemerkt als eene verrichting, aan zijne persoonlijke dienstbetrekking verbonden;

dat derhalve op de door beklagde gepleegde feiten artikel 321 van het Wetboek van Strafrecht behoort te worden toegepast, en de

door den Krijgsraad aan die feiten gegeven qualificatie zal behooren te worden verbeterd;

dat de opgelegde straf Vertoonster voorkomt in juiste verhouding tot de graviteit van het gepleegde misdrijf te staan en aan dezen beklagde ter zake daarvan in verband met zijn zeer ongunstig gedrag in den dienst, terecht het recht is ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen;

Verzocht en bij resolutie van den 19^{den} Juni 1903 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot correctie van het vonnis alleen voor zooveel de aan het gepleegde feit gegeven qualificatie betreft en dat de gedaagde alsnog, met tenietdoening van het vonnis voor zooveel de gedaagde daarbij is schuldig verklaard aan verduistering, gepleegd door iemand, die het goed uithoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft en met weglating der aanhaling van artikel 322 van het Wetboek van Strafrecht, zal worden schuldig verklaard aan verduistering, met instandhouding overigens van het vonnis, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ten cenre, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima tevens verweerder à minima

en

genoemden milicien-plaatsvervanger-stukrijder, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, voor wien, voor antwoord in appel en eisch à minima bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat beklagde de juistheid van het vonnis a quo betwist;

dat hij persisteert bij zijne uiteenzetting der daadzaken, zooals in het proces-verbaal van zijn verhoor te lezen is;

dat hij echter in dat verhoor alleen heeft bekend, dat hij de *f* 1.50, het overschot van het geldelijk bedrag, dat hem door den winkelier L. was ter hand gesteld, had verbruikt gedurende de dagen, dat hij in de duinen te Scheveningen had rondgedwaald, maar geenszins had bekend, dat hij zich die gelden had toegëeigend, dus met de bedoeling om die som voor zich te behouden;

dat buitengewone omstandigheden (n.l. vrees voor straf naar aanleiding van het verliezen der twee bankbiljetten à *f* 25) hem noopten zich niet naar het huis van den Kolonel G. D. te begeven en in de duinen rond te dwalen;

dat hij wel is waar die som van *f* 1.50 met ander eigen geld tot het koopen van eten had aangewend, maar dat hij beslist voornemens was, dat geldelijk bedrag later aan de rechthebbende te overhandigen;

dat het aan de rechthebbende immers geheel onverschillig was, of zij juist die bewuste muntstukken ten bedrage van *f* 1.50, die de winkelier beklagde ter hand had gesteld, terugontving, dan wel dat geldelijk bedrag in andere muntstukken ontving;

dat uit het niet terstond ter hand stellen door den lasthebber aan

den lastgever van zeker aan dezen verschuldigd bedrag geenszins volgt het opzet dat bedrag te verduisteren, vooral niet wanneer het bedrag zoo luttel is dat terugbetaling steeds mogelijk is;

dat er des te minder reden voor beklagde kon bestaan om dit bedrag van *f* 1.50 te verduisteren, daar hij wist, dat hijzelf van de rechthebbende eene belooning voor bewezen diensten als oppasser te wachten had, welke belooning hij uit den aard der zaak niet zou ontvangen wanneer hij dit misdrijf beging;

dat hij bij verschillende officieren als oppasser is werkzaam geweest en hem telkens geldsommen werden toevertrouwd, zonder dat hij ooit van eenige oneerlijkheid is beticht of daaraan zich heeft schuldig gemaakt;

dat hij derhalve ontkent, dat hij in den zin der Strafwet eenig goed aan een ander toebehoorende zich heeft toegeëigend en beweert, dat het hem ten laste gelegde geenszins bewezen is;

dat in geen geval het betalen der rekening aan den winkelier L. kan worden beschouwd als eene daad aan zijne persoonlijke dienstbetrekking verbonden;

en is geconcludeerd, dat het den Hove behage, beklagde van het hem ten laste gelegde vrij te spreken;

subsidiair, het vonnis a quo te niet te doen wat betreft de qualificatie van het ten laste gelegde feit.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat aan den beklagde is ten laste gelegd: dat hij op den 13^{den} Mei 1903 te 's-Gravenhage als oppasser in dienst van Kolonel G. D., van diens dochter, Jonkvrouwe E. C. G. D., ten einde eene rekening van *f* 8.50 te betalen, een bankbiljet van *f* 60 ontving en van het na betaling dier rekening terugontvangen geld althans de som van *f* 1.50 opzettelijk wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

Overwegende, dat door beklagdes bekentenis in verband met de verklaringen der getuigen E. C. G. D., A. M. van K., en A. L., waarvan de zakelijke inhoud in het vonnis is weergegeven, wettig en overtuigend is bewezen, dat beklagde op den 13^{den} Mei 1903 door tusschenkomst van de tweede getuige, van de eerste getuige heeft ontvangen eer bankbiljet van zestig gulden en daarmee de ten processe voorhanden rekening ten bedrage van *f* 8.50 te betalen bij de firma L. L. & Co. te 's-Gravenhage; dat hij zulks gedaan heeft, bij dien winkelier terug heeft ontvangen *f* 1.50 aan geld en *f* 50.— in twee bankbiljetten van *f* 25.—; dat hij van dat ontvangen bedrag niets heeft teruggebracht en de *f* 1.50 heeft verteerd;

Overwegende, dat beklagdes opgaaf dat hij de twee bankbiljetten van *f* 25 in den zak van zijn buis heeft gestoken en die op onbekende wijze is kwijtgeraakt, niet is weerlegd of betwist en dientengevolge de aanklacht is beperkt tot het zich toeëigenen van de *f* 1.50, die hij in geld heeft terugontvangen;

Overwegende, dat beklaagde heeft bekend dat geld te hebben ver- teerd en het derhalve is bewezen, dat hij het zich heeft toegeëigend, terwijl hij daartoe niet gerechtigd was;

dat toch de vrees voor straf, die hem — volgens zijne bewering — weerhield zich naar het huis van den Kolonel G. D. te begeven, niet rechtvaardigde de toeëigening van het geld dat hij enkel had ontvangen om het over te brengen, terwijl het vooruitzicht, dat hij van de familie G. D. geld zou ontvangen ter vergoeding voor bewezen huis- diensten, hem niet bevoegd maakte om het ontvangen geld tot zich en temen en als het zijne te gebruiken;

Overwegende, dat bij het vonnis ten onrechte is aangenomen, dat beklaagde het door hem terugontvangen geld uithoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich had, vermits uit de verklaring der eerstgenoemde getuige blijkt, dat de Kolonel G. D. op 13 Mei 1903 te Breda en niet te 's-Gravenhage woonde en in garnizoen was, weshalve beklaagde niet als oppasser bij hem in dienst kon wezen en de aan het misdrijf bij het vonnis gegeven qualificatie behoort te worden gewijzigd;

Overwegende, dat in verband daarmee de aan beklaagde opgelegde straf behoort te worden verminderd en dat er geen voldoende termen zijn om hem het recht te ontzeggen om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen met weglating van artikel 322 van het Wetboek van Strafrecht en van de artikelen 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191);

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, den 4^{den} Juni 1903 door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's-Gravenhage, tegen beklaagde gegeven, voor zooveel daarbij als wettig en over- tuigend bewezen is aangenomen, dat beklaagde het geld van Jonk- vrouwe E. C. G. D. heeft ontvangen als oppasser in dienst van haren vader, den Kolonel G. D., en voor zooveel hij daarbij is schuldig verklaard aan verduistering, gepleegd door iemand, die het goed uit- hoofde van zijne persoonlijke dienstbetrekking onder zich heeft en hem daarbij het recht is ontzegt om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen;

En in zooverre opnieuw recht doende:

Verklaard wettig en overtuigend bewezen:

dat beklaagde op 13 Mei 1903 te 's-Gravenhage, van Jonkvrouw E. C. G. D. ontvangen hebbende een bankbiljet van zestig gulden ten einde eene rekening van f 8.50 te betalen, van het na betaling dier rekening terugontvangen geld de som van f 1.50 opzettelijk wederrechtelijk zich heeft toegeëigend;

Verklaart hem schuldig aan verduistering;

Veroordeelt hem tot gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden;

Houdt overigens het vonnis in stand, ook wat betreft de toerekening der voorloopige hechtenis sedert 27 Mei 1903;

De kosten in hooger beroep te dragen door den Staat.

ZEEKRIJGSRAAD

aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord.

Vonnis van 11 Augustus 1903.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof bij Resolutie
dd. 18 Augustus 1903.

President: Kapitein ter Zee H. G. J. WOLTERBEEK.

Leden: Officier van Gezondheid 1e kl. J. G. DETMERS, Luitenants
ter zee 2e kl. O. BENDER, Jhr. J. C. A. VAN DER WIJCK, A. SERET,
W. J. JANSSENS, en Tweede-Luitenant der Mariniers R. G. A. SCHREINER.

Fungeerend-Fiscaal: Officier van Administratie 1e kl. C. FLAES.

Fungeerend-Secretaris: id. 2e kl. M. MEINESZ.

Een deserteur, die zich als zoodanig heeft aangemeld bij een militaire wacht, kan niet meer gearresteerd worden door een hem vervolgend politiedienaar.

Verzet, onder deze omstandigheden tegen dien politiedienaar gepleegd, is geen wederspanningheid, als zijnde de politiebeambte niet in de rechtmatige uitoefening zijner functie.

Vrijspraak van belediging van dien politiebeambte omdat deze niet in de rechtmatige uitoefening zijner bediening was en ook geen klacht tot vervolging wegens eenvoudige belediging had ingediend.

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den Fungeerenden Fiskaal, eischer ambtshalve op en jegens een marinier, gedetineerd aan boord van gemelden bodem:

Gezien de schriftelijke voordracht tot vrijspraak van den Fungeerenden Fiskaal, mitsgaders de verdere processale stukken door denzelfden onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende, dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken:

dat de gedetineerde, laatstelijk dienende als marinier 3e klasse, aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, thans gedetineerd aan boord van dezen bodem, zich den 1sten April 1898 vrijwillig voor

den tijd van acht jaren bij het Korps Mariniers heeft verbonden en dat hem de krijgsmartikelen zijn voorgelezen;

dat hij voor den Zeekrijgsraad terecht staat, beschuldigd van de feiten:

1^e. dat hij op den 9^{den} Juli 1903 in de Oostbatterij te den Helder, zich met geweld en bedreiging met geweld heeft verzet tegen zijne arrestatie door de agenten van politie te den Helder, tevens onbezoldigde Rijksveldwachters W. H. en J. N., door de kettingen, waarmede die agenten hem wilden boeien, vast te grijpen en daaraan te rukken, onder het toevoegen der woorden: „Ik zal je aan het mes rijgen,” en tevens den agent van politie, tevens onbezoldigd Rijksveldwachter M. E. te hebben bedreigd: „nog wel eens met hem te zullen afrekenen”, althans iets van gelijke strekking;

2^e. dat hij de genoemde agenten ten tijde en plaatse voormeld, heeft toegevoegd de woorden: „ploerten, zakkenrollers”, zijnde die agenten, die hem, daar hij achtergebleven was van permissie, om die reden op signalement wilden arresteren, in de rechtmatige uitoefening hunner bediening;

dat de beklaagde ontkent zich tegen zijne arrestatie te hebben verzet, zeggende: „ik weet niet dat ik het gedaan heb”, en opgeeft:

dat hij Zondag, 19 Juli j.l., 's morgens om 6 uur aan boord van de Holland moest terug zijn, maar zich verslapen had en toen maar besloot dien Zondag aan den wal te blijven, wat hij deed; dat hij 's middags om 2 uur voorbij de politiepost op het Molenplein komende, een agent van politie uit het bureau zag komen, die hem riep, waarop hij zeide: „Ik kom niet”, en wegliep, verder den Helder in, gevolgd door dien agent; dat hij daarop verschillende straten is doorgelopen, tot hij buiten de stad was, en hij zag, dat die agent hem, gezeten op een fiets, vervolgde; dat hij toen den Zeedijk is opgegaan, een klein eindje met de tram is meegereden, maar daarvan afsprong, toen die vervolgende agent den machinist van de tram floot om te stoppen, en hij vervolgens den dijk affliep, en zich meldde bij den korporaal van de wacht aan de Oostbatterij;

dat even later die agent daar in de wacht binnenkwam en zeide: „Kom, we zullen even rusten, en dan ga je met me mee”, waarop hij antwoorde: „Nee, ik ga niet mee, ik heb me hier gemeld en ben arrestant van den korporaal”, en dat die agent daarop zeide: „je gaat toch mee”;

dat vervolgens een sergeant is gekomen, die zeide niet te weten wat te doen, maar die besloot dat te vragen en iemand daartoe wegzond; dat er toen reeds eenige andere agenten waren gekomen, die zeiden: „Dat kan ons niet schelen, hij gaat mede, wij nemen de verantwoordelijkheid op ons”, en er toen twee agenten met boeien op hem toekwamen; dat hij die boeien greep en zeide: „Ik ga niet mee, ik wil eerst wachten tot die man van zijne boodschap terug is, als er geoordeeld is, dat ik mee moet, zal ik het doen, anders blijf ik hier in arrest”;

dat daarop een van de agenten hem bij de keel greep en hem

achterover gooide op de brits, waarop hij, beklaagde, de boeien losliet om die hand van de keel af te trekken, waarop zij hem hebben geboeid:

dat hij toen driftig was en zich wel herinnert toen het een of ander te hebben gezegd, maar niet weet welke woorden hij gebruikt heeft, maar zelf opgeeft nog al ruw in zijne uitdrukkingen te zijn;

dat hij toen medegegaan is naar het politiebureau, waar hij later door manschappen van de Holland is gehaald en hij bij het verlaten van het bureau, verschillende hem toebehoorende voorwerpen terugkreeg, behalve zijn mes, dat die agenten hebben gehouden, maar hij niet weet wanneer die voorwerpen uit zijne zakken zijn gehaald, hoewel hij vermoedt, dat dit in de Oostbatterij is geschied;

dat hij niet onder den invloed van sterken drank was; dat die agenten hem niet medegedeeld hebben, dat er een signalement van hem aan den wal was; dat hij niet weet of die agenten hem gevraagd hebben gewillig mede te gaan; dat zij dadelijk met de boeien op hem afkwamen; dat hij maar een paar minuten in de Oostbatterij was geweest, vóór de eerste agent daar kwam; dat het misschien wel mogelijk is, dat hij die agenten heeft bedreigd, ze aan het mes te rijgen, of later met hen af te rekenen, maar dat hij dat niet weet omdat hij driftig was, evenmin als hij weet scheldwoorden gebruikt te hebben en dat hij niet eens wist, een mes bij zich te hebben;

dat de navolgende onder eede gehoorde getuigen hebben verklaard:

1^e. M. E., agent van politie te den Helder:

dat hij den 19^{den} Juli j.l. den beklaagde, van wien hij wist, dat er een signalement aan den wal was, 's middags omstreeks 2 uur langs de politiepost op het Molenplein zag loopen en hij dezen aanriep bij hem te komen; dat beklaagde toen hard wegliep, zeggende: „Ik moet niets van jou hebben”, en getuige hem een eindje achterna ging, vervolgens een fiets huurde en gedurende drie kwartier hem achtervolgde; dat beklaagde, die zag, dat hij toch niet ontkomen kon, de Oostbatterij invluchtte, eenige meters voor hem uit, en getuige daar ook binnenging, die hem daarop toeriep zich gemeld te hebben bij den korporaal van de wacht; dat getuige daarop zeide, dat die tijd voor hem voorbij was, en beklaagde zijn arrestant was, waarop de korporaal niets zeide; dat even later er een sergeant aankwam, aan wien getuige mededeelde, dat beklaagde rechtens zijn arrestant was, dat zijn melden in de wacht hem niets gaf en dat hij dit alleen maar deed om zijne arrestatie door de politie te voorkomen; dat vervolgens de sergeant zeide, het aan den majoor te zullen vragen, daartoe ook een boodschap wegzond, maar dat onder-tusschen de agenten N. en H. binnenkwamen, waarop de sergeant hen hun gang liet gaan, zeggende: „De verantwoording is voor U”;

dat zij, agenten, daarop den beklaagde wilden boeien en met de kettingen op hem afkwamen, waarop deze de kettingen vastgreep, zeggende dat hij niet geboeid wilde worden; dat de agenten hem toen bij de polsen grepen, waarop beklaagde de boeien losliet, nogmaals zeggende: „Ik wil niet geboeid worden,” en hij tegelijkertijd

eene beweging met zijn rechterarm naar zijn mes maakte, uitroepende: „Ik zal je aan mijn mes rijgen”; dat getuige vervolgens den beklaagde bij de keel pakte, hem achterover drukte en hem met hulp van de anderen boeide;

dat zij vervolgens beklaagde fouilleerden en daarbij diens knipmes uit zijn zak haalden, waarbij hij hen uitschold o.m. voor „ploerten en zakkenrollers”, en speciaal tegen hem, getuige, zeide: „Als wij elkaar nog eens onder vier oogen zien, dan kan jij op mij rekenen, want dan ga je er aan,” waarop beklaagde medegenomen is naar het bureau;

dat getuige vroeger al eens een steek met een mes van beklaagde heeft gehad, zoodat hij wist, dat het een hoogst gevaarlijk mensch was; dat beklaagde niet onder den invloed van sterken drank was, oorspronkelijk niet mee wilde, maar dat getuige hem mededeelde in zijn recht te zijn, en dat recht grondt op het ten processe aanwezige door den Commissaris van politie gewaarmerkte dagrapport der politie te den Helder, van den 21sten April 1903;

2^e. J. N., agent van politie te den Helder:

dat hij den 19^{den} Juli j.l. omstreeks 2 uur in de Oostbatterij kwam, waar zijne collega's H. en E. een marinier, die daar gevluht was, om aan zijne arrestatie te ontkomen, wilden medenemen: dat die marinier bleek te zijn de beklaagde, van wien hij wist dat er een signalement aan den wal was, en dat zij toen met hun drieën hem hebben gearresteerd;

dat zij hem daartoe wilden boeien, omdat beklaagde bij de politie als zeer gevaarlijk bekend staat, maar dat hij zich daartegen verzette, door de boeikettingen waarmede H. en E. op hem afkwamen vast te grijpen; dat beklaagde daarbij zittende op de brits kwam en zij agenten, doorgingen met te trachten hem te boeien, waarbij hij zeide: „Ik wil niet geboeid worden”, en: „Dan zal ik je aan het mes rijgen”, waarbij hij met de rechterhand eene beweging maakte, alsof hij zijn mes zocht; dat getuige hem bij de polsen pakte om zijne collega's gelegenheid te geven, hem te boeien en E. hem bij de keel greep om verder verzet tegen te gaan; dat beklaagde toen tegen E. riep: „Onthoud jij je dag” of iets anders, tenminste hij dreigde E. later op eene minder aangename manier te ontmoeten; dat zij, agenten, vóór de batterij te verlaten, beklaagde fouilleerden, waarbij hij hen uitschold voor „dieven, ploerten, zakkenrollers,” en zij toen bij hem vonden o.a. een model knipmes, en hij met hen is medegegaan naar het politiebureau, vanwaar hij door een patrouille van de Holland is gehaald;

dat de sergeant van de wacht, zoolang hij, getuige, daar geweest is, geene bezwaren heeft gemaakt den beklaagde mede te geven, en dat hij, getuige, zijn recht om beklaagde in de wacht te arresteren, grondt op een ingekomen schrijven van een der Marine-autoriteiten aan den Commissaris van politie te den Helder, hier nader te noemen;

3^e. A. v. d. S., korporaal der Pantserfort-Artillerie te den Helder:

dat hij den 19^{den} Juli j.l. commandant van de wacht was aan de

Oostbatterij te den Helder, toen omstreeks 3 uur de beklaagde daar bij hem binnenkwam en zeide: „Korporaal, ik kom me bij je melden”; dat hij, getuige, tegen dien marinier zeide: „Ga daar maar zoolang op die brits zitten” en hij de sleutel van de politiekamer wilde halen, toen de agent E. binnenkwam en naast beklaagde ging zitten, tegen hem, getuige, zeggende: „Ik neem dien man mede”; dat hij, getuige, antwoordde: „Dat dit niet klopte met zijne consignes en hij den man niet meekreeg”; dat er nogal een volksoploop was, de sergeant van de week binnenkwam, en even later successievelijk ook eenige agenten, waaronder H. en de brigadier v. O.; dat getuige aan den sergeant M. rapporteerde, hoe de zaak in elkaar zat; dat de sergeant eerst den marinier niet mee wilde geven, maar dat de brigadier sprak van een zeker stuk dat op het politiebureau was en beklaagde ten slotte aan de politie is medegegeven onder verantwoordelijkheid van den brigadier;

dat beklaagde ondertusschen nog steeds op de brits zat, van getuige een glas water kreeg, maar niet met de politie meewilde, zeggende, dat hij zich al bij hem had gemeld; dat de agenten toen op beklaagde afkwamen om hem te boeien, waarbij E. aan zijn rechterkant stond, H. links, en een aan getuige onbekende agent, tegenover hem;

dat zij den beklaagde achterover drukten en E. hem bij de keel greep, zoodat beklaagde met zijn rug op de brits kwam te liggen, met de rechterhand onder den rug, zoodat hij die niet kon bewegen en dat de linkerhand door H. werd geboeid; dat E. hem nogal stevig bij de keel had, waarop beklaagde riep: „Laat me los, anders zal ik je met mijn mes” terwijl hij tevens met de geboeide hand eene beweging maakte, alsof hij naar een mes zocht; dat, terwijl hij daar lag, vastgehouden door die agenten, de brigadier v. O. hem visiteerde en o.a. een knipmes uit zijn zak haalde, en dat, toen hij gefouilleerd was, hij eerst niet mee wilde, maar door de politie van de brits werd overeind gezet; dat de brigadier v. O. beklaagde waarschuwde kalm te zijn, waarop beklaagde zich gewillig liet boeien en met de politie medeging, dat getuige niet gezien heeft of beklaagde aan de kettingen heeft gerukt of daaraan gegrepen, maar hem alleen de geboeide linkerhand heeft zien schudden toen E. hem bij de keel had en hij over dat mes sprak; dat hij den beklaagde geene scheldwoorden heeft hooren bezigen, maar wel weet dat hij tegen E. heeft gezegd, „dat is alleen om de drie gulden, maar die krijg je toch niet, omdat ik me bij den korporaal gemeld heb,” waarop E. riep: „Ja, mannetje, maak je maar niet bezorgd, die drie gulden staan allang vast” terwijl E. bij het verlaten van de kazerne, toen H. en v. O. beklaagde tot kalmte aanmaanden, heeft gezegd: „Laat hij zich maar verzetten, de gevolgen zijn toch voor hem,” en ten slotte, dat zijne consignes voor schepelingen van de Marine, die zich komen melden, alleen betrekking hebben op deserteurs;

4^e. P. J. M., sergeant der Pantserfort-Artillerie te den Helder, wiens

getuigenis in hoofdzaak geheel gelijkloidend is met die van den vorigen getuige:

dat hij gehoord heeft, dat de beklaagde, toen E. hem bij de keel had, riep: „Past er op hoor, want ik trek een mes; het is jullie „nergens anders om te doen, dan om de drie gulden,” waarop E. antwoordde: „die heb ik al te pakken”;

dat na het visiteeren, de agenten beklaagde wilden boeien, waartegen beklaagde zich nu wilde verzetten, maar op aanraden van de agenten v. O. en H. om zich kalm te houden, zich gewillig liet boeien, terwijl de agent E. nog tegen v. O. en H. zeide: „Ben jullie „gek, moet je die kerel nog tot kalmte aanmanen, laat hij zich maar „verzetten, hij moet zelf de gevolgen maar dragen, hij moet zelf maar „weten wat hij wil;”

dat hij, getuige, niet gehoord heeft, dat beklaagde scheldwoorden heeft gebruikt, noch gezien heeft, dat hij aan de kettingen heeft gerukt of daaraan gegrepen, of hem tegen E. dreigementen heeft hooren bezigen, terwijl hij ten slotte de meening is toegedaan, dat het optreden van den agent E. zeer incorrect was, want dat deze, in plaats van beklaagde te kalmeeren, hem integendeel opwond;

dat verder ten processe aanwezig is, een afschrift van het dagrapport van de Politie der gemeente den Helder, d.d. 21 April 1903, geteekend door den Commandant der wacht G. v. O. en voor „gezien” geteekend door den Commissaris van politie te Helder, luidende:

„Geseind van het Wachtschip: Namens den Commandant wordt „aan de politie bekend gemaakt, dat gesignaleerde schepelingen, die „zich bij onder-officieren of aan wachthuizen melden, om zodoende „uit handen der politie te blijven, niet beschouwd zullen worden, „dat ze daardoor de politie zijn ontkomen, en bevel zal worden „gegeven dat schepelingen, die door de politie achtervolgd worden „en zich bij onderofficieren of aan wachthuizen melden, aan de „politie moeten worden afgegeven.”

Overwegende, dat mitsdien wettig en overtuigend is bewezen:

a. door de opgave van beklaagde, bevestigd door de beëdigde verklaringen van de getuigen E. en N., dat hij op den 19^{den} Januari 1903, in de Oostbatterij te den Helder omstreeks drie uur in den namiddag de kettingen, waarmede de agenten H. en N. hem wilden boeien, heeft vastgegrepen;

b. door de beëdigde verklaringen van de getuigen E., N., v. d. S., en M., in hun onderling verband en samenhang beschouwd, dat beklaagde de genoemde agenten, benevens de agent van politie H., ten tijde en plaatse voornoemd, heeft gedreigd, hen aan het mes te zullen rijgen of zijn mes te zullen trekken;

c. door de beëdigde verklaringen van de getuigen E. en N., in hun onderling verband en samenhang beschouwd, dat de beklaagde ten tijde en plaatse voornoemd, gemelde getuige E. heeft gedreigd: „nog wel eens met hem te zullen afrekenen,” althans eene bedreiging van soortgelijke strekking te hebben geuit;

d. door de beëdigde verklaringen van de getuigen E. en N., dat

beklaagde ten tijde en plaatse voornoemd, meergenoemde agenten heeft toegevoegd de woorden: „ploerten en zakkenrollers”;

Overwegende, dat om bovenstaande feiten evenwel te kunnen qualificeeren als:

1^e. wederspanningheid,

2^e. eenvoudige beleediging, een ambtenaar aangedaan, gedurende of ter zake van de rechtmatige uitoefening zijner bediening”,

zooals in de oorspronkelijke telastelegging is omschreven, zou moeten worden bewezen, dat de bovengenoemde agenten, ten tijde en plaatse voornoemd, waren in de rechtmatige uitoefening hunner bediening, welke omstandigheid echter ontbreekt;

dat toch op het oogenblik, dat de beklagde zich meldde, bij den korporaal van de wacht aan de Oostbatterij te den Helder, voor hem eindigde de toestand van „op straat zijn”, als hebbende hij zich gemeld bij een officieel persoon, die door zijne positie van wachtcommandant gemachtigd en verplicht was, om beklagde in bewaring te nemen en later naar boord te doen brengen;

dat tengevolge daarvan ook verviel de reden van bestaan van het signalement van beklagde, zoodat deze, toen de agent van politie E. in de Oostbatterij aankwam, niet meer gesignaleerd was, maar zich bevond in de macht der militaire autoriteiten, en dus zijne aanhouding door de politie totaal overbodig en zelfs niet meer mogelijk was;

dat de politie, aan wie was medegedeeld door den korporaal v. d. S., dat beklagde diens arrestant was, op dat moment haar recht verloren had om dezen aan te houden, en de agenten dus niet gezegd kunnen worden te zijn geweest in de rechtmatige uitoefening hunner bediening;

Overwegende, dat wel is waar de politie, om de rechtmatige uitoefening harer bediening aan te toonen, zich beroept op den inhoud van het aangehaalde en ten processe aanwezige dagrapport van den 21sten April 1903, maar dat dit stuk in rechte geheel waardeloos is, zijnde het een opgeschreven telephoonbericht, waaraan elke waarmaking ontbreekt, maar dat, zelfs ware het eene volkomen in den vorm gegeven machtiging van een militaire autoriteit, zulk eene machtiging op geen wettigen grondslag zoude steunen;

Overwegende, dat, waar dus het bewijs niet is geleverd, dat de agenten van politie N., E. en H. waren in rechtmatige uitoefening hunner bediening, de feiten, door den beklagde bedreven, moeten worden gequalificeerd als „eenvoudige beleediging,” zijnde de woorden „ploerten en zakkenrollers” door den beklagde de meergenoemde personen van N., E. en H. in het openbaar toegevoegd, beleedigend en aanrandend de eer en goeden naam van die personen, terwijl het opzet om te beleedigen voldoende uit den aard der gebezigde woorden blijkt;

Overwegende, dat echter de eenvoudige beleediging hierboven genoemd alleen dan strafbaar kan zijn, wanneer ingevolge artikel 269 van het Wetboek van Strafrecht de vervolging daarvan geschiedt

op klachte van hem, tegen wien het misdrijf is gepleegd, zoodat in casu de klachte tegen den beklaagde had moeten worden ingebracht door de personen E., H. en N. ieder voor zich of gezamenlijk;

Overwegende ten slotte, dat evenwel uit geen enkel ten processe aanwezig stuk blijkt, dat zulk eene klacht, voldoende aan de eischen, daaraan gesteld in art. 13 van het Wetboek van Strafvordering, is ingebracht geworden, waaruit volgt, dat beklaagde, wegens het door hem gepleegde feit, niet vervolgbaar moet worden geacht;

Gezien art. 163 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord:

Recht doende in naam en van wege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.;

Spreekt den beklaagde vrij van de hem ten laste gelegde feiten;

Gelast zijn ontslag uit arrest, bijaldien hij om andere redenen, niet daarin moet verblijven.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 11 September 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPLJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiscaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Het feit, dat een manspersoon zich grootendeels gekleed bij een ander slaapend manspersoon onder de dekens, waaronder deze te bed ligt, begeeft, maakt op zich zelve niet uit eene schennis der eerbaarheid, zoolang daarbij niet is gebleken van eenige oneerbare handeling.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

een sergeant bij het 7^e Regiment Infanterie, gedetineerd te Haarlem, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, gewezen den 17^{den} Juli 1903, met aanhaling van de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 27 en 239 al. 1 en n°. 2 van het Wetboek van Strafrecht, 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (Staatsblad n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan schennis van de eerbaarheid, waarbij een ander zijns ondanks tegenwoordig is, en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van zes weken, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen gedurende vijf jaar, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf, van 4 Juli 1903 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, dat beklagde in den nacht van 11 op 12 Juni 1903 op een onder-

officierskamer in de kazerne te Hoorn, zijnde eene andere kamer dan die waarop hij gehuisvest was, na vooraf eenigen tijd gezeten te hebben op de krib, waarin de sergeant L. in diepen slaap lag, nadat het licht was uitgedoofd, teruggekeerd is zonder tuniek en op zijn sokken en, na eerst enkele oogenblikken op de krib gezeten te hebben, onder de dekens gekropen en bij L. is gaan liggen, van welke schennis der eerbaarheid de onderofficieren v. d. A. en T. huns ondanks getuigen zijn geweest;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appèl gratis en eischer te eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven, dat hij zich voor eisch en conclusie wenscht te refereeren aan de prudentie van den Hove, zoowel wat betreft het al of niet bewezene van het ten laste gelegde feit en de qualificatie daaraan te geven als den aard en duur der op te leggen straf, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima,

en

den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht ambtshalve en als bij 's Hofs resolutie van den 25sten Juli 1903 geautoriseerd om dit appel r. o. voor den Auditeur-Militair in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien, voor antwoord in appèl en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is betoogd :

dat, naar zijne meening, tegen den beklaagde eene veel zwaardere gevangenisstraf had behooren te zijn uitgesproken, dan waartoe de Krijgsraad hem veroordeelde;

en is geconcludeerd tot correctie van het vonnis alleen voor wat den duur der aan den beklaagde opgelegde gevangenisstraf betreft en dat alsnog de impetrant en verweerder zal worden veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, welke moet worden gerekend te zijn ingegaan op 26 Juni 1903, met instandhouding overigens van het vonnis en met veroordeeling van den impetrant en verweerder in de kosten van den processe in appèl gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan, beschuldigd:

dat hij in den nacht van 11 op 12 Juni 1903 op een onderofficierskamer in de kazerne te Hoorn, zijnde eene andere kamer dan die waarop hij gehuisvest was, na vooraf eenigen tijd gezeten te

hebben op de krib waarin de sergeant L. in diepen slaap lag — nadat het licht was uitgedoofd — teruggekeerd is zonder tuniek en op zijn sokken en, na eerst eenige oogeblikken op de krib gezeten te hebben, onder de dekens gekropen en bij L. is gaan liggen — van welke schennis der eerbaarheid de onderofficieren v. d. A. en T. huns ondanks tegenwoordig zijn geweest;

Overwegende, dat de Krijgsraad terecht door de verklaringen der onder eede gehoorde getuigen, waarvan de zakelijke inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, wat aan den beklaagde is ten laste gelegd;

Overwegende, dat de handeling van een manspersoon, die zich grootendeels gekleed bijeen ander slapend manspersoon onder de dekens, waaronder deze te bed ligt, begeeft, op zich zelve niet uitmaakt eene schennis der eerbaarheid zoolang daarbij niet is gebleken van eenige oneerbare handeling;

dat daarvan ten processe niet is gebleken en ook door geen der getuigen eenige handeling van beklaagde is waargenomen, die als zoodanig met noodzakelijkheid moet worden aangemerkt;

dat toch de beweging door beklaagde met den arm gemaakt, waarvan getuige v. d. A. gewag maakt, door den getuige L. werd waargenomen als een vatten van den slapende bij den schouder om dezen wakker te maken;

dat derhalve de bewezen verklaarde handeling van beklaagde niet oplevert het misdrijf van schennis der eerbaarheid en hij van het hem ten laste gelegde moet worden vrijgesproken, onverminderd de bevoegdheid van den Commandeerenden Officier van het Korps waartoe hij behoort om — indien het bewezen verklaarde feit hem voorkomt met de instandhouding eener goede krijgstucht niet bestaanbaar te zijn — hem deswege krijgstuchtelijk te straffen;

Gezien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis, den 17^{den} Juli 1903 door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, tegen beklaagde gewezen;

En opnieuw recht doende:

Spreekt den beklaagde vrij van het hem ten laste gelegde;

Verwijst den beklaagde naar den Commandeerenden Officier van het Korps waartoe hij behoort, ter beoordeeling of het gebleken feit krijgstuchtelijke bestraffing verdient;

De kosten in eersten aanleg en in hooger beroep te dragen door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 18 September 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK. Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY EN
H. M. ENGELHARD.

Waarnemend Advocaat-Fiscaal: Mr. P. G. H. DOP.

Een officier, rijdend op een rijwiel, brengt aan een hond, die hem aanblaft, een slag met de sabel toe. Door den Krijgsraad was beklaagde van dierenmishandeling vrijgesproken op grond van noodweer. Het Hof daarentegen, aannemende dat hier van noodweer geen sprake kan zijn (en dus ook niet van overschrijding der grenzen daarvan) spreekt beklaagde vrij op grond dat hij gehandeld heeft door overmacht gedrongen.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof
tusschen

den waarnemenden Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 9^{den} Juni 1903 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 22sten Mei 1903 gewezen in de zaak tegen een Eerste-Luitenant bij het 8^e Regiment Infanterie, oud 37 jaar, geboren te Deventer, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschuldiging als zoude hij in den voormiddag van 25 Maart 1903, rijdende op een rijwiel door de Ommerhofscheaan te Velp, gemeente Rheden, toen de hond van A. J. W. blaffende op hem kwam toelooopen, opzettelijk met zijn sabel aan dien hond een slag hebben toegebracht en hem hierdoor verwond — op grond dat niet is bewezen dat beklaagde dien slag heeft toegebracht met het opzet en de bedoeling om dien hond leed aan te doen, zijnde het aannemelijk, dat hij dien slag toebracht om slechts den hond, die op hem toekwam, af te weren, — de kosten te dragen door den Staat.

Welke Advocaat-Fiscaal, met betoog:

dat hem vorenstaande vrijspraak juist voorkomt;

dat toch uit het gehouden onderzoek is gebleken, dat de bedoelde langharige bruinachtige schotsche herdershond, van ongeveer een halven Meter hoogte — nadat hij eerst blaffende op den milicien N. die op een rijwiel ongeveer 4 Meter rechts voor den beklaagde reed, was toegelopen, doch door dezen, door met zijn been naar hem te trappen, was afgeweerd — op den beklaagde luid blaffende is aangelopen en tot op een afstand van $\frac{1}{2}$ à 1 Meter genaderd zijnde, door beklaagde met zijn sabel, die hij had getrokken, is geslagen en op bovenbeschreven wijze is getroffen;

dat wel door den getuige A. J. W. is verklaard en, volgens het proces-verbaal van den brigadier bij de Brigade Arnhem van de 3e Divisie Koninklijke Marechaussee M. W. dd. 27 Maart 1903, no. 19, door tal van door genoemden beambte gehoorde personen bevestigd, dat de bedoelde hond nòch als gevaarlijk nòch als hinderlijk bekend staat doch dit aan beklaagde onbekend was en hij zich ongetwijfeld krachtens de bepaling van artikel 41 1°. van het Wetboek van Strafrecht, gerechtigd mocht achten den aanval op den openbaren weg van een hem geheel onbekenden betrekkelijk grooten schotschen herdershond, tot beveiliging van eigen lijf en goed (beklaagdes rijwiel), met de hem ten dienste staande middelen af te weren;

dat de Vertoonster r. o. dit verzoek echter alleen indient om daarmede te voldoen aan 's Hofs bovenbedoelde autorisatie en bij deze prosequeert het appèl van het voorschreven vonnis op den 11^{den} Juni 1903 aan den Hove geïnterjecteerd;

verzocht en bij Resolutie van den 16^{den} Juni 1903 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis; de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat — alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden Eerste-Luitenant, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gehoord de pleidooien, alsmede de nadere conclusie van den Advocaat-Fiscaal daartoe strekkende dat, met tenietdoening van het vonnis, de gedaagde alsnog zal worden schuldig verklaard aan mishandeling van een dier, waarbij de dader, een tot de gewapende macht behoorend persoon, gebruik heeft gemaakt van een middel, sabel, hem door zijn ambt geschonken, en te dier zake zal worden veroordeeld tot een geldboete van vijf-en-twintig gulden, subsidiair vijftien dagen hechtenis;

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat de beklaagde voor den Krijgsraad heeft terecht

gestaan ter zake dat hij op 25 Maart 1903, des morgens omstreeks kwartier na 9 uur, in de Ommerhofschestraan te Velp, gemeente Rheden, rijdende op een rijwiel, toen een hond, toebehoorende aan den aldaar wonenden winkelier W. blaffende op hem kwam toelopen, zijn sabel heeft getrokken en opzettelijk met het scherp van zijn sabel aan dien hond een zoodanig hevigen slag tegen de linkerzijde heeft toegebracht, dat deze eene groote gapende wond heeft bekomen en de ingewanden uit de wond naar buiten zijn geraakt;

Overwegende, dat de Krijgsraad bij vonnis van 29 Mei 1903 den beklagde heeft vrijgesproken van het hem ten laste gelegde feit, op grond dat niet wettig noch overtuigend bewezen is, dat beklagde den slag heeft toegebracht met het opzet en de bedoeling om den hond leed aan te doen, doch het aannemelijk is dat hij den slag toebracht om slechts den hond, die op hem afkwam, af te weren;

Overwegende, dat door de bekentenis van den beklagde, in verband met de beëdigde verklaringen der ten processe gehoorde getuigen W. H., W. F., P. J. W., huisvrouw van M. H. van V., en D. T. N., waarvan de zakelijke inhoud in het vonnis breedvoerig is omschreven, wettig en overtuigend is bewezen, dat de beklagde op tijd en plaats voormeld opzettelijk met zijne sabel aan den bedoelden hond, toen deze blaffende op hem toekwam, een slag heeft toegebracht en dat die hond door dien slag is verwond;

Overwegende, dat beklagdes opgaven, dat hij volstrekt geen opzet of bedoeling heeft gehad dien hond leed te doen, doch alleen, zooals hij ook bij zijn verhoor voor den Hove van den 8sten September 1903 nader heeft toegelicht, om dien hond, voor welken hij bevreesd was van zich af te weren ten einde eene herhaling van een soortgelijken aanval, waardoor hij eenmaal door een grooten Duitschen dog in de heup was gebeten, te voorkomen en dat die slag geheel buiten zijne bedoeling, onwillekeurig te hard was aangekomen, niet onaanmemelijk zijn;

Overwegende, dat, al moge beklagde, tijdens het plegen van het feit, niet in een geval van noodweer hebben verkeerd en er dus van eene niet-strafbare overschrijding van de grenzen daarvan ook geen sprake kan zijn, beklagde echter geacht moet worden, door de gegronde vrees voor het hem onmiddellijk dreigend gevaar van de zijde van den hond, en alzoo door overmacht gedrongen te hebben gehandeld;

Overwegende, dat beklagde mitsdien terecht van het hem ten laste gelegde misdrijf is vrijgesproken;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Bevestigt het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 22sten Mei 1903 tegen den beklagde gewezen;

De kosten in hooger beroep te dragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 25 September 1903.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. BARON VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ,
R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY en
H. M. ENGELHARD.

Verdubbeling van eene disciplinaire straf door den oorspronkelijken strafoplegger uit overweging dat het z. i. in den gestrafte af te keuren viel, zich te hebben beklaagd over de zeer lichte straf hem als waarschuwing opgelegd. De ingebrachte klacht voor wat betreft de bestraffing zelve en de strafreden ongegrond verklaard doch de straf teruggebracht tot de aanvankelijke zwaarte.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de dispositie van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, den 31sten Juli 1903 genomen op de klacht van een sergeant-titulair van de 3e compagnie, 5e bataillon, 7e Regiment Infanterie, in garnizoen te Naarden, over de hem op den 11^{den} Juli te voren door zijnen compagnies-commandant, den kapitein J. R. B., opgelegde straf van acht dagen kwartierarrest met de reden: „Tijdens de oefening eene ongepaste uitdrukking gebezigd „tegen een milicien en het onderzoek van den compagnies-commandant „bemoeilijkt door onwaarheid te spreken,” — bij welke dispositie de Krijgsraad, die door het gehouden onderzoek niet overtuigd was geworden dat klager bij eene gewapende oefening aan een zijner ondergeschikten, den milicien A., het woord „lucifersventer” of eene andere ongepaste uitdrukking had toegevoegd en evenmin dat hij bij het onderzoek onwaarheid had gesproken, oordeelde dat klager ten onrecht was gestraft en, de betreffende klacht gegrond verklarende, beval dat de straf in het strafregister zal worden geroyeerd;

Gelezen het proces-verbaal van 4 Augustus 1903, door Officierien-Commissarissen van genoemden Krijgsraad opgemaakt, waaruit blijkt dat de bestraffer heeft verklaard, van 's Krijgsraads dispositie te komen in hooger beroep;

Gelezen de verklaring van den klager en den bestraffer, de verdere bescheiden bij de dispositie van den Krijgsraad overgelegd, alsmede

de memorie van grieven van den bestraffer tegen de dispositie van den Krijgsraad dd. 15 Augustus j.l.;

Gehoord de verklaringen van den klager en den bestraffer alsmede de beëdigde getuigenissen van de miliciens A. en P. op den 16^{den} September voor dit Hof afgelegd;

Gelezen de ten deze door het Hof ingewonnen adviezen van den Advocaat-Fiscaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende het eerste advies tot het hooren van den klager, den bestraffer en de twee genoemde getuigen, het laatste advies tot het te niet doen der dispositie van den Krijgsraad, tot verandering der strafreden en tot vermindering der straf;

Overwegende, dat uit een en ander blijkt:

dat de straf werd opgelegd omdat, na eene oefening in het tirailleen, aan den bestraffer, als compagnies-commandant, door den milicien A. zijner compagnie was gerapporteerd dat klager, tijdens die oefening, hem had uitgemaakt voor „lucifersventer” en zulks omdat hij zich onvoldoende had gedekt en daardoor eene bemerking van den leider der oefening had uitgelokt, terwijl de milicien P., die in zijne nabijheid was geweest, zulks wel gehoord zoude hebben; dat, bij een gevolgd onderzoek door den compagnies-commandant, klager echter ontkende, dat woord of een soortgelijk te hebben gezegd; dat de milicien P. bij dat onderzoek zeide, dat hij gehoord had, dat klager aan A. toevoegde de woorden: „lucifersventer” of „vuile straatventer”, dat de bestraffer, na de beide miliciens te hebben gehoord, nogmaals aan klager heeft gevraagd, of hij een der beide woorden aan A. had toegevoegd; dat klager hierop het antwoord schuldig bleef; dat hij door de mededeelingen van de beide miliciens, in verband met het niet beantwoorden der laatstbedoelde stellige vraag, de overtuiging kreeg, dat klager wel het woord „lucifersventer” of „straatventer”, die in deze voor hem dezelfde ongepaste beteekenis hebben, aan A. had toegevoegd; dat hij daarom klager gestraft had met vier dagen kwartierarrest en hem die straf heeft laten aanzeggen door den sergeant-majoor der compagnie; dat klager daarop den volgenden dag bij den bataillons-commandant zijnde toegelaten, dezen verzocht heeft de zaak opnieuw te onderzoeken; dat de bataillons-commandant daarna den bestraffer heeft uitgenoodigd, de geheele sectie, die met klager getirailleerd had, te hooren en dat de bestraffer, dit doende, de overtuiging kreeg, dat de klager inmiddels ruggespraak met de manschappen van die sectie had gehouden, wat ook door klager werd beaamd; dat de bestraffer door het verder uitgebreid onderzoek in zijne overtuiging niet was geschokt, ofschoon geen ander man der sectie de uitdrukking had gehoord; dat hij, na dit onderzoek de straf heeft verdubbeld, tevens aan de strafreden het laatste gedeelte toevoegende omdat hem uit het feit, dat klager zich bij den bataillons-commandant beklaagde, gebleken was dat klager niet waardeerde dat hem eene lichte straf was opgelegd en dus eene verschoonende beoordeeling niet verdiende;

Overwegende, dat daartegenover staat de stellige ontkenning van

den klager, dat hij den milicien A. heeft toegevoegd het woord „lucifersventer” of „straatventer”, en derhalve ook, dat hij tegen den Kapitein onwaarheid heeft gesproken, en dus het onderzoek heeft bemoeilijkt; dat het niet beantwoorden der stellige vraag van den bestraffer aan misverstand moet worden toegeschreven en hij uit de bedoelde stellige woorden, die de Kapitein tot hem richtte, geen vraag heeft opgemaakt;

Overwegende, dat verder is verklaard:

door den milicien A.: dat op 10 Juli, tijdens de oefening, toen hij met zijn hoofd te hoog in de loopgraaf stond, door een Luitenant tot den klager werd geroepen: „Wie is die man”, klager daarop antwoorde „A. Luitenant”, en daarna tot hem (A.) zeide „Vuile lucifersventer, ga wat lager met je hoofd”;

door den milicien P.: dat hij, tijdens de bedoelde oefening, door den Luitenant tot den klager heeft hooren roepen: „Wie is die man daar?” en hij door klager heeft hooren antwoorden: „A. Luitenant”. waarna hij door klager tot A. heeft hooren zeggen: „lucifersventer” of „straatventer”;

Overwegende, dat uit het onderzoek bij dit Hof naar aanleiding van de memorie van grieven van den bestraffer is gebleken:

1°. dat de ondervraging van den bestraffer, waarbij deze den klager zeer stellig de vraag deed of hij de uitdrukking of een der uitdrukkingen, waarover het onderzoek liep, had gebezigd, een zeer ernstig karakter heeft gehad; dat de bestraffer klager daarbij met een duidelijk gebaar aanwees, hem daardoor beduidende dat de vraag hem gold en alleen met „ja” of „neen” kon worden beantwoord; dat dit antwoord echter niet kwam doch wel een terugtrekkende beweging met het hoofd en dat het daarom bij den bestraffer vaststaat, dat de uitdrukking door klager is gebezigd; dat daarentegen het verweer van klager, die het doen van de vraag niet tegenspreekt maar zegt dat de strekking ervan niet tot hem is doorgedrongen geheel onaannemelijk is, te meer daar hij erkent dat bij het stellen der vraag de Kapitein is opgestaan en iets tot hem gesproken heeft;

2°. dat inderdaad, nà het eerste onderzoek door den compagniescommandant en vóór dit werd uitgebreid op uitnoodiging van den bataillonscommandant, de klager ruggespraak heeft gehouden met de manschappen zijner sectie, hetgeen niet alleen onnoodig was indien klager zich van geen schuld bewust was geweest maar tevens is een ongewone handeling van een meerdere, welke wijst op het gevoel van schuld en op de noodzakelijkheid om zijne ontkenning goed te praten;

Overwegende, dat deze beide omstandigheden in de dispositie van den Krijgsraad niet voldoende tot hun recht komen, terwijl zij met de beëdigde verklaringen van de miliciens A. en P. grond opleveren voor de beslissing, dat klager de gebezigde uitdrukking, of althans eene dergelijke heeft gebruikt en daarna, door het spreken van onwaarheid, het onderzoek bemoeilijkt;

Overwegende echter dat de bestraffer ten onrechte de straf heeft verdubbeld toen hij vernam, dat klager geen genoegen had genomen

met de lichte straf, die hem, volgens den bestraffer, als waarschuwing was opgelegd; dat toch aan den gestrafte het recht niet kan worden ontzegd om, volgens art. 15 der Rechtspleging bij de Landmacht, zijne klachten over zijne straf in te brengen en dat de beslissing, of zijne klacht ongegrond en lichtvaardig is, daarna toekomt aan den persoon of den krijgsraad, bij wien de klacht werd ingebracht, en zulks te meer omdat de bestraffer erkent, dat hij, vóór het opleggen der straf, overtuigd was van het onware der ontkenning en de bemoeilijking van het onderzoek dus reeds in rekening had gebracht;

Overwegende, dat derhalve de straf tot hare oorspronkelijke zwaarte moet worden teruggebracht.

Overwegende, dat dus terecht is gestraft met eene juiste strafreden, doch met eene straf die, met het oog op de omstandigheid, dat zij ten onrechte verdubbeld werd, te zwaar is;

Gezien art. 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Beschikkende in hooger beroep op bovengenoemde klacht;

Doet te niet de beschikking van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement;

Verklaart de klacht gegrond, doch alleen voor zooveel betreft den duur der opgelegde straf;

Bepaalt dien duur op vier dagen kwartierarrest;

Handhaaft overigens de opgelegde straf en de daarvoor aangegeven reden.

REGISTER der voornaamste onderwerpen behandeld in deel I der MILITAIRE JURISPRUDENTIE.

De cijfers geven de nummers der beslissingen aan.

A.

<i>Afdwalingsgeval</i>	7.
<i>Ambtenaar</i> , belediging van een ambtenaar niet aanwezig geacht	21.

B.

<i>Belediging</i> . Belediging van een meerdere in rang:	
poging daartoe	16.
bij brief	11.
Belediging van een ambtenaar:	
niet aanwezig geacht	21.
„de politie”	12.
Eenvoudige belediging:	
zonder klacht niet strafbaar	21.
door advertentie	14.
Ondeugdelijk middel	16.

C.

<i>Competentie</i> van den militairen rechter:	
Deelneming van militairen en niet-militairen aan een misdrijf:	
aanwezig geacht	4.
niet aanwezig geacht	19.
na het eindigen van het militaire dienstverband	19.

D.

<i>Daderschap</i> . „Doen plegen” van een strafbaar feit	17.
<i>Desertie</i> . Aanhouding na vrijwillige aanmelding	21.
Verhouding van desertie, strafbaar volgens het Crim. Wetb. voor het Krijgsvolk te Water en volgens dat voor het Krijgsvolk te Land.	8.
<i>Diefstal</i> . Wegnemen van een stuk zeep van een onderofficierskamer door een soldaat	3.
Doen verzenden van een pak aan een ander adres dan hetwelk de afzender had aangegeven	17.
<i>Dreigen</i> van een meerdere in rang: poging daartoe	16.

E.

Eerbaarheid. Schennis der eerbaarheid niet aanwezig geacht. . . . 22.

G.

Geneeskundige behandeling; dwang tot het ondergaan daarvan . . . . 9.

Getuigenverklaring van een meerdere; bewijskracht . . . . . 13.

J.

Jachtwet. Vangen van konijnen met stok of schop niet strafbaar . . 18.

K.

Klacht. (Art. 7. C. W. L.), hare beteekenis . . . . . 1.

Klachtdelict. Vrijspraak van belediging zonder ingebrachte klacht . 21.

Klachtproces. Aard van het militaire klachtproces. . . . . 2, 5.

Krijgstucht. Publicatie van „misstanden” in een militair hospitaal . 9.

Vereenigingsleven en krijgstucht; publicatie van anti-krijgstuchtelijke besluiten eener vereeniging . . . . . 10.

Krijgstuchtelijke afdoening van eene zaak sluit strafvervolging uit . . . . . 1, 2.

Aard van krijgstuchtelijke straffen . . . . . 2.

Afzondering in een militair hospitaal is geen krijgstuchtelijke straf . . . . . 9.

Verdubbeling van eene krijgstuchtelijke straf wegens gebruikmaking van de bevoegdheid, door art. 15 R. L. toegekend, is ongeoorloofd . . . . . 24.

L.

Leerplichtwet. Overtreding der wet op de leerplicht . . . . . 15.

M.

Minister. Militair minister is een meerdere in krijgstuchtelijken zin . 10.

N.

Noodweer. Verdediging tegen een aanblaffenden hond is geen noodweer. 23.

O.

Officierspaarden. Afrijden van officierspaarden zonder vergunning . . 6.

Oplichting. Het doen verzenden van een pak aan een ander adres dan dat, hetwelk de afzender had aangegeven, is in casu geen oplichting. 17.

Oppasser. Afrijden van een dienstpaard van een officier door een oppasser zonder vergunning van den eigenaar . . . . . 6.

Verduistering door een militair, die oppassersdiensten verricht 20.

Opruïing bij geschrifte . . . . . 19.

Opzet. Afdwalingsgeval . . . . . 7.

Overmacht. Verdediging tegen een aanblaffenden hond is overmacht. 23.

P.

Poging tot het beledigen en dreigen van een meerdere in rang is niet strafbaar . . . . . 16.

R.

Registers. Wegmaking van (straf)registers . . . . . 16.

S.

Strafeervolging. Krijgstuchtelijke afdoening van eene zaak sluit straf-
vervolging uit . . . . . 1, 2.

V.

Verduistering. Verkoopen van een van gouvernementswege ten gebruike
gegeven werkbroek . . . . . 1.

Verduistering gepleegd door een militair, die oppassersdiensten
verricht . . . . . 20.

Vereenigingen van militairen en de krijgstucht . . . . . 10.

Veroordeeling wegens een ander misdrijf dan is ten laste gelegd . . 17.

Verwijzing naar den krijgsraad. Inhoud en vorm der beschikking.
Invloed op die beslissing van superieuren. Voorafgaand onderzoek. 2.

W.

Wederspanningheid niet aanwezig geacht . . . . . 21.

REGISTER op de wetsbepalingen, behandeld in deel I der MILITAIRE JURISPRUDENTIE.

De **vet** gedrukte cijfers geven de nummers der beslissingen aan,
de gewone cijfers de bladzijden.

Art.	<i>Grondwet.</i>	Art.	
7	9, 10.	41	23.
9	10.	47	17.
156	2.	55	3, 25.
	<i>C. W. L.</i>	56	13.
14	4.	58	13.
137	8.	132	19.
152	3, 26.	200	16.
159	8.	247	22.
191	3.	266	12, 14, 21.
192	1, 5, 3, 25.	267	12.
193	1.	269	21.
211	13.	300	7.
	<i>C. W. Z.</i>	310	3, 17.
9	11.	321	1, 20.
99	11.	322	1, 20.
145	8.	326	17.
	<i>R. v. Kr. L.</i>		<i>Wet Leerplicht.</i>
19	1.	1	}
	<i>R. L.</i>	2	
		3	
		6	
		21	
13	1.	23	}
15	24.	28	
	<i>R. Z.</i>		<i>Jachtwet.</i>
7	2.	23.	18.
8	2.		<i>Wet 14 Nov. 1879, Stbl. 191.</i>
9	5.	16.	16.
	<i>Wb. v. Sr.</i>		<i>Wet reservepersoneel Landmacht.</i>
5	11.	6	19.
40	23.		